

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

95. ÅRGANG . 16. RÆKKE . 3. BINDS FØRSTE HALVBIND

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

1975

INDHOLD

<i>Lektor Viggo Glud Konradsen:</i>	
Biografier af forstanderne, fra 1958 rektorerne ved Danmarks seminarier og Lærerhøjskolen	1
<i>Orientering: Nyt fra arkiverne</i>	38
<i>Socialinspektør Olav Christensen:</i>	
En nordslesvigsk slægt: Bruun	39
<i>Ny udgave af Dansk biografisk Leksikon</i>	46
<i>Ekspeditionssekretær Finn H. Blædel:</i>	
Rebsluger i Hamburg Matthias Kolthoff's agnatiske descendens i Danmark ...	47
<i>Regnskab for Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie 1974</i>	52
<i>Advokat Per v. Hirsch:</i>	
En slekt Voigt fra Holsten I	53
<i>Ingeniør J. P. Jacobsen:</i>	
Slægtsregisteret	69
<i>Stud. mag. Poul Steen:</i>	
Danmarks pædagogiske Bibliotek	74
<i>Debatoplæg: Navnelovgivningen og slægtsforskere</i>	76
<i>Små meddelelser:</i>	
Samfundets generalforsamling. Slægtsforskernes eget personkartotek (J. Nybo Rasmussen). Familien Brochmann (Karen Mette og Edvard Andersen). Slægten Rosted (Finn H. Blædel)	77
<i>Anmeldelser:</i>	
Danske opslagsværker. Red. Axel Andersen (Harry Christensen)	80
Gunnar Sandfeld: Erindring og udforskning (Hans H. Worsøe)	81
Lokalhistorisk vejviser (Hans H. Worsøe)	82
Sven Tito Achen: Danske adelsvåben. En heraldisk nøgle (Hans H. Worsøe)	82
Kraks Blå Bog 1974 (Hans H. Worsøe)	84
Morten Kamphövener: Borgerskaber i Åbenrå 1686–1867 (Hans H. Worsøe)	84
Dansk Slægtsforskning, Fredericia 1948–1973. Fortegnelse over slægtsbøger udgivet af Dansk Slægtsforskning i Fredericia i årene 1950–1972 (Hans H. Worsøe)	85
Sven Houmøller: Kjæden laa i Mulm begravet (Jørgen Tvevad)	87
Victor Brockdorff: Lidt om riddere, væbnere og advokater omkring Østersøen (Hans H. Worsøe)	89
Mette Fastrup: En trillebør på fattigdommens alter (Hans H. Worsøe)	90
Slægten Le Sage de Fontenay i Danmark. Ved Madeleine de Fontenay i samarbejde med Rudolph Bertouch (Hans H. Worsøe)	91
Marie Oldenburg: Slægterne bag Christian, Merete og Claus Oldenburg. Første del: Oldenburg (Torben Glahn)	91

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

udgives af SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE og redigeres af samfundets skriftudvalg ved sekretæren, arkivar Hans H. Worsøe, til hvem manuskripter bedes indsendt.

Abonnement kan kun tegnes ved indmeldelse. Foreninger og biblioteker kan optages som medlemmer. Indmeldelse sker ved henvendelse til sekretæren.

Medlemmer, der ønsker oplysning eller vejledning i genealogisk og personalhistoriske spørgsmål, kan henvende sig til OPLYSNINGSTJENESTEN, der efter evne og muligheder under hensyntagen til spørgsmålenes art enten besvarer disse direkte eller indrykker dem i Hvem forsker Hvad eller tidsskriftet, når pladsen tillader det. Spørgsmål indsendes til redaktøren.

Redaktionens adresse: Arkivar Hans H. Worsøe, Stenshøj 12, Bruunshåb, 8800 Viborg.

Biografier af forstanderne, fra 1958 rektorerne ved Danmarks seminarier og Lærerhøjskolen

Af VIGGO GLUD KONRADSEN

Blandt lederne af Danmarks seminarier, hvoraf der her er givet korte biografier, findes mange betydelige personligheder, der har øvet stor indflydelse på deres elever; man møder ofte udtrykket »seminariets stortid«. Nærmere oplysninger om disse, vil ofte kunne findes i biografiske leksika; magisterstaterne; Wibergs og Nedergaards præstehistorier; seminariernes fest- og årsskrifter; m.fl. steder.

Har en rektor været leder af flere seminarier, findes hans biografi ved det sidste. Seminarierne er anbragt i alfabetisk rækkefølge med Danmarks Lærerhøjskole sidst. Som en art tillæg følger derefter Færøerne og Grønland.

Medtaget i oversigten er ikke tyske seminarier i den nuværende danske del af Sønderjylland: Augustenborg Lærerinde-Seminarium 1878–1925. Haderslev Seminarium 1884–1920 og Tønder Seminarium 1864–1920 (ej heller dets danske afdl. 1864–1885).

Min bedste tak til alle dem, der beredvilligt har givet mig gode oplysninger. En særlig tak til rektor Høyer-Nielsen for god praktisk hjælp ved udgiven, og til V. Skovgaard-Petersen, inst. for Dansk Skolehistorie.

BESSER PRÆSTEGÅRDSSEMINARIUM

1812–1816 *Flemmer, Carl Gustav.*

F. 18.8.1774 Odense, f.: parykmager.

Stud. Odense 90; c.theol. 94; sp. Vester-Ø.Egede 96; Ulsø-B. 98; Besser-O. 1807; sam. år. provst; amtsprovst 12; sp. Alsted-F 16. R. † 2.11.1846.

1816–1818. *Hammer, Hans.*

F. 24.11.1773 Helsingø, f.: sognepræst.

Stud. Helsingør 93; c.theol. 98; kap. Helsingø-V. sp. Kolby 1800 sp. Besser-O 16; rang med amtsprovster 17. † 5.6.1835.

BLÅGÅRDS SEMINARIUM

1859–1904. *Tang, Jeppe Tang (Andersen).*

F. 8.12.1828 Staby, f.: gårdejer.

Lærereks. Ranum 1850; påvirkedes stærkt i grundtvigsk retning af Ludv. Chr. Müller; lær. Københ. kommuneskole 51; tillige lær. Grundtvigs højsk.; han oprettede selv en realskole og en højskole (senere Emdrupborg);

M.F. 77–92; justitsråd; R. † 1.6.1904.

–1904. *Andersen, Christen*.

F. 22.2.1835 Grønning, f.: murer.

Landinspektør; R. I en årrække medforst. her.

1904–1927. *Tang, Niels Ebbesen*.

F. 16.8.1859 København, s. af forannævnte. stud. 78 Haderslev læreres sk.; c.phil. 79; forst. Emdrupborg højsk.; † 27.10.1929.

1904–1911. *Sødring, Niels Syndergaard*.

Var medforst., efter nedlæggelsen af Vesterbro sem.: se der.

1927–1958. *Jørgensen, Valdemar*.

F. 23.3.1888 Pjedsted, f.: inkassator.

Lærereks. Blågård; polytekn.adgangseks.; lær. Viborg priv. realsk.; 1910; realsk.best. Tørring 11; Valby 16; Fredericia 18–27. R.

1958– *Henriksen, Sv. Aage*.

F. 15.6.1918 Hjortshøj, f.: købmand.

Stud. Aarh. ka. 37; lærereks. Aarh. sem. 40; c.mag. 49 (fys., mat., ke., astr.); lær. Aarh. priv. realsk. 40; Gentofte kom. skolev. 41; Københ. aftensem. 49–55; faginspektør hos skolekonsulenten f. sem. 55–58.

BORNHOLMS SEMINARIUM: se Nylars og Neksø

BORRIS PRÆSTEGÅRDSSEMINARIUM

1806–1819. *Krarup, Chr. Johan Lodberg*.

F. 25.6.1765 Veirum, f.: sognepræst

Stud. Aarh. 84; c.theol. 87; sam. år. sp. Naur-Sir; Borris-F. 94; amtsprovst 1812; afsk. 19; R. † 3.10.1820.

1820–1826. *Vilstrup, Claus Nicolai*.

F. 25.1.1784 Viborg, f.: organist.

Stud. Viborg 1800; c.th. 05; 2den lærer og medbest. Borris sem.; sp. Vorbasse 15; Borris-F; konsistorialråd 46; R. † 12.11.1871.

BRAHETROLLEBORG PRÆSTEGÅRDSEMINARIUM

1794–1815. *Oest, Johan Friedrich*.

F. 10.12.1755 Nykirke (Angel), f.: sognepræst.

Stud. priv. 73, studerede theologi, men tog ikke eksamen; huslærer bl.a. Kammerherre Ahlefeldt i Holsten; hos Grev Reventlow, Brahetrolleborg 88–92; rejste i Tyskland; lær. ved sin hustru Dorothea Maria Petersens pigesk. i Lyksborg 93; derefter atter huslærer hos Reventlow, på hvis initiativ seminariet oprettedes; tit.professor; R. † 14.1.1815.

1815–1826. *Knap, Børge Henrik*.

F. 21.1.1775 København; f.: brygger, justitsråd.

Stud.priv. 91; c.theol. 96; kateket Holmens k. 98; sp. Brahetrolleborg

1801; medforst. seminariet 04–15; sem. ophørte 26; afsk.sem. sp. 44; konsistorialråd 45; R.; ejer af Ålykke, Odense, hvor han døde 12.11.1850.

BRONDBYVESTER PRÆSTEGÅRDSSEMINARIUM

1802–1819. *Hammond, Eiler.*

F. 2.2.1757 Aagaard (Sjæl.), f.: Kancelliråd.

Stud. Slagelse 76; c.philol. 80; c.theol. 86; res.k. St. Mikkelssk., Slagelse 88; sp. Brøndbyvester – Ø. 96; provst 1805; domprovst Roskilde 20; R. † 28.7.1822.

DEN DANSKE REALSKOLES SEMINARIUM

1907–1919. *Lautrup-Jørgensen, Laurits Frederik.*

F. 22.3.1868 Tvile (Bramminge), f.: gårdejer.

Lær. Vamdrup realsk. 86–88; stud. Roskilde 90; c.phil. 91; lær. Muler-nes legatsk., Odense; studerede et par år matematik v. Universitetet, Købh.; læreks. som privatist Jonstrup 98; lær. Frederikssund realsk. 92–99; dernæst Gregersens sk.; Kruses sk.; Vesterbro seminarium 1900–1919; derefter adj. Gl. Hellerup gymnasium, tillige assisterende tilsynsførende i matematik hos prof. Foldberg. † 1.5.1929.

1907–1908. *Bøving, Adam Giede.*

F. 31.7.1869 Sæby, f.: sognepræst.

Stud. Aalborg 88; mag.scient. 94 (zool); dr.phil. 1906. Kmd. † 16.3.1957. Medforst. her.

EMDRUPBORG STATSEMINARIUM

1949– *Larsen, Tage.*

F. 9.5.1909 Frederiksberg, f.: Cellist.

Stud. Fr.berg gymn. 27; c.mag. 34 (fys. mat. ke., astr.); universit. guld-medail. 37; mag.scient. 39 (biofysik); timelær. Fr.berg. gymn. 34; adj. 36; vidensk.assist. univers. biofys. laboratorium 39–45; forst. Emdrupb. sem. 49; rkt. 58; R.

ESBJERG SEMINARIUM

1950–1955. *Andersen, Niels Peder Karl.*

F. 8.4.1898 St. Hedinge, f.: tømrer.

Præliminæreks. Karise realsk. 14; lærereks. Jonstrup 19; lær. Nakskov; Frberg. kom. skolev. 21; skoleinspekt. Søndermarkssk. 39; skoledirektør Esbjerg 48–68. R.

1955– *Schmidt, Hans Palle Hyttel.*

F. 13.7.1918 Thisted, f.: telegrafbestyrer.

Lærereks. Odense 1940, faglærereks. 1941, stud. Briers kurs. Aalborg 44; årskurs. i mat. og fys. 42–45 Aalborg; i kemi Aarhus 51–52, flere

mindre kurs. i ind- og udlandet; lær. Hassers skolev. 41–50; Aarh. sem. 50–55.

FEMMERS KVINDESEMINARIUM (Københ.s. forskoleseminarium)

1861–1888. *Femmer, Nicolai.*

F. 1.12.1818. Lille Valby (Slagelse), f.: gårdejer.

Stud. Slagelse 39; huslærer; lær. københ. skoler fx.v. Westens institut 48. Sammen m. Frk. A. Beyer og overlær. G. Bohr oprettede han i 61 et kursus til uddannelse af lærerinder; fra 95 Fm.s. kvindesem.; det første i sin art i Danmark. † 19.8.1888

1888–1891. *Tuxen, Søren Ludvig.*

F. 29.5.1850 København, f.: navigationsdirektør.

Stud. Borgerdydk. 68; c.philol. 75; dr.phil. 95; lær. skoler i Købh.; bestyrer Zahles artiumskursus 88–94; medbest. Ø. Borgerd. sk. 91; rkt. der 98–1906; derefter undervisningsinspektør v. gymnasieskolerne til 1918; tit. prof.; R., Dbm. † 9.5.1919.

1891–1909. *Huus, Jens Ths. Carl.*

F. 16.7.1855 Nakskov, f.: købmand.

Stud. Nykøbing ka. 72; c.theol. 79; havde også studeret statsvidenskab; adj. Herlufsholm 85. realskolebestyrer, Københ. 88–90. † 4.11.1938.

1891–1924. *Jansen, Emilie Margrethe.*

F. 20.3.1864 København, f.: operatør.

Læreks. Femmers sem. 87; inspektrice her 87–91. F.M. i guld 1916. † 24.9.1925.

1904–1935. *Lund, Einar Viggo Melbye.*

F 3.5.1875 København, f.: tandlæge.

Stud. Maribo sk. 93, c.theol. 1900; lær. Aarhus priv. realsk. 00–04; form. bestyrelsen af privatseminariernes forening 22–33. R. † 25.7.1935.

1935–1938. *Rambusch, Ida Emilie Theodora:* se statens forskoleseminarium i Vejle.

FREDERIKSBERG SEMINARIUM (K.F.U.M.)

1919–1946. *Christiansen, Alfred Peter.*

F. 29.5.1889 København, f.: grosserer.

Læreks. Den dan. realsk.s sem. 1912; stud.privat 13; c.phil. 14; lær. Vigerslev sk. 13; Forchhammersvejs sk. 18–19. † 17.11.1946.

1947–1961. *Nørfelt, Aage Julius Krøytzer.*

F. 24.1.1905 Aarhus, f.: børnehjemsforstander.

Landarbejder 19–23, præliminæreks. Horsens 23; læreks. K.F.U.M. sem. 31; løjtnant 28–31; lær. Gentofte skolev. 31–43; skoleinspektør Roskilde 43–47; skoledirektør Frederiksberg 61–70 R.

1961– *Hansen, Frants.*

F. 26.6.1916 Frederiksberg, f.: smedemester.

Stud. Fr.berg, gymn. 35; læreks. K.F.U.M. sem. 39; faglæreks. 53; kommunelærer Købh. 39; overlærer 57–61.

GEDVED STATSSEMINARIUM (tidligere Gjedved sem.)

(privat til 1961. Høyer-Nielsen: Omkring et seminarium. 1962).

1862–1896. *Bojsen, Lars Peter.*

F. 15.4.1838 Skørpinge, f.: sognepræst.

Landinspektøreks. 59; lær. Uldum højskole; købte Gjedved højsk., hvortil han 1.10.62 indrettede et seminarium. Primus motor i andelsbevægelsen på Horsens egnen; amtsrådsmedlem; M.F.; og kongevalgt M.L. 1912; R. Dbm. Ejer af Lethenborg (v. Skanderborg), hvor han døde 27.3.1922.

1896–1912. *Kristensen, Martin.*

F. 8.11.1842 Hvejsel, f.: boelsmand.

Læreks. Jelling 63; sam. år lær. Grundtvigs højsk.; fra 64 v. Gjedved seminarium, hvor han var medforstander 1896–1912. † 9.4.1931.

1896–1934. *Byskov, Jens.*

F. 1.6.1867 Nr. Nissum, f.: husmand.

På højskole og Hoven vinterlærerskole. læreks. Schmidt's kurs. Købh. 87; lærer Klank landbrugsskole 88; Gjedved sem. 89; medforst. 1896–1903, da han købte seminariet. Undervisningsminister 26–29; form. Dansk seminarieforening 14–20. Højt anset matematiker og sprogmand. Kmd. † 3.7.1955.

1934–1951. *Byskov, Tage.*

F. 18.6.1901 Gjedved, f.: seminarieforstander (se ovenfor).

Stud. Horsens 19; c.phil. 20; læreks. Gjedved 22; vikar Ny Carlsbergsvejens sk.; Kbh.; lær. Randers private realsk. 23; sam. år v. Gjedved sem. † 30.1.1951.

1952– *Høyer-Nielsen, Hans Christian.*

F. 16.1.1911 Brønderslev, f.: lærer og kantor.

Stud. Hjørring 29, læreks. Vordingborg 32; c.mag. 47 (hist., græsk kultur); lær.vikar Mern 32; lær. Gentofte skolev. 33; timelær. Frberg sem.; valgmenighedspræst Osted 50–52; forst. Gjedved sem. 52; rkt. 59. R.

HADERSLEV STATSSEMINARIUM

Vedr. forstandere for dets forgænger: det tyske seminarium i Haderslev se Harboe Kardel: Geschichte des Haderslebener Seminars von 1864–1920 (1962).

1920–1925. *Rørdam, Hemming Skat.*

F. 30.3.1872 Sønderup, f.: biskop.

Stud. Hauchs. skole 89; c.theol. 96; lær. Borgerdydsk. og Blågårds sem.

98; res. k. Katstrup-Ø.-T. 99; forst. Jelling sem. 1903–20. R. + 5.10.1925. 1926–1937. *Christensen, Niels G.*: se Jonstrup sem.

1937–1947. *Møller, Arne.*

F. 20.9.1876 Velling, f.: sognepræst.

Stud. Birkerød 94; c.theol. 1909; lær. Testrup højsk; højskoleforst. Ry 05; Vejlbj 07; sp. Linå-V. 11; Kølstrup 19–29; seminarieforst. Jonstrup 29–37. Dr.phil. h.c. Reykjavik universitet 22. R. + 5.2.1947.

1947–1949. *Bredsdorff, Martin Lunn*: se Vordingborg

1949–1972. *Utoft, Erik Jørgen.*

F. 29.11.1908 Ø. Ørum, f.: bødkermester.

Stud. Vejle 27; c.mag. 32 (fys., mat., ke., astr.). ans. universitets institut f. teoretisk fysik; lær. Tønder statssem. 33–49; rkt. 59; afsk. 31.7.72, R.¹ 1972– *Holck, Niels.*

F. 9.7.1929 Assens, f.: overbibliotekar.

Læreks. 1953, faglæreks. 57 (hist.); faglærereks. 60 (dan.) kommunelær. Fr.berg. 53; seminarieadj. Aalborg 61.

HASLEV SEMINARIUM

1905–1919. *Petersen, Oscar Christian.*

F. 20.1.1871 Bangbostrand, f.: skomager.

Læreks. Ranum 1900; lær. Nr. Nissum sem.; Haslev højsk. 04; best. og ejer af Frederiksværk realsk. 19–37. + 1.7.1959.

1919–1950. *Rasmussen, Niels Hansen.*

F. 29.9.1882 Staurby, f.: gårdejer, sognefoged.

Stud. Odense 1900; c.theol. 09; lær. Haslev sem.; Hasl. gymnas. 16; den udvidede højsk. 17–19. R. + 2.10.1955.

1950– *Brondbjerg, Kristian Flodgaard.*

F. 4.8.1907 Staby, f.: gårdejer.

Uddan. bygningskonstruktør 28; stud. Rønde 31; c.theol. 37; sam. år lær. Haslev Håndværkshøjsk.; lkt. 44; sp. Dreslette 46–50. R.

HELLERUP SEMINARIUM (K.F.U.M.)

1953–1970. *Kampmann, Tage*: se Zahles sem.

1970– *Krogh, Torben Johs.*

F. 10.5.1927 Frederiksberg, f.: skolebestyrer.

Stud. Aalborg ka. 45; c.theol. 51; accessit 52; c.mag. 55 (kristendom, hist.); adj. Vordingborg statssem. 57; Hellerup sem. 59. 1963–70 tillige fagkonsulent i Dir. for folkeskolen og seminarierne.

HERNING SEMINARIUM

1960– *Dahl Jensen, Jens.*

F. 28.2.1922 Kongerslev, f.: portør.

Læreks. Nr. Nissum 44; stud. kursus 50; faglær eks. (mat., fys.) 55; lær. Hjørring priv. realsk. 44–46; Løgstør kom. skolev. 46–48; Kastrup do. 48–55; derefter Købh. aftensem.; Blågård og Fr. berg sem. til 60.

HJØRRING SEMINARIUM

1905–1917. *Muhle, Jens Jørgen Hansen.*

F. 18.1.1870 Tved (Fyn), f.: håndværker.

Stud. Kolding 88; c.theol. 95; realskolebestyrer Skagen; rekt. Hjørring højere almenskole 98–1910; overlærer og inspektør v. Hjørring østre kommunesk. 11–17. + 17.11.1917.

1957– *Holm, Henry.*

F. 14.7.1909 Nexø, f.: papirhandler.

Læreks. Vordingborg 30; lær. Rønne kom. skolev. 30; Vordingborg sem. 39–57.

HOLBÆK SEMINARIUM

1960– *Marstrand, Otto.*

F. 6.9.1919 Odense, f.: bryggeridirektør.

Stud. Herlufsholm 39; c.polit. 47; højskolelærer Galtrup 47–48; Ollerup 48–49, lærereks. Frederiksberg sem. 52; ans. forskolesem. i Vejle 52–54; adj. Kolding sem. 54–60.

HORSENS KVINDESEMINARIUM

1894–1915. *v. Buchwald, Emil Heinrich.*

F. 7.5.1844 Kiel, f.: lektor.

Stud. Sorø 63; c.phil. 64; timelær. Horsens lærde sk. 76; adj. 79; overlærer 99–1913.

Oprettede sammen m. pastor Jacob H. Andresen, (v. Hors. tugthus) et kursus f. lærere der varede 1878–83.

1894–1915. *v. Buchwald, Maren Sørine Julie f. Jensen*

F. 19.6.1860 Vesterborg, f.: gårdejer.

Læreks. Zahle 82; g. 22–12. 82 med foranstående; medforst. Hors. sem.; medl. Hors. byråd 1909–1913. + 17.8.1931.

1915–1918. *Mohr. Johanne Luise:* se Ribe statssem.

JELLING STATSSEMINARIUM

1841–1848. *Nielsen, Peter Frederik.*

F. 24.2.1802 København, f.: lærer.

Stud. Odense 20; c.theol. 26; kateket Slagelse 30; sp. Jelling-H. 37–48; Frøslev (v. Nyborg) 48–76. + 20.9.1876.

1849–1855. *Kemp, Carl Emil.*

F. 7.12.1810 København, f.: overkrigskommissær.

- Stud. v. Westen instit. 27; c.theol. 33; lær. Aalborg katedralsk. 34; sp. Brøndum-H. 43; Jelling-H. 49. † 17.9.1855.
- 1856–1872. *Svendsen, Hans Jørgen Marius*.
F. 22.9.1816 København, f.: slagtermester.
Stud. Borgerd. sk. 35; c.theol. 41; huslærer hos pastor Agerbæk, V. Hæsing; realsk. Odense 46; kateket og først lærer Ringkøbing 48; sp. Jelling-H. 56. R. † 24.9.1872.
Hans forstandertid betegnes som seminariets storhedstid og han havde en uhyre stor indflydelse på sine elever.
- 1873–1883. *Madsen, Jens Kristian*.
F. 22.10.1839 Billesgård, Sal, f.: gårdejer.
Læreks. Jelling 61; lær. friskolen, Aarhus; stud. priv. 64; c.theol. 68; lærer Zahles institut, kateket Frelsens kirke Købh. 69–73; sp. Jelling-H. 73. Bistod Grundtvig v. udgivelsen af 2. udgave af sangværket. † 29.11.1883.
- 1884–1899. *Sørensen, Hans Sophus*.
F. 3.1.1856 Askvad (v. Slagelse), f.: lærer.
Stud. v. Westen instit. 74; c.theol. 79; lær. Københ.s skolev. pers. kap. Jelling-H. 81; sp. 84; kulturministeriets konsulent i skolesager 99; biskop Lolland-Fal. 1905; Aarhus 1907–1916; tog afsk. p.g.a. ministeriets holdning i Arboe Rasmussen sagen; sp. Nørup 16–25; prof.h.c.; Kmd.¹, Dbm. † 6.12.1936.
- 1899–1903. *Larsen, Nicolai Andreas*.
F. 29.6.1860 Karup, f.: lærer.
Læreks. Jonstrup 79; stud. Triers kurs. 82; lær. Nørrebros latin- og realsk.; c.theol. 88, Universit.s guldmed.; kap.pro loco Ørslev, Falster; sp. 95–96; seminarieforst. Ranum 96–99; ministeriets konsulent i skolesager 1903–30; prof.h.c.; Kmd., Dbm. † 11.6.1946.
- 1903–1920. *Rørdam, Hemming Skat*: se Haderslev.
- 1920–1943. *Hasselbalch, Christian Peder Lindhausen*.
F. 12.3.1873 Dronninglund, f.: proprietær.
Stud. Metropol.sk. 90; c.theol. 96; sam. år lærer Testrup højsk. Th. Langs sem. 1900; sp. Rødding-L.-P. 05; Brøndum-H. 10; Hammel 15–20. † 14.11.1960.
- 1943–1953. *Futtrup, Jens Hansen*.
F. 28.9.1887 Torp, f.: gårdejer.
Læreks. Gjedved 1909; lær. Nyborg priv. realsk.; realsk. bestyrer Grindsted 14–42; form. Danmarks realsk. forening 32–43; tilsynsførende ved de dan. skoler i Sydslesvig til sin død 29.12.1961.
- 1953– *Brix, Johannes*.
F. 17.2.1909. Avlum, f.: gårdejer.

Stud. Herning 29; c.theol. 37; c.mag. 43 (dan., ty.); seminarielærer Ranum 45; Ribe 48–53. R.

JONSTRUP STATSSEMINARIUM

1790–1801. *Claussen, Johan Christian Gebhard.*

Døbt 27.12.1750 Kiel, f.: smedemester.

Læreks. Kiel, lærer flere steder i Tyskland og Frankrig; opholdt sig en tid hos grev Rewentlow, Brahetrolleborg; skoleinspektør på Lindensborgs skoler, 1785. † 26.8.1801.

1801–1818. *Saxtorph, Jacob.*

F. 7.9.1871 Roskilde, f.: konrektor.

Stud. Roskilde 88; c.philol. 95; hører kathedralsk. der 97; lærer Blågård sem. til 1801. Under ham flyttede sem. til Jonstrup. rkt. Odense ka. 18–43; prof.h.c.; R. † 12.8.1850.

1819–1838. *Wegener, Jens Ernst.*

F. 5.10.1781 Odense, f.: malermester.

Stud. Odense 1800; c.theol. 1804; kap. hos amtsprovst Hertz, Roskilde og lær. kathedralsk. der 09–19; konsistorialråd. † 15.10.1846.

1838–1868. *Jensen, Jens.*

F 20.9.1796 Særslev, f.: hjulmand.

Læreks. Jonstrup 1817; huslærer, stud. priv. 21, c.theol. 26; sam. år 2den lærer Jonstrup sem. til 38; prof.h.c.; etatsråd 64. † 16.11.1875. Udgav 1841: Historiske efterretninger om Blågård-Jonstrup seminarium.

1868–1878. *Dribein, Viggo Andreas Vilhelm.*

F. 27.7.1820 København, f.: murermester.

Stud. Borgerd.sk. 39; c.theol. 49; lær. v. Westen institut; sp. Bjørns-holm-M. og seminarieforstander Ranum 64–68. R. † 25.10.1878.

(1878. *Larsen, Morten*: den senere så kendte frimenighedspræst i Holstebro; var cst. her nogle måneder under vakancen.)

1878–1895. *Tidemand, Odin Wolff.*

F. 9.2.1822 København, f.: krigskancellisekretær.

Stud. Metropol.sk. 38; c.theol. 43; adj. Vordingborg latinsk; og Nykøbing kathedralsk. 46; sp. Stenbjerg (Angel) 50; Kristkirk., Tønder 53; provst; sp. Kregme-V. 60; Skuldelev-S. 73–78. R. Dbm. † 6.9.1897.

1895–1929. *Bredstrup, Stig Volrat.*

F. 13.9.1863 Ebeltoft Landsogn, f.: proprietær.

Stud. Randers 82; c.theol. 88; kateket Køge 89–95; form. Dansk skolefor. 1908–12; R. Dbm. † 9.2.1939.

1929–1937. *Møller, Arne*: se Haderslev.

1937–1947. *Christensen, Niels Georg.*

F. 11.3.1877 København, f.: bogbindermester.

Stud. Efterslægten 94; mag.art. 1902 (almindelig og sammenlign. littera-

turhistorie); lær. københ. skoler; seminarier og lærerhøjskolen; forst. Haderslev statssem. 26–37. lkt. i dansk v. Uppsala universitetet 22–24. R. Dbm. † 23.4.1966.

1947–1964. *Morville, Aage.*

F. 7.5.1894 København, f.: glarmester.

Stud. Schneekloths sk. 1912; c.theol. 18; sekretær »Studenter settlement«, Kbh.; lærer Haderslev statssem. 23; forst. Ranum statssem. 44–47. R.

1964– *Hansen, Per Mogens.*

F. 1.4.1918 Odense, f.: seminarieforstander.

Læreks. Odense 41; stud. Statens kursus 44; mag.art. 48 (alm. og sammenlign. litteraturhistorie) ans. Gentofte kom. skolev. 42–49; Blågård sem. 47–51; Emdrupborg statssem. 49–54; forst. Odense sem. 54–64; lær. Danm. Lærerhøjsk. 52–54. R.

KIEL SEMINARIUM

1781–1788. *Cramer, Johann Andreas.*

F. 27.1.1723 Jöhstedt, Erzgebirge, f.: sognepræst.

Stud. Grimme latinsk.; magister i theologi; i Lepsig 45; præst i Crellwitz 48; hofprædikant i Quedlinburg 50; hofpræst i Københ. 54–71; prof. 65; superintendent i Lübeck 71; theolog prof. i Kiel 81, salmedigter. † 12.6. 1788.

KOLDING SEMINARIUM

1953–1973. *Clausen; Carl.*

F. 23.6.1910 København, f.: skibsfører.

Stud. Chr.havns gymn. 29; læreks. K.F.U.M. sem. 32; lærer Frberg kom. skolev. 38; V. Scottish School of Education, Glasgow 34–37; Odense sem. 38–53; medhjælper hos gymnastikinspektøren fra 41.

1973– *Stenlev, Leif.*

F. 20.4.1932 Roskilde, f.: distriktsmontør i KTAS.

Lærereks. K.F.U.M.s sem., Frederiksberg 54; musikpædagogisk eksam. Vestjysk Musikonservatorium i Esbjerg 68. Lær. Roskilde kom. skolevæsen 54–59; adjunkt Ribe Statssem. 59–73, studievejleder smsts. H.F. kursus 70–73.

KØBENHAVNS AFTENSEMINARIUM

1949–1964. *Puggaard, Hans Gerhard.*

F. 14.8.1914 København, f.: grosserer.

Stud. Metrop. sk. 32; c.theol. 38; hjp. Odense Domkirke 38; rsk. Grøndalsk., Kbh. 42; fængselslær. Horserød 46; Høllund 47; overlærer Krag-skovhede-lejren 48; lkt. Vejle gymn. 65.

(1963)1965– *Kristensen, Valdemar Kristian.*

F. 2.12.1908 Ø. Jølby, f.: husmand.

Stud. akadem. kurs. 33; c.theol. 43; sp. Hjerk.-H. 44; seminarielær Skive 55; Kbh. aftensem. 57; cst. rkt. 63; udn. 65.

KØBENHAVNS FORSKOLESEMINARIUM: se Femmers kvindesem.

KØBENHAVNS LÆRERSEMINARIUM: se Schmidts seminarium.

KØBENHAVNS SEMINARIUM AF 1861

(var kursus til 1880).

1861–1875. *Søeborg, Hans Egede.*

F. 8.1.1823 København, f.: skomagermester.

Stud. Borgerd. sk. 43; c.theol. 53; lærer Vor Frues pigeskole, Kbh. † 4.4.1876.

1875–1880. *Reimer, Anton Gregers Harald.*

F. 30.3.1828 Hårlev, f.: lærer.

Stud. Odense 48; c.theol. 55; lær. Melchiors sk., Kbh.; medforst. Kbh. sem. 61–75; sp. Munke-Bjergby-B. 80; Vemmelev-H. 87. † 6.2.1897.

1880–1887. *Kjær, Kristen Jensen.*

F. 21.8.1844 Ø. Lindet, f.: skrædder.

Læreks. Jelling 65; huslærer på Gram slot; lær. privat drengeshjem i Kolding 66; på Amager 67; v. Købh. skolev. 68; medbest. på kursus til læreks. 75–80. † 29.9.1887.

1887–1890. *Taaning, Peter:* forst. Ranum statssem. se der.

1890–1896. *Thomassen, Carl Frederik.*

F. 11.10.1850 København, f.: forpagter.

Læreks. priv. 69; stud. priv. 75; ved privatskoler 68–79; v. københavnske skoler, Kbh. og Blågård sem.; kløkker St. Johannes kirke i Kbh. 91–1914; grundlægger og leder af dansk skolemuseum fra 1901; kancelliråd, justitsråd; R., Dbm. † 7.11.1918.

TH.LANGS SEMINARIUM, SILKEBORG

1896–1927. *Lang, Theodore, Vilhelmine Linderstrøm.*

F. 3.5.1855 Vemmetofte, f.: kantor.

Uddan. på frk. Vestergaards private lærerindekursus; Kbh. 71–73; privatlærerinde 73–81, læreks. Zahle 82, studieoph. Frankrig og Schweiz 89; oprettede studenterkurs. i Silkeborg 82; sem. 96; overbestyrerinde f. begge. F.M. i guld. † 16.12.1935.

1927–1950. *Linderstrøm-Lang, Karen Johanne.*

F. 20.3.1894 Fr.berg, f. kursusleder, dr. phil.

Etud. Kar. Kjærs sk. 1913 læreks. Th Lang 16; c.mag. 23 (da., krist.kund-

skab); lær. Th. Lang til 27; Forstanderinde for sem. 27–50, rektor for gymn. 27–63, R¹. † 1.4.1964.

1927–1950. *Ege, Kristine*.

F. 20.9.1883 Rønede, f.: amtsvejinspektør.

Læreks. Th. Lang 1909; faglæreks. 15; ans. Th. Langs skoler; medbestyrer af sem. 27–50. † 9.4.1953.

1950–1972. *Gro-Nielsen, Knud Valdemar*.

F. 13.12.1907 Fr.berg, f.: forvalter.

Læreks. K.F.U.M. sem. 29; stud. Fr. berg studenterkurs. 33; c.psych. 47; lær. Bogø kostsk. 29; Kbh.kom.skolev. 31; forst. Kbh.s skolepsych. kontors observationskoloni 41–50; fra 45 f. Furesøskolen, Birkerød. R.

1972– *Eriksen, Herluf*.

F. 1.4.1924 Flynder, f.: gårdejer.

Stud. Struer 43; c.theol. 49; c.mag. 55 (krist.kund., hist.) lær. Blågårds sem. 49–55; hjp. Jesus kirk., Valby 51–55; sp. Aslev-H. 55–62; lær. Esbjerg sem. 57–62; lkt. 62; afdelingsleder Lærerhøjsk. i København 68–72.

LYNGBY, J. STATSEMINARIUM

1812–1822. *Barfod, Hans Peter*.

F. 15.2.1770 Tirstrup, f.: sognepræst.

Stud. Viborg 89; c.theol. 92; kateket St. Nicolai k., Kbh.; sp. Branderup 96; forsøgte forgæves oprettet et sem. her; sp. Lyngby-A., J 1808; Faxe 22 provst. R. (sagde 2 gange nej til en bispestol) † 14.11.1841. (rang m. amtsprovster).

1823–1833. *Plesner, Christian* (el. Christen).

F. 11.8.1783 Uldum, f.: sognepræst.

Stud. Horsens 1801; c.theol. 04; rsk., senere sp. Alminde 14–23; Ledøje 33; sam. år provst R. † 28.3.1840.

1833–1843. *Sidenius, Niels*.

F. 14.5.1795 Ø. Ulslev, f.: provst.

Stud. Nykøbing ka. 1814; c.theol. 19; vicepræst og lær. hos biskop Boisen, Vesterborg 27 efter at have været rsk. Tirsted-S.-V. 21–27; sp. Lyngby-A. 33; Hesselager 44; † 1.7.1859.

1843–1856. *Nielsen, Frederik*.

F. 16.7.1809 Kbh., f.: kammertjener hos Fred VI.

Stud. Købh. 27; c.theol. 31; adj. Herlufsh. 32–33; sp. Jebjerg-L. 36; Lyngby-A., J. 43; Torkildstrup 56; stiftprovst 60; sp. Toreby 63; lic. theol. 36. R.; prof.h.c.; kongevalgt stænderdeputeret f. Nørrejylland 48; landstingsmand. † 9.9.1867.

1856–1870. *Langhoff, Carl Christian Emil*.

F. 4.3.1818 Odense, f.: tømremester.

Stud. Odense 34; c.theol. 41; adj. Frederiksborg 44; sp. Mosbjerg-H. 51–

56; Lyngby-A. 56; Bøstrup 70–91; provst 65; prof.h.c. 63; R., Dbm. + 9.4.1891.

1870–1874. *Kühnell, Arnold Magdalus Andreas.*

F. 27.12.1821 Nyborg, f.: kaptajn.

Stud. Randers 40; c.theol. 45; adj. Odense ka. 47; kollaborator Flensborg latinsk. 51; seminarieforst. Tønder 56–64; forjaget af tyskerne; rsk. Kristrup-H. 67; sp. Sengeløse 76; prof.h.c. + 1.8.1877.

Seminarieret nedlagt 1874. (30.6.)

MARSELISBORG SEMINARIUM

1953– *Gravgaard, Erik Asmind.*

F. 5.11.1908 Aarhus, f.: arbejdsleder.

Læreks. Jelling; lær. Viby, J. kom. skolev. Tønder statssem. 39–53.

NEXØ SEMINARIUM

1896–1911. *Lundsgaard, Jens Peter.*

F. 21.7.1854 Overviskum, f.: lærer.

Læreks. Jelling 74; huslærer hos læge Kietz, Varde, og proprietær Ostentfeld, Valby 77; stud. 80; c.phil. 81; huslærer i Brøns til 84; ans. Magleby kostsk. 88; bestyrer Rudkøbing priv. realsk. 88; realsk. bestyrer Nexø 93; oprettede sammen med efternævnte seminarieret. + 16.11.1920.

1911–1915. *Kristensen, Kristen Mortensen.*

F. 23.11.1865 Silkeborg, f.: smed.

Læreks. Gjedved 85; højskolelær. Boulstrup; lær. Sorring 87; Nexø borgersk. 92; organist N.kirke; lær. teknisk sk., forst. der 1916–1908; leder af Nexø borgersk. 1904–35; medstifter af sem.

1915–1918. *Müller, Louis.*

F. 11.1.1875 Aarhus, f.: overlærer.

Stud. Aarhus 92; c.mag. 98 (ty., da., lat.); lærer realsk., Lemvig 98; Ø. og V. Borgerdydssk. 1901; Marselisborg kostskole 04; Randers statsk. 06; inspektør Marselisb. kostsk. 10; realsk. best. Nexø 15; leder af sem. 15–18; lkt. Nakskov gymnas. 21–45; vikar der 45–46. + 1.5.1955. sem. nedlagt.

NYLARS PRÆSTEGÅRDSSEMINARIUM

1812–1820. *Hjorth, Lorents Andreas.*

F. 11.12.1778 Christianshavn, f.: brygger, major.

Stud. priv. 94; c.theol. 98; sp. Olsker-A. 1804; Nylars 12; Herstedøster-H.v. 20; Rønne-R. 25; Ågerup 29. provst. + 1.2.1838.

1821–1824. *Grønbeck, Niels.*

F. 19.5.1776 Allinge, f.: toldbetjent.

Stud. Rønne 94; c.theol. 99; kateket Holmens k. 1801; sp. Rø. 06; Nylars 21–58. † 9.1.1858.
sem. nedlagt.

NØDVENDIGE SEMINARIUM: se Ulfborg.

NØRREBROS SEMINARIUM (kostsem.)

(Lærerne og samfundet IV. s. 166 kalder dette sem. et »morsomt fænomen«. Det udgav kun een årsberetning, som ikke har kunnet opdrives, end ikke på det kgl. bibliotek. Flg. fire var forstandere !!

Gredsted, Fritz Valdemar Wittenburg.

F. 4.12.1858 Odense, f.: hofskomager.

Stud. Odense 76; c.theol. 82; hjp. Bjørnsholm-M. 83; tillige lær. Rarum sem.; sp. Dallerup F.-R. 85; Elling-J. 87; præst Rigshosp. 1910–13 R. † 9.10.1918.

Hatt, Kristian Erik Nissen.

F. 1.11.1866 Stenderup, f.: gårdejer.

Stud. Kolding 86; c.mag. 93 (hi., da., lat.); realskolebestyrer Frederikssund 93; R. † 2.4.1940.

Mortensen, Karl Andreas.

F. 18.2.1867 Bramdrup, f.: gårdejer.

Stud. Kolding 85; c.mag. 94 (da., ty., lat.); universitetets guldmedalje; dr.phil. 1901; timel. Kolding latin- og realsk. 87–89; huslærer 89–92. lær. købh. privatskoler 92–99; timel. Odense ka. 99, adj. 1902; rkt. Ribe ka. 18; Haderslev ka. 20–37. R. Dbm. † 21.5.1942.

Ravn, Jesper Peter Johannes.

F. 30.11.1866 Vonsild, f.: gårdejer, sognefoged.

Stud. Kolding 85, c.mag. 92 (naturh., geog., fys., ke.) Videnskab. Selsk.s sølv-og guldmedalje; docent Kbh. univ. 1904–37; inspektør mineralog. museum 07–36. † 7.8.1951.

I ingen af disse biografier findes hentydninger til dette sem., som kun må have eksisteret eet år i 1880erne.

NØRRE NISSUM SEMINARIUM

1892–1901. *Hansen, Adolph Lauritz.*

F. 12.9.1856 Borup S. (Ramsø hrd.), f.: skomager.

Stud. Herlufsholm 77; c.theol. 83; kap. Tørring-H. 84; sp. Nr. Nissum 86; oprettede i 92 et præstegårdsssem. (det sidste i Danmark) for egen regning; sp. Øde Førslev 1904. † 28.10.1909.

1901–1906. *Andreassen, Janus.*

F. 19.11.1871 Mygdal, f.: gårdejer.

Læreks. Nr. Nissum 98; sam. år højskolelærer Rønde; lær. den priv. realsk. Randers 99–1901. højskoleforst. Fårevejle 07; rejsende foredragshol-

der; ejer af Hjortballegård, Give; sp. Ho-O.-M. 22–41; ejede senere gården Hesselund, hvor han døde 2.10.1953.

1906–1914. *Asschenfeldt-Hansen, Carl Chr. Julius.*

F. 28.6.1856 Bov, f.: sognepræst, dr.phil.

Stud. Viborg 74; c.theol. 79; huslærer Røsnæs; pers. kap. Halsted-A. 80; sp. Sæby 82; Slemminge-F. 96; Nr Nissum 1904; Gern 14–26. Oprettede 20 Diakonhøjskolen, Aarhus. † 27.3.1934.

1914–1919. *Krogsøe, Anton Sofus Jensen.*

F. 14.1.1883 Sdr. Onsild, f.: baneformand.

Læreks. Ranum 1904; sam. år lær. den private realsk., Randers; lær. Mors til 1906; stud. Døckers kurs. 08; c.theol. 20; lær. Nexø sem. 08–10; Nr. Nissum sem. 10–14; højskoleforst. der tillige; rejsepræst f. Blå Kors 20; sp. Sunds 21; kaldskap. Apostelkir., Kbh. 29; sp. Gethsemanekirk., der 31; Holbæk 40. † 1.9.1943.

1919–1956. *Gjelstrup, Peter Christian.*

F. 19.10.1888 Lemvig, f.: avlsbruger.

Stud. Odense 1907; c.theol. 14; sekretær Danmarks kristelige studenterforbund 15, kaldskap. Ringsted 16–19; R.

1956– *Høgel, Ejnar.*

F. 14.11.1906 Sandby, f.: førstelærer.

Stud. Stenhus 25; c.theol. 32; sam. år sp. Visby; rejsesekretær f. den kristelige gymnasiebevægelse; ans. Tønder statssem. 36–38 og 47–56. sp. Burkal 40–55; lær. Nr. Nissum sem. 55–56. R.

ODENSE SEMINARIUM

1891, 1895–1905. *Thomsen, Niels.*

F. 27.5.1840 Husby, f.: fisker og strandfoged.

2 vintre på Staby højsk.; læreks. Jelling 60; blev stærkt påvirket i grundtv. retning af forstander Svendsen (ligesom senere af Fritz Boisen, Stege); huslærer i Udstrup hos en svoger til Jac. Knudsens fader; lærer Stege landsogn og Gjedved til 83 (tidl. lær. Gjedved højsk. 71); lærer i Skrilling 72. Købte 83 Fru Julie Heins pigesk., hvortil var knyttet et almuelærerinde kursus; sam. med de to efternævnte stiftede han så 91 et kursus til lær eks.; fra 95 O. sem. Han solgte 1905 sem. til Ejler Møller på den betingelse, at C.J. Busk forblev der som medforstander.

1891–1900. *Yderik, Gunde Gustav Vilhelm.*

F. 26.3.1852 Brøndum (Skast hrd.), f.: lærer.

Læreks. Jelling 81; lær. Fru Heins pigeskole 82; Od. kvindekurs. og sem.; Frk. Wintelers sk. 85–99. Traks sig tilbage af helbredshensyn.

1905–1927. *Busk, Carl Jensen.*

F. 22.3.1857 Gjellerup, f.: husmand.

Læreks. Blågård 82; lær. Gjersings realsk., Odense 82–95. R. † 16.12.1933.

1905–1936. *Møller, Niels Henrik Ejler.*

- F. 30.8.1871 Ringsted, f.: biskop, Aalborg.
 Stud. Odense 90; c.phil. 91; læreks. Jelling 93; ans. Mulernes legatskole og Odense sem. til 1905. Form. Dansk seminariefor. 24–33; R. † 1.4.1938.
 1936–1944. *Hansen, Carl Alfred*.
 F 2.12.1890 Aarhus, f.: politibetjent.
 Læreks. Odense 1911; lær. O. sem. forskole 15–36. (Søn nedenf.) † 28.2. 1944.
 1944–1954. *Smith, Jørgen Harald Andersen*.
 F. 8.12.1888 Døjrup, f.: overlærer.
 Læreks. Jelling 1909; stud. priv. 13; c.phil. 14; lær. københ. skoler 10; Haderslev statssem. 20; K.F.U. sem., Kbh. 23–37; forst. Ranum statssem. 37–44 R. † 11.2.73.
 1954–1964. *Hansen, Per Mogens*.
 se Jonstrup statssem.
 1964– *Melson, Holger*.
 F. 16.11.1916 Vejle, f.: snedkermester.
 Stud. Vejle 35; c.theol. 42; hjp. Dover-V. 42, lær. Odense sem. 45–64.

DEN FRIE LÆRERSKOLE I OLLERUP

- 1949–1953. *Bøgh, Jørgen*.
 F. 6.6.1917 Frederiksberg, f.: rektor.
 Stud. 35 Frberg; c.theol. 43, lær. Askov højsk. 43–49; undervisningsinsp. forsvarrets cicilundervisning 53–62; domprovst Aarhus 62.
 1953–1967. *Bredsdorff, Harald Lunn*.
 F. 5.8.1902 Tjæreby, f.: højskoleforstander.
 Stud. 21 Roskilde; c.theol. 40; lærer Holsteinsminde; Ryslinge friskole 30–37; sp. Magleby (Stevns) 40; frimenighedspræst Trængstrup 48–53; valgmenighedspræst Odder 67–72.
 1967–1971. *Nielsen, Vilhelm Jhs*.
 F. 2.6.1917 Hundborg, f.: sognepræst.
 Stud. 34 Herlufsholm; c.theol. 41; sekretær dansk ungdomssamvirke 41–46; lærer Grundvigs højsk. 46–53; forst. forsvarrets civilundervisning i Holbæk 53–55; samme Nordsjællands distrikt 55–64; lektor Zahles skole 64–67; 71 cst. inspektør i direktoratet f. ungdomsundervisningen.
 1971– *Tranæs, Flemming*.
 F. 15.4.1931 Brenderup, f.: provst.
 Lærereks. 56; skoleinspektør 61.

RANUM PRÆSTEGÅRDSSEMINARIUM

- 1815–1819. *Becher, Ignatius*.
 F. 10.10.1769 Eger, f.: glashandler.
 Stud. Nyborg 88; c.theol. 93; lærer opfostringshuset; rsk. Strandby-F.-B.

med bopæl i Ranum; sp. Bjørnsholm-M. 17–20; provst m.rang som amtsprovst; måtte tage afsked p.g.a. sygdom † 3.1.1836.

RANUM STATSEMİNARIUM (i Snedsted til 1848)

1812–1830. *Bentzon, Niels Ludvig Christian.*

F. 5.11.1780 København, f.: sognepræst.

Stud. priv. 96; c.theol. 1801; sp. Snedsted 09; tillige Nørhå 25; sp. Ringsted-B.; provst; R. † 15.12.1845.

1830–1843. *Brammer, Gerhard Peder.*

F. 5.5.1801 Hillerød, f.: adjunkt.

Stud. Fr.borg statssk. 18; c.theol. 22 (egregie); lær. v. Westens institut; kateket Nakskov-B. 26; lic.theol. 29; dr.theol. 36; sp. Snedsted-N. 30; biskop Lolland-F. 43; Aarhus 45–81; rang m. Sjællands biskop; Stk., Dbm. † 17.1.1884.

1843–1850. *Müller, Ludvig Christian.*

F. 12.5.1806 København, f.: divisionskirurg, justitsråd.

Stud. Borgerd. sk. 22; c.theol. 27; lær. Borgerd. sk. og andre skoler i Kbh.; kateket Ribe domkirke og sp. Seem 37; sp. Snedsted-N. 43; Bjørnsholm-M. 48; sem. flyttede fra Snedsted til Ranum; sp. Starup-G. 50; † 5.6.1851. Var privat dimissor til studentereks. f. H.C.Andersen.

1851–1859. *Lunddahl, Andreas Peter.*

F. 1.6.1818 Maribo, f.: amtsforvalter, kammerråd.

Stud. Metropol. sk. 35; c.theol. 40; adj. Frborg statsskole 41; Metropol. sk. 45; inspektør ved Kbh. betalingsk.; sp. Bjørnsholm-M. 51; Stubbekøbing-M. 59; Tølløse 69–93. † 17.11.1895.

1859–1864. *Fabricius, Adam Christopher.*

F. 18.7.1872 Bøvling, f.: konsistorialråd.

Stud. Aalborg 41; c.theol. 47; adj. Aarhus ka. 48–49. Studieoph.: Sverige, Tyskland, Schweiz, Italien, Spanien, Portugal, Gotland, Normandiet »for at finde nordiske spor«; sp. Bjørnsholm-M. 59; Drejø 64; Holme-T. 74–88. † 24.8.1902.

1864–1868. *Driebein, Viggo A. Vilh.:* se Jonstrup.

1869–1878. *Vilstrup, Andreas Fabricius Krarup.*

F. 17.6.1824 Borris, f.: konsistorialråd.

Stud. Borgerd. sk. 41; c.theol. 49; lær. Borgerd. sk. og Maribos sk.; pers. kap. Skårup 56; lær. sem. der; kateket Aalborg 60; sp. Bjørnsholm-M. 69; Bjerregrav 78–1904; R. Dbm. † 15.4.1910.

1878–1891. *Sørensen, Jørgen Christensen.*

F. 11.7.1835 Kettingskov, Als, f.: murermester.

Lær. Lysabild 51; læreks. Jonstrup 55; stud. priv. 64; c.theol. 70; sp. Fåborg-Å. 75; Bjørnsholm-M. 78; provst; sp. Høje Tåstrup 91–1909. R. † 2.8.1911.

1892–1896. *Faartoft, Johannes Leonhardt.*

F. 1.6.1856 Hillerød, f.: fuldmægtig.

Stud. Fr.borg statssk. 73; c.theol. 80; hjp. Barrit-V. 81; kateket Helsingør 82; tillige inspektør Borgersk. der; cst. sp. Bjørnsholm-M. 92–96; sp. Ry-S 96; Nysted-H. 1908; provst 09–17; † 21.12.1919.

1896–1899. *Larsen, N. A.:* se Jelling.

1899–1924. *Taaning, Peter.*

F. 6.11.1857 Norby (Glud sogn), f.: murer.

På Skovgårds højsk.; Ordrup; stud. priv. 79; c.theol. 86; lær. Vældegård højsk. 86; derefter ved v. Westens institut og Kbh. seminarium; forst. der 87–90; kateket Holmens k. 86–90; sp. Tirsted-B.-D. 90; Bryndum-V. Nebel 99; R. † 7.10.1943.

1924–1932. *Høirup, Christian Peter Nielsen.*

F. 27.3.1885 Højrup, f.: lærer.

Stud. Odense 1903; c.phil. 04; læreks. Gjedved 08; lær. Nyborg realsk.; v. Gjedved sem. 12; redaktør Horsens Venstreblad 19; skoleinspektør Skive 20–24; skoledirektør Odense 37. † 19.2.1943.

1937–1944. *Smith, J.H.A.:* se Odense.

1944–1947. *Morville, Aage:* se Jonstrup.

1947–1971. *Fuglsang-Damgaard, Adalbert.*

F. 10.5.1904 Ørsted (Sommersted sogn), f.: proprietær.

Stud. Haderslev 23; c.theol. 30; præst og seminarielær. Grønland 30; førstepræst 31; forst. Godthåb sem. 34; cst. provst 41; lær. Haslev gymn. 47. R. † 31.1.1971.

1971– *Svart, Erik.*

F. 7.7.1923 Tinglev, f.: vagtmester v. grænsegendarmeriet.

Stud. Tønder 1941; c.mag. (Aarhus) 51 (eng., dan.); sam. år udd. simultantolk v. State Department School of languages, Washington; studieoph. U.S.A. 46–47; ans. i Udenrigsmin. v. Danm. ambassade, Washington 51–55; adj. Skårup statssem. 55; lkt. til 1.8.71; rkt. Ranum statssem.

RIBE STATSSMINARIUM

privat til 1918.

1899–1915. *Hansen, Hans Simon.*

F. 21.12.1863 Lille Bøgebjerg, Viby (Fyn), f.: gårdejer.

Stud. Odense 84; med fregatten Jylland til Vestindien 85–86; c.theol. 91; kateket Ribe domkirke og lær. borgerskolen; sp. St. Catharinæ k., Ribe 95; oprettede seminariet; sp. St. Mariæ k., Helsingør 15–32; provst; R., Dbm; † 26.1.1937.

1915–1918. *Noc-Nygaard, Søren Jensen Sørensen.*

F. 4.12.1870 Lystlund, Ulfborg, f.: gårdejer, seminarist.

Læreks. Jelling 94; stud. Ordrup 98; c.theol. 1904; realskolelær. Frederi-

cia og Samsø 04–07; lærer og inspektør Ribe statssem. 07–15; Valgm.pr. Hundborg, Thy 18; Bering 21; sp. Vemming 27; Lunde-O. 32. † 22.3.1934.

1918–1930. *Mohr, Johanne Luise.*

F. 9.12.1869 København, f.: sognepræst.

Uddan. Marie Kruses privatlærerindekurs.; privatlær. 87–95; læreks. Zahle 96; ans. Frk. Branners pigeskole, Slagelse 97; Horsens kvindesem. 1907; forstanderinde der 1915–18. † 2.3.1942.

1930–1947. *Haar, Helge Johannes.*

F. 7.9.1880 Kgs. Lyngby, f.: sognepræst.

Stud. Birkerød 99; c.theol. 1906; lærer Hørsholm kostrealsk.; 2 år i Tyskland. accessit Kbh. universitet; lærer Hellerup højere pigeskole og Femmers sem.; Ribe statssem. 18–30; R. † 6.1.1949.

1947–1866. *Mogensen, Svend.*

F. 7.5.1896 Astrup, f.: provst.

Stud. Odense ka. 1914; c.theol. 20; timelærer Birkerød statssk. 21; lærer Aarh. sem. 22–47. R.¹

1966– *Kyndrup, Niels Erik.*

F. 6.4.1919 Hadsund, f.: manufakturhandler.

Læreks. K.F.U.M. sem. 40; c.psych 51; lærer v. den internationale højsk. 40–41; v. Kbh.s. observationskoloni, Furesøkolonien. Birkerød 41–47; sundparks., Kbh. 48–53, Kbh. aftensem. 52–59; Frberg. sem. 53–66.

SCHMIDT'S SEMINARIUM

Der foreligger årsskrifter f. årene 1884–87 betitlet: »Københavns lærerseminarium«, med underskrift: A. Schmidt.

1884–1887. *Schmidt, August.*

Læreks. Kbh, sem. af 1861, 1867.

Oprettede en skole i Adelgade nr. 96. Var ved sin død 24.5.1911 skolebestyrer.

Blandt seminariets lærere var kancelliråd V. Seyer, som var medforstander for Vesterbro sem.; en ondsksfuld, men ikke mindre troværdig myte beretter om forholdet mellem Schmidt og den aldrende, lidt krakilske kancelliråd; »de brouillerede«; Seyer stillede sig om aftenen uden for seminariet (St. Regnegade 23), når eleverne gik derfra; gav sig i snak med dem og opfordrede dem til at gå over til Vesterbro sem.; og det lykkedes ham; Schmidt måtte give op.

SILKEBORG SEMINARIUM

1886–1891. *Johansen, Kristen.*

F. 9.12.1852 Torning, f.: gårdejer.

Læreks. Jelling 1872; lærer Bornholm højsk. 73; derefter Gregersens sk.,

Kbh.; huslærer Refnæsgård 76–78; realskolelærer Herning 79; oprettede Silkeborg realsk. sammen med bestyrer Andersen; og 86 seminariet. Han var medl. i Silkeborg byråd, Skanderborg amtsråds skoleråd; direktør i Silkeb. handels og landbrugsbank; stifter og medejer af Silkeb. ny bogtrykkeri (93). † 1.5.1931.

1891–1933. *Vinther, Peder Jørgen Madsen.*

F. 24.2.1863 Kalhave, Hornborg sogn, f.: husmand.

Elev Staby højsk. 78; sam. år vinterlærer Finderup; lærer Lillelund fri- og ungdomsskole 79; læreks. Kbh. sem. 84; sam. år bestyrer af forannævnte sk.; lær. Silkeb. sem. 86–90. form. Dansk seminariefor. 19–24; Kmd., Dbm. † 20.1.1944.

1933–1958. *Jensen, Herluf.*

F. 26.4.1894 Vrejlev, f.: gårdejer.

Stud. Hjørring 1912; c.theol. 18; lærer Vrå højsk.; Silkeb. sem. 30–33; form. Dansk seminarieforening 45–56; R. † 28.5.1958.

1958– *Skyum, Sigurd.*

F. 23.3.1911 Vest. Assels, f.: førstelærer.

Læreks. Silkeb. sem. 32; lærer der 33–58.

SKIVE SEMINARIUM

1952–1972. *Paaskesen, Holger.*

F. 23.8.1906 Vejen, f.: gårdejer.

Læreks. Haderslev statssem. 27; ans. Glamsbjerg skolev.; Stenlille realsk. 28; Gentofte skolev. 29–48; stadsskoleinspektør Skive 48–52. R. † 5.3.1972.

1972– *Miltersen, Kaj Ove.*

F. 29.4.1931, Skive, f.: møller.

Stud. Aarh. ka. 51; læreks. Skive 54; lær. Brårup til 62; adj. v. Skive sem. 1962–72.

SKÅRUP STATSEMINARIUM

1803–1835. *Wedel, Peter August.*

F. 26.1.1768 København, f.: bogholder.

Stud. priv. 83; c.philol. 86; c.theol. 89; dr.phil. 90; vicepastor Allesø-N. 92; sp Skårup 94; tillige Tved 1812; amtsprovst 07–37; rang med biskopper; R., Dbm.; oprettede sem. 1803. † 23.5.1842.

1835–1850. *Holberg, Diderik August.*

F. 16.9.1804 Sorø, f.: byfogedfuldmægtig.

Stud. Vordingborg 22; c.theol. 27; huslærer hos amtsforvalteren i Vejle; kateket Roskilde Borgerskole 32–35; sp. Skårup-Tved 42–50; Nr. Åby 50–72. † 7.4.1883.

1851–1891. *Schurmann, Jens Christopher.*

F. 16.6.1812 Sollerup, f.: forpagter og godsinspektør.

Stud. Nyborg 30; c.theol. 35; notar v. theolog. embedseksamen; dr. theol. h.c.; prof. h.c.; Kmd., Dbm. Hans forstandertid betegnes som seminariets storhedstid. † 10.12.1891.

1891–1894. *Skouboe, Christian Frederik.*

F. 9.4.1848 Såby, f.: læge.

Stud. Nykøbing ka. 66; c.theol. 73; lær. Efterslægten 74; overlærer Kolding latinsk. 75; rsk. Nyborg 80–91. † 31.3.1894.

1894–1915. *Klingemann, John Frederik Louis.*

F. 8.10.1859 Frederiksstad, f.: toldforvalter, kammerråd.

Stud. Horsens 76; c.theol. 82; lær. Maribos sk.; universitet. guldmedalje 89; lic.theol. 92; form. Dansk seminariefør. 1905–14; R. † 12.11.1915.

1915–1929. *Larsen, Stig Eduard.*

F. 2.9.1860 København, f.: skræddermester.

Stud. Lyceum 78; c.theol. 84; dr.phil. 91; ans. kbh. skoler og seminarier til 1915; M.F. 1910–18. † 30.9.1946.

1930–1950. *Egebæk, Thomas Carl Pedersen.*

F. 18.6.1883 Tolstrup, f.: snedkermester.

Læreks. Silkeborg sem. 1904; lærer Vejen 04; Viborg skolev. 06; Haderslev statssem. 20–30. R., Dbm. † 19.9.1971.

1950–1972. *Schmidt-Nielsen, Gunnar.*

F. 6.1.1905 Hundslund, f.: uddeler.

Stud. Statens kurs. 27; c.mag. 34 (fys., mat., ke., astr.) lær. Jonstrup statssem. 35–50. R. afsk. 31.1.72.

1972– *Jensen, Jens Peder.*

F. 18.7.1929 Tved, f.: tømremester.

Stud. Svendb. 48; c.mag. 54 (zool., bot., geol., geogr.); vidensk. ass. DK.s Fiskeri- og havundersøgelse 54; adj. 57; lekt. 67 Vordingb. statssem. til 72.

STABY VINTERLÆRERSEMINARIUM

1884–1921. *Jeppesen, Jens.*

F. 8.3.1850 Ellerup (Gudbjerg), f.: husmand, håndværker.

Læreks. Jelling 71; realskolelær. Horsens 75; Holstebro 80; Vordingborg 81; her medstifter af sem.; medl. Staby sogneråd, en tid formand; direkt. Sparekassen der; form. bankrådet Ringkøbing landbobank; konsulent f. centralforeningen af jyske sparekasser. R. † 8.6.1932.

STATENS FORSKOLELÆRERSEMINARIUM I VEJLE

1893–1913. *Holm, Rasmus Jensen.*

F. 23.11.1838 Fjelsted (Fyn), f.: snedker.

- Læreks. Jelling 58; lær. Hårby (v. Assens) og Styvel (v. Jelling) 59; Jelling statssem. 65–92; form. Dan. skoleforening 1887–1908. R., Dbm. † 10.9.1917.
- 1913–1923. *Elmquist, Hans Peter Jensen*.
F. 9.2.1865 Vordingborg, f.: skibsfører D.S.B.
Stud. Sorø 83; c.phil. 84; studerede historie og filosofi, Kbh. universitet; lærer Borgerd. sk. 85; inspektør 97; tillige lærer Femmers sem.; bestyrer Slomanns sk. 1903; medbest. Borgerd. sk. 12–13; form. gymnasieforskolernes lærerfor. 04–13, f. pædagogisk selskab 06–13. † 20.9.1923.
- 1923–1938. *Lange, Kristen Andersen*.
F. 18.1.1873 Skivum, f.: gårdejer.
Læreks. Gjedved 98; lærer Vestbirk højsk., højskoleforst. Vrigsted 1915; lærer Gjedved sem. 19–23. † 13.7.1938.
- 1939–1956. *Rambusch, Ida Emilie Theodora*.
F. 26.11.1886. København, f.: direktør, generalkonsul.
Læreks. Femmers sem. 1909; faglærereks. i historie 16; lærer Kbh. forskelelær. sem. 10; Fem. sem. 16; forstander f. begge 35–39; R. † 10.2.1968.
- 1956– *Fenger, Rigmor Johanne Evaldsdatter Hauch*.
F. 2.3.1911 Hurup, f.: stationsforstander.
Læreks. Ribe 32, studieoph. Woodbrock College, Bermingham 33–35; bestyrer børneskolen Fr. VII.s stiftelse Jægerspris 37–44; i udlandet 45–48; lærer Odense sem. 49; ved forsøgsskolen, Horsens 53–56. R.

TØNDER STATSEMINARIUM

- Præstegårdssem.: 1753–86; normalskolesem.: 1786–1829; statssem.: 1829–55 (tysksproget); dansk sem. 1858–64. Statsseminarium 1920–.
- 1753–1787. *Petersen, Balthasar*.
F. 7.5.1703 Tønder, f.: kniplingshandler.
Stud. Tønder 21; studerede i Jena og Kiel. c.theol. 24; huslærer, studier i theologi, filosofi, jura og medicin i Jena; førstepræst Læk 29; sp. og provst Sønderborg 39; sp. Tønder 46; oprettede i sit hjem et theologiinstitut, som han måtte lukke i 62; oprettede i 53 det første præstegårdsem. i Danmark og stiftede sem. i 86; konsistorialråd. † 1.1.1787.
- 1787–1803. *Carstensen, Thomas*.
F. 9.8.1725 Tønder, f.: borgmester.
Cand.theol, rektor ved Tønder Latinskole 1751–1803, overtog efter svingfaderen Balthasar Petersens død ledelsen af seminariet. † 20.5.1803.
- 1803–1810. *Forchammer, Johann Ludolph*.
F. 12.10.1764 Ravnkjær (Angel), f.: præst.
Quartus v. Husum latinskole; subrektor der; rkt. Tønder latinsk. 1803–1810; † 13.7.1810.

1810–1827. *Decker, Jacob.*

F. 9.11.1773. Grumtofte (Angel), f.: skrædder.

Studerende theologi i Kiel; subrektor Husum latinsk. 1804; kap. Grumtofte; rkt. Tønder latinsk. 10–27; sp. Reinfeld 27; prof.h.c.; R. † 24.7. 1834.

1829–1855. *Bahnsen, Christian August.*

F. 8.1.1797 Tøstrup (Angel), f.: lærer.

Stud. Slesvig, studerede i Kiel og Berlin, hvor eksamen 1821; collaborator Flensborg latinskole; prof.h.c.; seminarieforst. Eckernførde 55. † 21.5. 1864.

1856–1864. *Kühnell, A.M.A.*: forjaget af tyskerne: se Lyngby, J.

Vedr. lederne i den præjsiske tid se Jens Lampe: Tønder seminariestat, 1963.

1920–1937. *Albeck, Emil.*

F. 13.12.1870 København, f.: varemægler.

Stud. Borgerd. sk. 89; c.theol. 95; lærer Zahles og Slomanns skoler; rsk. Ribe domk. og sp. Seem 99; lærer Ribe sem. og katedralskole; sp. Mariendals k., Kbh. 1905; præst Frberg. hosp.; R., Dbm. † 12.12.1937.

1937–1947. *Bredsdorff, M.L.*: se Vordingborg.

1947–1968. *Nyholm, Asger.*

F. 3.8.1901, Fr.berg, f.: professor.

Stud. Fr.berg. gymn. 19; c.theol. 26; c.mag. 33 (hi., krist.kund.); dr.theol. 47; studieoph. Strassbourg 26–27; ordin. medhj. Sandager-H. 27–28; ans. Fru Busses skole 33; timel. Ribe statssem. 34; fastans. 36–47. R¹.

1968–1970. *Schoubye, Sigurd.*

F. 23.6.1915 København, f.: overassistent.

Stud. Efterslægten 34; mag.art. 40 (litteraturh.); dr.phil. 61; ans. Skårup statssem. 44; derefter Tønder do. sam. år til 68.

1970– *Hedelykke Pedersen, Hans.*

F. 21.12.1922 Holsted, f.: gårdejer.

Stud. priv. 48; c.mag. 54 (hi., ty.); universitetets guldmedalje 52; lær. Sønderborg idræts højsk. 55; adj. Vordingborg statssem. 56.

ULFBORG, DET NØDVENDIGE SEMINARIUM I

1972– *Petersen, Amdi Mogens.*

F. 9.1.1939 Tønder, f.: skoleinspektør.

Lærereks. Haderslev 1961, udd. ved jord- og betonarb. Lær. Kroggårdsskolen, Tårupgård; Rens ungdomsskole; Albert Road special school, Australien. Ansat ved forsk. byggepladser.

VARDE FORSKOLESEMINARIUM

1899–1911. *Olsen, Jens*.

F. 6.3.1840 Nylars, f.: parcellist.

Læreks. Jonstrup 60; hjælperlær. Grenå; 3 år. på polytekn. læreanst. og universitetet; udvidede læreks. 65; højskoleforst. Odense; lærer Aalborg; overlærer borgersk. Nysted 72; overlærer Varde 86. Sammen med lærerinde Ingeborg Christiansen, stiftede han Varde forsk. sem. Medl. af adskillige min. komm. Startede i 88 de vestjyske skolemøder. R. † 4.11.1911.

1912–1915. *Brandt, Michael*.

F. 23.6.1880 Sigersted, f.: lærer.

Stud. Sorø 1899; c.theol. 1906; lærer Sorø højskole; Varde sem. 1907–1912; sp. Brøndum-H. 15; Højslev-D. 24–50; provst Fjends herred 20; R. † 7.4.1971.

VEJLE FORSKOLELÆRERSEM.: se Statens . . .

VESTERBORG PRÆSTEGÅRDSSEMINARIUM

1802–1831. *Boisen, Peter Outzen*.

F. 17.11.1762 Emmerslev, f.: gårdejer og kniplingshandler.

Stud. Kiel 82; c.theol. Gottorp 86 og København 87; sam. år sp. Vesterborg; oprettede 1.10.1802 sit seminarium, hvor »skolelæreren skulle gøres til bonde blandt bønder«. Han afslog et tilbud om Akershus bispestol, men blev biskop over Lolland-F.s stift, han blev boende i Vesterborg. Kmd., Dbm. † 10.5.1831.

VESTERBRO SEMINARIUM

1883–1904. *Sødring, Niels Syndergaard*.

F. 11.11.1842 Aalborg, f.: købmand.

Stud. Aalborg 62, mag.scient. (mat.) 70; lær. københ. skoler; bestyrer Vesterbro realsk. 78. Seminariet overgik 1904 til Blågårds sem., hvor han var medforst. til 1911. R. † 4.7.1912.

–1904. *Seyer, Vilhelm Adolph Christian*.

F. 31.5.1851 Holsten.

C.math.fys. Kancelliråd, medforstander Vesterbro sem. (se: Schmidts sem.)

VORDINGBORG STATSEMINARIUM (privat til 1961)

Matthiesen, Holger Valdemar.

F. 13.8.1849 Buerup, f.: lærer.

Læreks. Blågård 68; udvidet eks. 75; lærer Vordingborg 76; oprettede og var enejer af sem. her; overlærer Nakskov kom. realsk. 90; inspektør f. Nakskovs samlede skolev. 1905–15; R. † 14.4.1931.

1890–1895. *Tørsleff, Niels Andreas.*

F. 22.9.1840 Sofiendal, Veng sg., f.: forpagter.

Læreks. Jelling 68; huslærer i Hornsyld; bestyrer af den Hagerupske skole, Tønder; fordrevet af tyskerne 70; realskolebestyrer Horsens; Præstø 74; inspektør Oringe sindssygehosp. 77; medbest. Vordingb. sem. 88–90; translætør fra 77. + 17.8.1895.

1895–1935. *Halse, Anders Theodor.*

F. 11.1.1862 Nykøbing M., f.: farver.

Læreks. Gjedved 84; på Askov højsk. 84–85; Monrads kurs. 86–89; derefter lærer Vældegård kvindehøjsk. 89; Ry højsk. 92; overtog Vordingb. sem. med efternævnte enejer til 1916 (åbnet f. kvinder 96) + 14.7.1938.

1895–1916. *Munk, Anders Nielsen.*

F. 21.7.1868 Sinding, f.: lærer.

Stud. Odense 88; c.theol. 98; lærer Vordingb. sem. 92; medforst. 95; hjælpepræst Vord.b. 1908; sp. 11; Ledøje 1916. + 30.10.1918.

1935–1948. *Hagnerup-Jul, Niels.*

F. 21.10.1884 Gjellerup, f.: snedkermester.

Læreks. Silkeborg 1905; inden da vinterskolelærer Tiphede 02; hjælpe-lærer Timring hovedsk. 03; højskolelærer Jebjerg, senere Krabbesholm 05–10; lærer Vordingborg sem. 11–35; studieoph.: U.S.A. 10; Island 16; Ægypten og Palæstina 20; R. + 1.8.1948.

1949–1970. *Bredsdorff, Morten Lunn.*

F. 21.1.1901 Frederiksberg, f.: højskoleforstander.

Stud. Roskilde 20; mag.art. 27 (litteraturhis.); højskoleforstander Roskilde 27; lærer Ollerup højsk. 30; Silkeborg sem. 35; forstander Tønder statssem. 37; Haderslev 47–49; 1.1.59–1.7.59 Educational Consultant vedr. folkeskolen på Puerto Rico. 1.8.61–1.12.61 indbudt til at holde gæsteforedrag i de danske kolonier i Argentina. 1.1.70–1.6.70 gæstelektor ved universitetet i San Juan i Puerto Rico. R¹.

1970– *Biering-Sørensen, Jens Erik.*

F. 30.4.1925 Næstved, f.: tandlæge.

Stud. 44 Herlufsholm; c.theol. 51; pædagogikun 60; præst Kgs. Lyngby 51; St. Olai k.; Helsingør 53; sp. Vestervang-S., Helsingør 58–60; tillige hospitalspr. Montebello 54–60; adj. Ribe statssem. 60; lkt. 66; studievejleder H.F. 1967.

ZAHLES SEMINARIUM

1860–1896. *Zahle, Natalie.*

F. 11.6.1827 As, Bjerger hrd., f.: sognepræst.

Huslærerinde 43–49; eks. (privat) som institutbestyrerinde 51; sam. år oprettede hun en skole f. vordende lærerinder, der blev til seminariet 60;

- oprettede også bl.a. en studenterskole 77 (nu gymnasium) F.M. i guld 1891. + 11.8.1913.
- 1896–1924. *Steinthal, Marthe Cecilie*.
F. 26.1.1861 København, f.: overretsprokurator.
Læreks. 89; ans. Zahles skole 89–96; institutbestyrerindeeks. 91; forst. Z. sem. 96–1924; overbestyrerinde 1913–1931. F.M. i guld. † 12.12.1948.
- 1924–1931. *Bagge, Karen Dorthea*.
F. 31.5.1884 København, f.: redaktør.
Stud. Zahle 1906; c.phil. 07; studerede hi., da., eng. v. universitetet 08–11; faglærereks. 13 (hi., da.), ans. Zahles skole 12–24; overbestyrerinde 31–54; form. f. Den dan. Pigeskole, og flere hverv. F.M. i guld.
- 1931–1950. *Larsen, Ernst Otto*.
F. 6.8.1894 København, f.: sognepræst.
Stud. Venstre Borgerd. sk. 1912; c.mag. 23 (hi., krist.kund.) lærer I. Jespersens sk. og Zahles sem.; formand for Dansk seminarieforening 39–45; rkt. Danmarks lærerhøjskole 50–64. Kmd.
- 1950–1969. *Hartling, Poul*.
F. 14.8.1914 København, f.: skoleinspektør, undervisningsminister.
Stud. Vest. Borgerd. sk. 32; c.theol. 39; sekretær krist. akad. Forening 34–35; krist. gymnasieastbevægelse 39–42; kkp. Fr. berg. k., Kbh. 41–45; 2den pr. St. Lukas stiftelsen 45–50; M.F.; udenrigsminister 68–71, statsminister 1973–75, form. partiet Venstre. Kmd.I.
- 1968–1969. *Thomsen, Helga*.
F. 3.9.1917 Haderslev, f.: direktør.
Stud. Haderslev ka. 36; husholdningslæreks. 40 (Suhrs sem.); læreks. 44 (Zahle); sam. år lær. Zahles seminariskole; Z. sem. 46; heltidsans. 53; inspektør; praktikleder; cst. rkt. 68.
- 1970–1973. *Kampmann, Tage*.
F. 7.2.1918 Frederiksberg, f.: civilingeniør.
Stud. Øregaard 36; læreks. K.F.U.M. 40; faglæreks. 43; lærer Gentofte kom. 40–50; lærer K.F.U.M. sem. 46–53; rektor Hellerup sem. 1953–69; rkt. Zahles sem. 70; form. Dansk seminarieforening 64–69; undervisningsinspektør 73. R.
- 1973–
Jensen, Hans Nygaard.
F. 3.11.1938 Gørding, f.: snedker.
Stud. Ribe ka. 1957; c.mag. (mat/fys) 1967; timelærer N. Zahles sem. 1964, kasserer for inst. N. Zahles Skole 1967, rkt. N. Zahles sem. 1973. form. for. af regne- og mat. lærere v. seminarierne 1972.

AALBORG SEMINARIUM

1960–
Kjelds, Niels Tonnisen.

F. 5.5.1915 Ø. Hurup, f.: sadelmager, centralbestyrer.

Læreks. Jelling 36; vikar Gladsaxe kom. skolev.; lærer Søborg 40; studerede eng. og tysk ved universitet, Kbh. 40–46; professor i germansk sprog v. North Central School, Naperville, Illinois, U.S.A. 51–56; lærer Skive sem. 58–60.

AARHUS SEMINARIUM

Oprindelig f. kvinder; fællessem. fra 1932.

1909–1915. *Frimodt-Møller, Hans Otto.*

F. 15.10.1871 København, f.: sognepræst.

Stud. Metrop. skolen, Kbh. 90; c.theol. 96; flere år præst i U.S.A.; lærer præsteskolen i Blair, Nebraska; sekretær Utahmissionen 1904; sam. år sp. Johanneskirken, Aarhus, medstifter og medforstander Aarh.-sem.; sp. Kirke Helsingør 15. † 26.8.1934.

1909–1924. *Blume, Astrid.*

F. 12.5.1872 Bording, f.: provst.

Læreks. Zahle 1894; på Lærerhøjsk., Kbh.; lær. Th. Langs sem. 98–1909. † 5.3.1924.

1924–1949. *Høyer, Sigvaldus Konrad Jacob.*

F. 25.7.1878 Lyngby, J., f.: lærer.

Stud. Aalborg 97; c.theol. 1903; c.mag. 09 (nath., geog.) lær. Østersøgades gymn. 03; Kbh. kom. skoler 05; adj. Rønne statssk. 12; lkt. 22–24; R. † 17.2.1967.

1949–1968. *Holt, Paul Erik.*

F. 4.5.1900 København, f.: sognepræst.

Stud. Østersøgades gymn. 18; c.mag. 25 (hi., græ., lat.) lærer Østersøg. gymn. 18; adj. 26; lkt. 39–49. form. Dansk seminarieforening 56–64 og privatsem. for. 1955–63. R.

1968– *Nymann Madsen, Kjeld.*

F. 3.3.1932 Herning, f.: lektor.

Stud. Herning 52; mag.scient. og c.mag. 60 (fys., mat., ke., astr.); adj. Ribe sem. 60; afdelingsleder Helsingør Tekniskum 66–68.

MONRADS UDVIDEDE LÆRERKURSUS, fra 1895: STATENS LÆRERKURSUS, fra 1904: STATENS LÆRERHØJSKOLE, og fra 1944: DANMARKS LÆRERHØJSKOLE

1856–1858. *Monrad, Ditlev Gothard.*

F. 24.11.1811 København, f.: kopist i rentekammeret.

Stud. priv. 30; c.theol. 36; mag.art. 38; overdirektør f. københ. skolevæsen; kontorchef i kulturministeriet; biskop Lolland-F. 49–54 og 1871–87; minister flere gange, Konseilspræsident 1863–64; udv. til Ny Zeeland 65–69; sp. Brøndby-vester-Ø. 71; dr.phil.h.c.; Stk., Dbm. † 28.3.1887.

1858–1891. *Fjord, Niels Johs.*

F. 27.3.1825 Holmsland, f.: gårdejer.

Som 14-årig omgangslærer; læreks. Lyngby, J. 45; lærer friskolen i Aarhus; frivillig i krigen 48–50; blev så i Aarhus til 55; partiel eksam. v. polytekn. læreanstalt 58 (fys., ke., tegn.); ans. v. Landbohøjskolen. Indførte i 73 de korte kursus f. lærere. Kmd., Dbm. † 4.1.1891.

1891–1895. *Feilberg, Ludvig Tage Christian Müller.*

F. 31.3.1849 Husby, f.: sognepræst.

Privat undervisning; c.polyt. 74; assistent ved Landbohøjsk.; docent 83; kulturmin.s konsulent v. landbrugs- og folkehøjskoler. R. † 20.9.1912.

1895–1924. *Olrik, Hans Thorvald.*

F. 12.7.1862 København, f.: kunstmaler.

Stud. Metropol. sk. 79; c.theol. 85; dr.phil. 92; prof.h.c. 94. Studerede højere læreruddannelse i udlandet på kulturministeriets opfordring til 95. R., Dbm. † 12.6.1924.

1924–1937. *Rasmussen, Niels Jørgen David Vilhelm.*

F. 31.7.1869 Ullerslev, f.: kromand.

Stud. Odense 87; c.mag. 94 (nath., geog., fys., ke.); 91–1907 lær. de forenede kirkeskoler; 07–11 leder af den kom. mellemrealsk. Fr.berg; rkt. Syndby gymn. 19–24; M.F. † 4.8.1839.

1939–1950. *Arvin, Georg Julius.*

F. 31.5.1880 Ulbølle, f.: førstelærer.

Læreks. Skårup 1901; stud. Døckers kurs. 07; c.mag. 12 (mat., fys., ke., astr.); sløjdlær.eks. 15; studieoph. Sverige, Norge, Tyskland, lærer Fåborg realsk. 01; Fr.berg skolelev. 02; skoleinsp. der 18–39. † 20.10.1962.

1950–1964. *Larsen, Ernst Otto.*

F. 6.8.1894 København, f.: sognepræst.

Stud. Vest. Borgerd. sk. 1912; c.mag. 1923 (hi., krist.k.) studieoph. Stockholm og flere tyske byer; lær. Ingrid Jespersens skole og Zahles seminarium; rektor Zahles sem. 31–50; form. dansk seminariefor. 39–45. Kmd.

1964– *Torpe, Harald Carsten.*

F. 11.1.1910 Stege landsogn, f.: førstelærer.

Læreks. Vordingborg 33; stud. Skindersgades kurs. 34; mag.art. 44 (psykologi), studieoph. London 64; lærer Karise priv. realsk. 34; Fr.berg kom. skolelev. 36; skolepsykolog der 46; ledende skolepsykolog 63; prof. i pædagogik Danm.s. Lærerhøjskole 59–64. R¹.

FÆRØERNES SEMINARIUM, THORSHAVN

1870–1903. *Bergh, Louis Jac. Andreas Cantor.*

F. 12.9.1834 København, f.: fuldmægtig.

Læreks. Ranum 52; på Monrads kursus; overlær. Thorhavn realsk. 67; translætør; engelsk vicekonsul; R. † 7.11.1910.

1903–1918. *Lauritsen, Jørgen Peter.*

F. 20.2.1869 Lem, Bølling hrd., f.: husmand.

Præliminæreks. Holstebro 86; stud. Viborg 89; c.phil. 90; lær. Sæby real-sk. 99; overlærer Thorsh. realsk. 1903; skoleinspektør Rødby kom. skolev. 18–39. R. † 4.2.1942.

1919–1934. *Busk, Hans Elers.*

F. 24.4.1889 Hundstrup, f.: skovfoged.

Læreks. Den dan. realsk. sem. 1910; sam. år Realskolebestyrer Årup; inspektør Hesselager kostsk. 11; realskolebestyrer Nykøbing F. 14; overlærer Thorsh. realsk. 19; inspektør for bygdeskolerne 20; skoleinspektør Skel-skør 34–52. † 15.7.1952.

1934–1936. *Chor Nielsen, Vigga.*

F. 6.9.1894.

Læreks. Thorshavn sem.; lærer realsk. der cst. forst. v. seminariet.

1936–1962. *Lützen, Christoffer.*

F. 29.3.1891 Klaksvig, f.: købmand.

1. del af skoleembedseksamen 1917; teoret. og prakt. prøve i pædagogik og skolehygiejne 20; adj. Johannessk. 18–36. R.

1962–1965. *Nygaard, Thomas.*

F. 27.9.1900 Ejde, f.: købmand.

Læreks. Færøernes sem. 20; stud. 27; c.mag. 39 (eng., gy.); lær. folkeskolen Færøerne, 20–25; mel.- og realsk. 33; forst. lagtingets studenter – og præliminærkursus, Thorshavn 37; rkt. der 49–62; lkt. Færøerne sem. 65–70. R.

1965–1970. *Holm, Martin Sofus.*

F. 18.12.1909 Kvalby, f.: købmand.

Læreks. Vordingborg 33; lær. Hindholm mellem- og realsk. 35; Slagelse vestre sk. 38; Færøernes mellem- og realsk. 45; adj. Færøernes sem. 62. † 26.9.1970.

1971– *Højgaard, Andreas Sofus.*

F. 13.8.1924 Toftir, f.: fisker.

Stud. 43 Thorsh.; mat. tillægssprøve 47, Ahms kurs., c.mag. 58 (geol., nat., hi., geogr.) samme år adj. Færøernes gymn.; kollegieforst. smst. 62; rkt. f. sem. 71.

GODTHAAB SEMINARIUM

* efter årstallet betyder at vedkommende er konstitueret forstander.

1845–1853. *Steenberg, Carl Julius Optatus.*

F. 4.6.1812 Hyllested, f.: sognepræst.

Stud. Aarhus 31; c.theol. 39; miss. Holstensborg 40; samme og sem. forst. Godthaab 44; sp. Gudum 54; Sanderum 69 til sin død 20.6.1872.

1853–1857. *Janssen, Carl Emil.*

F. 20.12.1813 Købh., f.: kontorchef, kammerråd.

Stud. Borgerd. sk. 33; c.theol. 40; miss. Holstensborg; 1 pr. Umanak; cst. sem. forst. Godthaab 48; medforst. 49–51; sp. Sørbymagle 58; Vørslev 72–81. † 9.4.1884.

1857–1868. *Jørgensen, Haldor Ferdinand*

F. 4.12.1831 Købh., f.: provst.

Stud. Metrop. sk. 51; c.theol. 55; miss. Grønland; sp. Førslev 72; Haudrup-S. 81; lkt. i grønlandsk v. Kbh. Univers. og konsulent i grønland. sager 1902. R. † 1.4.1904.

1868–1870*. *Wiberg, Jhs. Emil.*

F. 26.4.1832 Kbh., f.: sang- og musiklærer.

Stud. Nykøbing, F. 51; c.theol. 57; kommunelærer Kbh., miss. Grønland; sp. Dejbjerg 71; Østbirk-Y. 80; Bregninge, Ærø 85–1907; R. † 20.2.1914.

1870–1900. *Balle, Nicolai Edinger.*

F. 12.4.1839 Ulsø-B., f.: sognepræst.

Stud. Herlufsholm 58; c.theol. 64; seminarielærer Jakobshavn 65. R. † 13.11.1900.

1873–1877*. *Sørensen, Thøger.*

F. 20.5.1835 Nr Bjerre, f.: grovsmed.

Stud. priv. 60; c.theol. 66; miss. Upernavik, Holstensborg, Sukkertoppen 68; sp. Ulfborg-R. 77; Vrejlev-H. 82–95; † 30.4.1913.

1883–1884*. *Lützen, Edvard Ægidius.*

F. 18.10.1857 Thorshavn, f.: lærer.

Stud. Sorø 77; c.theol. 82; pr. Godthaab, Frederikshaab; fra 87 Juliane-haab; sp. Lyngby-A. 1893–1924. † 7.2.1936.

1890–1891*. *Sørensen, (Vibæk fra 1904), H. Poul.*

F. 15.5.1864 Bardrup, f.: gårdejer.

Stud. Ribe 85; c.theol. 89; miss. Jacobshavn, Egedesminde, Godthaab; hjpr. Tårnby 1905; sp. der 07–26. † 3.2.1935.

1897–1898*. *Rasmussen, Mads.*

F. 14.7.1860 Verninge, f.: gårdejer.

Stud. priv. 82; c.theol. 90; miss. Jacobshavn, Frederikshaab, Godthaab; kateketskoleforst. Jacobshavn 1901–07; præst der 05–07; sp. Helgenæs 17–30. † 18.3.1932.

1900–1901*. *Kristensen, Harald Vilhelm.*

(kaldes Rasmussen i bogen Godth. sem. 1907–57)

F. 5.5.1876 Købh., f.: skoleinspektør.

Stud. Schneekloth's sk. 94; c.theol. 1900; lær. Th. Lang's sk. 02; rsk. Ribe domkirke og sp. Seem 05; sp. Verninge 12; Ønslev-E. 20–35; † 18.10.1951.

1901–1910. *Schultz-Lorentzen, Christian Vilhelm.*

- F. 14.11.1873 Tyrstrup, f.: malermester.
Stud. Haderslev lærernes sk. 91; c.theol. 97; miss. Grønland. 98; provst der 1900–12; sp. Vor Frelsers k., Købh. 12–43; provst sdr. provsti; lkt. i grønlandsk v. Kbh. univers. 18–48; kmd. af dan. † 23.3.1951.
- 1905–1906*. *Wagner, Carl Ferdinand.*
F. 7.8.1871 Alminde, f.: sognepræst.
Stud. Birkerød 89; c.theol. 96; miss. Grønland. 97–1910. 2 rsk. Aarhus domk. 11–40. R. † 9.7.1944.
- 1910–1925. *Balle, Nikolaj Frederik Severin.*
F. 16.8.1871 Godthaab, f.: seminarieforstander (se ovenf.).
Stud. Nykøbing F. 90; c.theol. 97; miss. Grønland; 1 pr. Godthaab 1909; provst 18; sp. Davidsk., Købh. 23–39. R. † 24.6.1939.
- 1919–1921*. *Mortensen, Harald Emanuel.*
F. 30.4.1876 Gentofte, f.: skomagermester.
Stud. Maribo sk., Købh. 94; c.theol. 1903; lærer Herning, Aalestrup, Hellerup; hjpr. Jacobshavn 07; Ritensbenk 08; Godthaab 16–21; inspektør skolehjemmet Bakkehus, Købh. 24–46. † 11.10.1959.
- 1925–1934. *Bugge, Aage.*
F. 19.2.1896 Nanortalik, f.: kolonibestyrelser.
Stud. Sorø 1913; c.theol. 21; 1 pr. Holstensborg og forst. kateketskolen der; 1 pr. Godthaab og provst 34–48; forst. for det grønlandske seminar i Købh. 1948–64. R.¹. (Se tillægget).
- 1929–1931*. *Balle, Nicolai Edinger.*
F. 5.6.1903 Lichtenau (Grønland), f.: provst, seminarieforstander (se ovenfor).
Stud. Metrop. sk. 21; c.theol. 27 lær. Haslev gymn.; medhj. Grønland 28; 1 pr. der 28; sp. Keldby 38–64. † 17.11.1964 Kbh.
- 1934–1945. *Fuglsang-Damgaard, Adelbert*: se Ranum.
- 1936–1937*. *Schultz-Lorentzen, Henning.*
F. 20.12.1901 Godthaab, f.: seminarieforstander (se ovenfor).
Stud. Metrop. sk. 21; c.theol. 29; hjpr. Godthaab 29; 1 pr. Sukkertoppen 31–35; Godthaab 45; cst. provst; udn. 48–57. R.
- 1945–1952. *Elmkjær, Gunnar Henry.*
F. 11.5.1912 Aarhus, f.: direktør.
Stud. Aarh. ka. 30; stud.polit. til 33; c.theol. 39. medhj. Grønland 39; 1 pr. Julianehaab 52–59; cst. provst 48–49; lkt. Rødovre Statssk. 61.
- Juni-Juli 1949*. *Heilmann, Peter Karl Salomon.*
F. 20.9.1916 Godthaab, f.: fanger.
Lærer og kateketeksam. (Godthaab), 36; læreks. Jonstrup 41; ans. Godth. sem. 45; 58 viceinspektør v. seminarieskolen; leder af distriktskolerne uden f. byen; mdl. Grønlands landsråd 59; næstform. 67–71; Grønlandsudvalget 60–64; R. cst. sem. rekt. også 1954 (lærer der fra 45-).

1949–1952*. *Balle, Holger Johannes.*

F. 18.9.1917 Egedesminde, f.: provst.

Stud. Øregaard gym. 36; c.theol. 43; hjpr. Herlufsholm 44; Julianehaab 47–49; 1 pr. Godthaab; sp. Sandby 53–55; provst for Grønland 55–61; rsk. Nr. Sundby 61; Vallerslev-G. 65; 65–66 forstander for det grønlandske seminar i Kbh. R. (se till.).

land 55–61; rsk. Nr. Sundby 61; Vallerslev-G. 65; 65–66 forstander for det grønlandske seminarium i Kbh. R.

1952–1963. *Binzer, Knud.*

F. 20.9.1913 Frederikshaab, f.: kolonibestyrer.

Stud. Efterslægten 32; læreks. K.F.U.M. sem. 37; c.psych. 42; lær. Tølløse Kost-realsk. 37; og Købh. skolevæsen; 63 bestyrer Tølløse Kost-realsk.

April-Juni 1954*. *Rosager, Niels Kristian.*

F. 9.6.1917 Gudme, f.: gårdejer.

Læreks. Skårup 41; sløjdeks. Askov 41; årskurs. gymnastik. 42–43 årskurs. (psykolog 55–56; ans. Rens eftersk. 41–42; Internat. højsk. 43–44. Helsingør kommunesk. 44–47; Godthaab sem. 47–56; Sdr. Broby sk. 56; overlærer.

Juli-Sept. 1954*. *Heilmann, Peter Karl Salomon:* se ovenfor 1949.

1963–1966. *Stærmose, Christian J.*

F. 29.2.1918 Nyborg, f.: kordegn.

Læreks. Haderslev 42; lær. Svendborg; i tysk fængsel; ans. det dan. fængselsvæsen 45–49; i Grønland; skoleinsp. Sukkertoppen 53; Julianehaab 59; konsulent i grønlandsministeriet 61–63; rkt. Godth. og best. af real-skolen der. R.

1966–1967*. *Fuglsang-Damgaard, Laue Erik Mikkel.*

F. 1.5.1931 Godthaab, f.: seminarieforstander (se Ranum).

Stud. Aalborg 49; c.mag. 57 (hist., ty.); studieoph. i Bonn 57–58; adj. Hjørring sem. 60; cst. rekt. Godthaab sem. og realsk. 66–67; tilsynsførende f. unge grønlandske optaget på sem. i Danmark; inspektør i dir. for gymnas. og H.F. 68; rkt. Hjørring gymn. 71.

JAKOBSHAVN SEMINARIUM

1846–1850. *Christophersen, Gottfred Martin Quintus.*

F. 27.5.1815 Købh., f.: lærer.

Stud. priv. 33; c.theol. 40; miss. Upernavik sam. år; sp. Skjoldborg-K. 51; Sønderbjerg-O. 59; Koldby 72. + 23.3.1875.

1850–1852. *Nøsted, Knud Diderik.*

Miss. Egedesminde; 1851 fik han en alvorlig nervelidelse og døde 11.11. 1853.

1851–1859. *Volf, Jacob Frederik Rudolph.*

F. 9.4.1816 Vordingborg, f.: landmåler.

Stud. priv. 37; c.theol. 45; medhj. Jacobshavn. sp. Hedensted-D. 59–80. † 1.10.1887.

1858–1863. *Simonsen, Niels Peter.*

F. 11.2.1821 Vejle, f.: smedemester.

Stud. priv. 41; c.theol. 51; miss. Umanak; fra 53 Jacobshavn; sp. Understed-K. 64. † 16.2.1882.

1863–1873. *Nissen, Ulrik Peter Christian.*

F. 13.4.1819 Købh., f.: krigskommissær.

Stud. Metrop. sk. 37; c.theol. 49; miss. Grønland; hjemme 61–63; sp. Ugilt-T. 73–81. † 7.7.1883.

1873–1875. *Sørensen, Thøger*: se Godthaab.

TILLÆG

DET GRØNLANDSKE SEMINARIUM I KØBENHAVN

1737–1747. *Egede, Hans Povelsen.*

F. 31.1.1686 Trondenæs i Lofoten, Norge. F.: gårdejer.

Privat undervist til 1704; c.theol. 1/2 år efter; præst i Vågen 07–18; nedlagde embedet; blev missionær i Grønland 1721. Han anlagde kolonien Godthaab. P.g.a. svigtende helbred bosatte han sig i Købh., hvor han oprettede et seminarium, »hvor studenter skulle uddannes til præster, missionærer og vajsenhusdrengene til kateketer (lærere)«. Blev biskop over Grønland. 1740; flyttede 47 til en svigersøn i Stubbekøbing, hvor han døde 5.12.1758. Seminariet lededes derefter af hans søn.

1747– ? *Egede, Paul Hansen.*

F. 9.9.1708 i Vågen; f.: ovennævnte.

Kom 1721 med forældrene til Grønland; lærte hurtigt sproget så godt, at han oversatte det Ny Testamente til grønlandsk; var præst i Vartov til sin død 6.6.1789. Titulær biskop.

Hvornår sem. hørte op, vides ikke; undervisningen foregik formentlig i præstens hjem.

Fra 1902 findes der ved Kbh. univers. lektorer i grønlandsk. Der har været syv. Kun to af dem benævnes i deres biografier: forstandere for det grønlandsk. sem. i Kbh., det er Aa. Bugge og Holg. Jhs. Balle (se Godthaab).

Det har vist aldrig haft egen bygning, og er i denne periode (1902–dato) aldrig i Statstidende opført blandt: Private seminarier. Der er nærmest tale om et seminar og nævnes her kun for at undgå misforståelser.

ALFABETISK FORTEGNELSE OVER FORSTANDERE OG REKTORER

- Albeck, Emil. Tønder.
 Andersen, Christen. Blågård.
 Andersen, N. P. K. Esbjerg.
 Andreassen, J. Nr. Nissum.
 Andresen, J. H. Horsens.
 Arvin, G. J. Lærershøjskolen.
 Asschenfeldt-Hansen, C. C. J. Nr. Nissum.
 Bagge, Karen D. Zahle.
 Bahnsen, Chr. Aug. Tønder.
 Balle, Holg. Jhs. Godthaab.
 Balle, Nic. Edinger. Godthaab.
 Balle, Nic. Edinger. Godthaab.
 Balle, Nicolaj Fr. Severin. Godthaab.
 Barfod, H. P. Lyngby, J.
 Becher, Ignatius. Ranum.
 Bentzon, N. L. Chr. Ranum.
 Bergh, Louis. Færøerne.
 Biering-Sørensen, J. E. Vordingborg.
 Binzer, Kn. Godthaab.
 Blume, Astrid. Aarhus.
 Boisen, P. O. Vesterborg.
 Bojsen, L. P. Gedved.
 Brammer, G. P. Ranum.
 Brandt, Michael. Varde.
 Bredsdoff, Harald Lunn. Ollerup.
 Bredstorff, M. L. Vordingborg.
 Bredstrup, St. V. Jonstrup.
 Brix, Jhs. Jelling.
 Brøndbjerg, Kr. F. Haslev.
 v. Buchwald, E. H. Horsens.
 v. Buchwald, Sørine. Horsens.
 Bugge, Aage. Godthaab.
 Busk, C. J. Odense.
 Busk, H. E. Færøerne.
 Byskov, J. Gedved.
 Byskov, T. Gedved.
 Bøgh, Jørgen. Ollerup.
 Carstensen, Thomas. Tønder.
 Chor Nielsen, Vigga. Færøerne.
 Christensen, N. G. Jonstrup.
 Christiansen, A. P. Frederiksberg.
 Christiansen, Ingeborg. Varde.
 Christophersen, C. M. Q. Jakobshavn.
 Clausen, C. Kolding.
 Claussen, Jh. Chr. G. Jonstrup.
 Cramer, Jh. A. Kiel.
 Dahl Jensen, J. Herning.
 Decker, J. Tønder.
 Driebein, V. A. V. Jonstrup.
 Ege, Kristine. Th. Lang.
 Egebæk, Ths. C. R. Skårup.
 Egede, Hans Povelsen, det grønld. sem., Kbh.
 Egede, Paul Hansen, det grønld. sem., Kbh.
 Elmkjær, G. H. Godthaab.
 Elmquist, H. P. J. Vejle.
 Eriksen, Herluf. Th. Lang.
 Fabricius, A. C. Ranum.
 Feilberg, C. T. Chr. M. Lærershøjskolen.
 Femmer, N. Femmer.
 Fenger, Rigmor, J. E. H. Vejle.
 Fjord, N. Jhs. Lærershøjskolen.
 Flemmer, C. G. Besser.
 Forchhammer, Jhs. L. Tønder.
 Frimodt-Møller, H. O. Aarhus.
 Fuglsang-Damgaard, A. Ranum.
 Fuglsang-Damgaard, L. E. M. Godthaab.
 Futtrup, J. H. Jelling.
 Faartoft, Jhs. L. Ranum.
 Gjelstrup, P. Chr. Nr. Nissum.
 Gravgaard, A. Marselisborg.
 Gredsted, F. V. W. Nørrebro sem.
 Gro-Nielsen, K. V. Th. Lang.
 Grønbech, N. Nylars.
 Hagnerup-Jul, N. Vordingborg.
 Halse, A. Th. Vordingborg.
 Hammer, H. Besser.
 Hammond, E. Brøndbyvester.
 Hansen, A. L. Nr. Nissum.
 Hansen, C. A. Odense.
 Hansen, Frants. Frederiksberg.
 Hansen, H. Simon. Ribe.
 Hansen, P. M. Jonstrup.
 Hartling, Poul. Zahle.
 Hasselbalch, C. P. L. Jelling.
 Hatt, Kr. E. N. Nørrebro sem.
 Heilmann, P. K. S. Godthaab.
 Henriksen, Sv. Aa. Blågård.
 Hjorth, L. A. Nylars.
 Holberg, D. Aug. Skårup.
 Holck, N. Haderslev.
 Holm, H. Hjørring.
 Holm, M. S. Færøerne.
 Holm, R. J. Vejle.
 Holt, P. E. Aarhus.
 Huus, J. Th. Femmer.
 Høgel, E. Nr. Nissum.

- Høirup, Chr. P. N. Ranum.
 Høyer, S. K. J. Aarhus.
 Høyer-Nielsen, H. Chr. Gedved.
 Haar, H. Jhs. Ribe.
 Jansen, Emilie M. Femmer.
 Janssen, C. E. Godthaab.
 Jensen, Hans Nygaard. Zahle.
 Jensen Herluf. Silkeborg.
 Jensen, J. Jonstrup.
 Jensen, J. P. Skårup.
 Jeppesen, J. Staby.
 Johansen, Kristen. Silkeborg.
 Jul: se Hagnerup. Vordingborg.
 Jørgensen, H. F. Godthaab.
 Jørgensen, Vald. Blågård.
 Kampmann, T. Zahle.
 Kemp, C. E. Jelling.
 Kjelds, N. P. Aalborg.
 Kjær, Kr. I. Købh.s sem.
 Klingemann, J. Fr. L. Skårup.
 Knap, B. H. Brahetrolleborg.
 Krarup, Chr. Jh. L. Borris.
 Kristensen, H. V. (= Rasmussen).
 Godthaab.
 Kristensen, K. M. Nexø.
 Kristensen, M. Gedved.
 Kristensen, V. Kr. Købh. aftensem.
 Krogh, Torben Johs. Hellerup sem.
 Krogsøe, A. S. J. Nr. Nisum.
 Kühnell, A. M. A. Lyngby J.
 Kyndrup, N. E. Ribe.
 Lang, Theodore V. Linderstrøm. Th. Lang.
 Lange, Kr. A. Vejle.
 Langhoff, C. Chr. SE. Lyngby J.
 Larsen, E. O. Zahle; Lærershøjsk.
 Larsen, M. Jonstrup.
 Larsen, N. A. Jelling.
 Larsen, St. E. Skårup.
 Larsen, T. Emdrupborg.
 Lauritsen, J. P. Færøerne.
 Lautrup-Jørgensen, L. F. Den danske
 realskoles sem.
 Linderstrøm-Lang, Karen J. Th. Lang.
 Lund, E. V. M. Femmer.
 Lunddahl, A. P. Ranum.
 Lundsgaard, J. P. Nexø.
 Lützen, C. Færøerne.
 Lützen, E. Q. Godthaab.
 Madsen, J. Kr. Jelling.
 Marstrand, O. Holbæk.
 Matthiesen, H. V. Vordingborg.
 Melson, H. Odensen.
 Miltersen, K. O. Skive.
 Mogensen, Sv. Ribe.
 Mohr, Johanne L. Ribe.
 Monrad, D. G. Lærershøjskolen.
 Mortensen, H. E. Godthaab.
 Mortensen, K. A. Nørrebros sem.
 Morville, Aage. Jonstrup.
 Muhle, J. J. H. Hjørring.
 Munk, A. N. Vordingborg.
 Müller, Louis. Nexø.
 Müller, Ludv. Chr. Ranum.
 Møller, Arne. Haderslev.
 Møller, N. H. E. Odense.
 Nielsen, Fred. Lyngby, J.
 Nielsen, P. Fred. Jelling.
 Nielsen, Vilhelm Jhs. Ollerup.
 Nissen, U. P. Chr. Jakobshavn.
 Noe-Nygaard, S. J. S. Ribe.
 Nygaard, Ths. Færøerne.
 Nyholm, A. Tønder.
 Nørfelt, Aa. J. K. Frederiksberg.
 Nøsted, Kn. D. Jakobshavn.
 Oest, Jh. F. Brahetrolleborg.
 Orlrik, H. Th. Lærershøjskolen.
 Olsen, J. Varde.
 Petersen, B. Tønder.
 Petersen, O. Chr. Haslev.
 Plesner, Chr. Lyngby, J.
 Puggaard, H. G. Købh.s aftensem.
 Paaskesen, H. Skive.
 Rambusch, Ida E. Th. Vejle.
 Rasmussen, H. V. (= Kristensen).
 Godthaab.
 Rasmussen, Mads. Godthaab.
 Rasmussen, N. H. Haslev.
 Rasmussen, N. J. D. V. Lærershøjskolen.
 Ravn, J. P. Jhs. Nørrebros sem.
 Reimer, A. G. H. Købh.s sem.
 Rosager, N. K. Godthaab.
 Rørdam, H. Skat. Haderslev.
 Saxtorph, J. Jonstrup.
 Schmidt, A. Schmidts sem.;
 (Københ.s lærersem.).
 Schmidt, H. P. H. Esbjerg.
 (Schmidt, Ingeborg, f. Christiansen,
 se der).
 Schmidt-Nielsen, G. Skårup.
 Schultz-Lorentzen, Chr. V. Godthaab.

- Schultz-Lorentzen, Henning. Godthaab.
 Schurmann, J. Chr. Skårup.
 Seyer, V. Vesterbros sem.
 Sidenius, N. Lyngby, J.
 Simonsen, N. P. Jakobshavn.
 Skouboe, Chr. Fr. Skårup.
 Skyum, S. Silkeborg.
 Smith, J. H. A. Odense.
 Steenberg, C. J. O. Godthaab.
 Steinthal, Marthe C. Zahle.
 Stenlev, Leif. Kolding.
 Stærmosé, Chr. J. Godthaab.
 Svart, E. Ranum.
 Svendsen, J. H. M. Jelling.
 Sødring, N. S. Vesterbros sem.
 Søeborg, H. E. Købh.s sem.
 Sørensen, H. P. = Vibæk. Godthaab.
 Sørensen, H. S. Jelling.
 Sørensen, J. Chr. Ranum.
 Sørensen, Thøger. Godthaab.
 Tang, J. T. A. Blågård.
 Tang, N. Blågård.
 Thomassen, C. F. Købh.s sem.
 Thomsen, Helge. Zahle.
 Thomsen, N. Odense.
 Tidemand, O. W. Jonstrup.
 Torpe, H. C. Lærershøjskolen.
 Tuxen, S. L. Femmer.
 Tørsleff, N. A. Vordingborg.
 Taaning, P. Ranum.
 Utoft, E. J. Haderslev.
 Vedel, P. Aage. Skårup.
 Wegener, J. E. Jonstrup.
 (Vibæk, H. P. = Sørensen: se der).
 Godthaab.
 Vilstrup, A. F. K. Ranum.
 Vilstrup, Claus N. Borris.
 Vinther, P. J. M. Silkeborg.
 Volf, J. Fr. R. Jakobshavn.
 Yderik, G. G. Odense.
 Zahle, Natalie. Zahle.

LITTERATURLISTE

Listen foregiver ikke at være fuldkommen, men omfatter det vigtigste af den benyttede litteratur.

Blå Bog, div. år.

Dansk Biografisk Leksikon (C. F. Bricka), 1885 ff.

Dansk Biografisk Leksikon (Povl Engelstoft), 1933 ff.

Dansk Skole-Stat, 1933.

Elvius, Sofus: Danmarks præstehistorie i årene 1869–84, 1885–87.

Gejstlig Stat, 1866.

Ny Gejstlig Stat, 1891.

Lærerne og Samfundet IV, 1914.

Magister-Stat, div. år.

Nedergaard, Paul: Dansk Præste- og Sognehistorie, 1951.

Richter, Vilh.: Hundrede Aars Dødsfald 1791–1890, Bd. 1–3, 1901–05.

Wiberg, S. V.: Almindelig Dansk Præstehistorie, 1959 (optryk).

Gedved Seminarium.

Høyer-Nielsen: Omkring et Seminarium, 1962.

Jelling Seminarium.

Jelling Seminarium 1841–1941.

Jonstrup Seminarium.

Jensen, Jens: Historiske Efterretninger om det blaagaard-jonstrupske Seminarium, 1841.

Petersen, A.: Personalhistoriske Meddelelser om det kongelige blågård-jonstrupske Seminariums Lærere og Dimittender 1790–1884, 1884.

Nr. Nissum Seminarium.

Gjelstrup, P. C.: Nr. Nissum Seminarium 1892–1942, 1942.

Nissum Staten samlet og udgivet af J. Søndergaard Jacobsen og Mathias Christensen, 1955 (2. udgave).

Odense Seminarium.

Schmidt, H.: Odense Seminarium gennem 50 år, 1945.

Ranum Præstegårdsseminarium.

Karl Nielsen: Viborg stifts ældste seminarium. Hist. Årb. Vib. 1974 s. 73–130.

Einar Poulsen: Ranum Staten 1849–1949, 1949.

Schmidt's Seminarium.

Schmidt, A.: »Københavns Lærerseminarium«.

Skårup Seminarium.

Klingemann, Fr. L.: Skårup Seminarium, 1903.

Statens Forskolelærerseminarium i Vejle.

Elmquist, P.: Statens Forskoleseminarium i Vejle 1893–1918, 1918.

Rambusch, I.: Statens Forskoleseminarium i Vejle 1918–1943, 1943.

Tønder Statsseminarium.

Lampe, Jens: Tønder seminariestat, 1963.

Vordingborg Seminarium.

Vordingborg Seminarium 1882–1932, 1932.

Godthaab Seminarium.

Gad, Finn: Grønlands Historie, en Ovedsigt fra ca. 1500–1945, 1946.

Godthaab Seminarium 1907–1957.

Janssen, C. E.: En Grønlandspræsts Optegnelser 1844–1849, 1913.

Ostermann, H. B. S.: Den grønlandske Missions og Kirkes Historie, 1921.

Jacobshavn Seminarium.

Ostermann, H. B. S.: Træk af Kolonien Jakobshavns Historie 1741–1941. (Det grønlandske Selskabs Skrifter XI) 1941.

Konradsen, Viggo Glud, lektor, f. 1888. Har bl.a. (sammen med Carl Jørgensen) udgivet: Series nectorum (1968) og skrevet personalhistoriske bidrag til Hjørring gymnasiums årsskrift.

Adr.: Viborgvej 117, Århus.

Orientering: *Nyt fra arkiverne*

Rigsarkivet har i serien Vejledende arkivregistraturer udsendt bd. 17: Lokalarkiver til 1559: gejstlige arkiver I: Ærkestiftet og Roskilde stift ved Thelma Jexlev. Når alle bind foreligger vil Personalhistorisk Tidsskrift forsøge at bringe en anmeldelse af dette vigtige ældste materiale fra de lokale arkiver. I serien foreløbige arkivregistraturer ny serie er udsendt bd. 7: Ingeniørkorpsets arkiv v. S. A. Larsen bd. I dækkende fortifikationsetaternes arkiv 1697–1763 og Ingeniørkorpsets arkiv 1763–1848. I samme serie er udsendt nr. 8 og 9 omfattende to slægtsarkiver, nemlig nr. 8: Slægten Hegermann-Lindenchrone 1747–1951 og nr. 9: slægten Glahns arkiver 1750–1965. Man skal her være opmærksom på, at en del af de registrerede arkivalier ikke er tilgængelige endnu. Endelig har Rigsarkivet, desværre kun til internt brug, udsendt en generalregistratur over hele første afdeling. En ganske vist summarisk, men dog dækkende oversigt over bestanden før 1848. Registraturen kan benyttes også på de andre arkivers læsesale og giver mange nyttige vink, f.eks. om forskellige regnskabers begyndelses- og slutningsår. Da samtidig Rigsarkivets udlånspraksis er blevet lempet noget, fordi man har taget mikrofilm i brug til udlån, bør man være opmærksom på de muligheder, som her åbner sig.

Erhvervsarkivet har udsendt næste bind af Landhusholdningsselskabets arkiv, registraturer og journalregistre II 1808–1834 v. Fritz Tandrup. Om dette meget nyttige materiale jvf. Ole Degns artikel her i tidsskriftet 1970.

Landsarkivet i Åbenrå har fortsat udsendelsen af sine registraturer over præstearkiver med udsendelsen af Tønder provsti.

Landsarkivet i Odense har ligeledes fortsat sine serier: i serien af landkommunale arkiver er udkommet Hjulby kommune, og i serien om godsarkiver er foreløbig udkommet fire bind alfabetisk ordnet og omfattende godserne A-Brahesholm, Langeland, Sanderumgaard-Tøjstrup og Ulriksholm-Ålykkegård. Desuden arbejdes på en oversigt over godsarkivernes indhold og benyttelse.

Landsarkivet for Sjælland har som meddelt i tidsskriftet 1974 afsluttet registraturerne over kirkebøgerne og har i serien om retsbetjentarkiver udsendt Helsingør byfoged, som vil blive særskilt anmeldt, forhåbentlig i næste hæfte af tidsskriftet. Gennem dette arkiv kan også erhverves den af landsarkivar Harald Jørgensen redigerede serie Nordisk Arkivkundskab, hvori foreløbig tre hæfter er udkommet: 1. Konservering og restaurering af arkivmateriale. 2. Arkiverne og den almene offentlighed og sidst 3. EDB og arkiverne.

Landsarkivet for Nørrejylland har udsendt en ny udgave af oversigten over hjælpe-midlerne på læsesalen. Dette bliver sidste udgave, der beskriver den gamle læsesal, idet man i løbet af sommeren går i gang med at indrette en ny og større læsesal på 1. sal i den gamle bygning.

Københavns stadsarkiv har i Samlinger til Københavns historie 1974 udsendt en samlet registratur over sit indhold. Registraturen foreligger også som særtryk og vil senere blive anmeldt særskilt.

Endelig vil det være på sin plads at henvise til tidsskriftet ARKIV, hvoraf 5. binds andet hæfte udkom sidst i 1974. Dette hæfte indeholder, ligesom mange af de tidligere, en række artikler hovedsageligt skrevet af arkivfolk omhandlende ting, der er centrale for alle personal- og slægthistorikere. Fra det sidste hæfte kan nævnes 3 artikler: Hans Kargaard Thomsen: Kirkebøger og arkiver, Jørgen Nybo Rasmussen: Ordning og registrering af folketællinger og Paul G. Ørberg: Gamle danske retsbøger fra de skånske provinser, der indeholder en fuldstændig registratur over de bevarede skånske tingbøger fra før 1683.

Det slesvig-holstenske landsarkiv på Gottorp slot har udsendt en lille bog på 58 sider »Das schleswig-holsteinische Landesarchiv« (Slesvig 1973), som giver en god indføring. En enkelt oplysning skal her fremdrages, nemlig åbningstiderne: mandag til torsdag 8–18, fredag 8–17. En weekendtur syd for grænsen kan altså ikke benyttes. *Red.*

En nordslesvigsk slægt: Bruun

Af OLAV CHRISTENSEN

Den på de følgende sider behandlede slægt Bruun har vel ikke blandt sine medlemmer fostret personer, som har gjort sig særlig kendt ud over den snævrere hjemstavn. Her har den i de første 6 generationer været repræsenteret med præster i Stepping, Skodborg og Hoptrup sogne samt med lærere ved Haderslev latinskole, ligesom den er indgiftet i andre ret kendte slægter. Fra syvende generation er det slut med den akademiske dannelse, idet slægten udover et par degne nu kun omfatter håndens arbejdere og det endda fortrinsvis fra bondestanden, for så vidt der da findes oplysninger om de pågældende.

FØRSTE SLÆGTLED

1. *Christian* eller *Karsten Bruun*, død Stepping ca. 1550 [1], sognepræst i Stepping-Frørup. Hertug Hans den Ældre stadfæstede 12. august 1546 brev og segl, som sognefolkene i Stepping havde givet deres sognepræst, hr. Karstenn Brun, da han med sine egne penge havde opbygget den ved Guds tilskikkelse nedbrændte præstegård, hvori han boede, indeholdende at et af hans børn efter hans død, eller når han blev svag, skulle have og besidde kirken [2].
En søn kendes, andet slægtled, nr. 2.

ANDET SLÆGTLED

2. *Jesper* eller *Caspar Bruun*, død Stepping 1607, begravet 21. maj [3], sognepræst Stepping, hvor hans navn. Jesper Brun, findes på prædikestolen med årstallet 1558 [4], herredsprovst.—Peder Christian Rhode, der var kapellan i Stepping-Frørup fra 1760 til 1764, skriver om ham, at han var her i omtrent 50 år, og at han efterlod sig lærde sønner [5]. Mindst fem børn, tredje slægtled nr. 3–7.

TREDJE SLÆGTLED

3. *Detlev Bruun*, født Stepping, femte lærer ved Haderslev latinskole 1571–79, har vistnok ikke studeret, fik 70 mark om året i løn [6].
4. *Christian Bruun*, student Rostock april 1578: Christianus Brun, Hadelebiensis [!].
5. *David Bruun*, født Stepping, død Stepping 1601 [7], student Rostock

maj 1587, Wittenberg 7. oktober 1588, magister, femte lærer ved Haderslev latinske skole 1590 [8], kapellan i Stepping 1595, ordineret 7. september [9].

Mindst en søn, fjerde slægtled nr. 8.

6. *Knud (Canutus) Bruun*, født Stepping, student Rostock maj 1587.
7. *Agathe Bruun*, gift 14. februar 1602 [10] med *Lauritz Foss*, student Wittenberg 24. september 1596, kapellan Stepping-Frørup 1602, ordineret 13. januar [11], sognepræst 1607, død Stepping 1640. Peder Christian Rhode har læst indhugget i en af præstegårdens bygninger: H. Laur. Foss og Agatha H. Laurses 1618. Foss skal ifølge Rhode have bygget det meste af præstegården [12].
Efterslægt i Patriciske Slægter, anden samling, s. 130–49.

FJERDE SLÆGTLED

Kapellan i Stepping *David Bruuns* søn (se nr. 5).

8. *Christian Bruun*, født Stepping, død Skodborg 1654 [13], student Rostock maj 1614, Wittenberg 27. maj 1618, sognepræst Skodborg 1616 (?) [14].
Mindst to børn, femte slægtled nr. 9–10.

FEMTE SLÆGTLED

9. *Matthias Bruun*, født Skodborg, død Hoptrup 1673 [15], student Odense 1648, imm. København 2. juni 1648, sognepræst Hoptrup ca. 1655. Gift 1° med en datter af sognepræsten i Hoptrup *Andreas Dall* (død 1655) [16].
En søn, sjette slægtled nr. 11.
Gift 2° Haderslev 7. juni 1655 [17] med *Rebecca von Rehefeld*, død Hoptrup 4. februar 1697 [17], datter af sognepræsten i Kitscher *Tobias von Rehefeld* og *Maria Klotz*.
To børn, sjette slægtled nr. 12–13.
10. *Elisabeth Bruun*, død 1654. Gift med *Jørgen Johan Tørning*, født Haderslev [18], student Königsberg 3. august 1649, København 1. december 1651, kapellan Skodborg 1653, sognepræst 1654, blev sammen med sognepræsten i Rødding *Anders Pedersen* dræbt 1658 af polakkerne i skoven ved tinghuset (i Rødding) eller Tornumgård [19].

SJETTE SLÆGTLED

IA

- Sognepræst i Hoptrup *Matthias Bruuns* søn med *N.N. Dall* (se nr. 9).
11. *Christian Bruun*, født Mastrup 1652, gårdejer i Mastrup, fadder i Skærbæk 12. maj 1700 ved søsterdatteren *Anne Margrethe Nissens* dåb. Gift med *Anna Christiansdatter*.
Fem børn, syvende slægtled nr. 14–18.

IB

Sognepræst i Hoptrup *Matthias Bruuns* børn med *Rebecca von Rehfeld* (se nr. 9).

12. *Margrethe Øllegaard Bruun*, født Mastrup, død Nykøbing F. 1727, begravet 3. december. Gift 1° med amtsskriver *Peter Hansen*, kontributionsforvalter i det oldenborgske distrikt, amtsskriver i Hütten 19. juni 1684, død før 4. februar 1687 [20]. Gift 2° 1688 med *Daniel Runge*, født Gettorf 5. juni 1645, søn af sognepræst i Gettorf, magister Peter Runge (1621–95) og Dorothea Danielsdatter Bruss (død 1696), amtsskriver i Hütten 19. marts 1687, var her til 1689, overførster over Lolland-Falster 15. august 1691, død Nykøbing F. 7. oktober 1727 [21].
13. *Anna Maria Bruun*, født Mastrup 16. marts 1659 [22]. Gift 1° 21. april 1675 med *Peter Meyland*, født Løgumkloster, søn af husfoged og tingskriver i Løgumkloster Johannes Meyland og Catharina Wind [23], stud. Rostock maj 1663, kapellan i Hoptrup 1672, sognepræst 1675, provst, død Mastrup 8. februar 1698. Gift 2° Skærbæk 13. juni 1699 med *Martin Nissen*, født Haderslev, søn af møller Nis Hansen og Marina Hansdatter Eisbøl, stud. Kiel 18. marts 1682, København 18. november 1684, kapellan Skærbæk 1688, sognepræst 1691, død 1729, (han gift 1° Skærbæk 28. maj 1689 med Margrethe Fischer, født Skærbæk 17. august 1672, død Skærbæk 18. marts 1698, datter af sognepræst i Skærbæk Henning Arendts Fischer (1636–90) og Anna Sørensdatter Hegelund).

SYVENDE SLÆGTLED

Gårdejer i Mastrup *Christian Bruuns* børn med *Anna Christiansdatter* (se nr. 11).

14. *Margrethe Kirstine Bruun*. Gift Hoptrup 24. juli 1710 med *Poul Andersen Dall*, født 1688, død Mastrup 24. februar 1755, gårdejer i Mastrup.
15. *Mathias Bruun*, født Mastrup 1694, død Mastrup 1. maj 1746, sognefoged og degn i Mastrup, Hoptrup sogn [24]. Gift 1° Hoptrup 1. august 1715 med *Dorothea Elisabeth Marcusdatter Høeg*, født Hovgård, død Mastrup 1716, begravet Hoptrup 28. april, datter af ejeren af Hovgård Marcus Høeg og Catharina Drewitz. Gift 2° Hoptrup 7. oktober 1717 med *Sophie Amalie Fleckenberg*, død Mastrup 1724, begravet Hoptrup 13. december.
Fem børn, ottende slægtled nr. 19–23.
Gift 3° Hoptrup 23. september 1728 med *Anne Christine Meyland*, født Mastrup september 1701, død Mastrup 14. marts 1777 [25], datter af

sognepræst i Hoptrup Johan Petersen Meyland (1677–1742) og Inger Margrethe Petersdatter von Hameln.

Tolv børn, ottende slægtled nr. 24–35.

16. *Anna Bruun*. Gift Hoptrup 16. april 1716 med *Hans Wilhelm Hasen*.
17. *Peder Bruun*, begravet Hoptrup 6. december 1705.
18. *Ølgaard Cathrine Bruun*, født 1703, død Hoptrup 16. marts 1781. Gift 1° med *Thomas Svenesen*. Gift 2° med *Nis Pedersen*.

OTTENDE SLÆGTLED

IA

Sognefoged og degn i Mastrup *Mathias Bruuns* børn med *Sophie Amalie Fleckenberg* (se nr. 15).

19. *Christian Bruun*, født Mastrup 1718, døbt Hoptrup 14. august, immatr. Jena 24. april 1739, Wittenberg 14. august 1742 og København 27. marts 1745.
20. *Trin Bruun*, født Mastrup 1720, døbt Hoptrup 25. marts.
21. *Ove Bruun*, født Mastrup 1721, døbt Hoptrup 31. august, skipper og borger i Haderslev 7. januar 1749, senere landbolsmand i Hoptrup. Gift med *Hedewig Cathrine Rasmusdatter*, født 1732, død Hoptrup 4. maj 1777, datter af Rasmus Rasmussen og Botilla Christine Pedersdatter. Syv børn, niende slægtled nr. 36–42.
22. *Matthias Bruun*, født Mastrup 1722, døbt Hoptrup 30. september.
23. *Dorothea Elisabeth Bruun*, født Mastrup 1724, døbt Hoptrup 16. juli.

IB

Sognefoged og degn i Mastrup *Mathias Bruuns* børn med *Anne Christine Meyland* (se nr. 15).

24. *Sophia Amalia Bruun*, født Mastrup 1729, døbt Hoptrup 25. april, begravet Hoptrup 29. september 1729.
25. *Inger Margrethe Bruun*, født Mastrup 1730, døbt Hoptrup 21. maj, død Tønder 17. september 1775. Gift Hoptrup 29. juni 1759 med *Johann Andreas Kruchenburg*, født Weisensee i Thüringen 1708, død Tønder 26. maj 1777, søn af Christian Kruchenburg; kantor i Tønder (han gift 1° med Lucia Magdalena Reierin fra Flensborg, død Tønder 23. marts 1756, 2° med Mette Catharina Franzen fra Møgeltønder, død Tønder 30. november 1758, og 4° Tønder 22. april 1777 med Maria Michelsdatter Christiansen, datter af Michel Christiansen og Maren Nielsdatter i Guldager.).

Inger Margrethe Bruun havde i sit ægteskab med *Johann Andreas Kruchenburg*, der i sine tre andre ægteskaber ikke havde børn, følgende efterslægt:

1. *Maria Catharina Kruchenburg*, døbt Tønder 10. september 1760, død Tønder 15. juli

1833. Gift Tønder 22. december 1795 med borger og skomager *Nanne Petersen Lund*, født 1741, død Tønder 23. december 1811, søn af borger og snedker Peter Lund og Anna Margrethe Nansen (han gift 1. gang Tønder 31. januar 1769 med Anna Marie Elisabeth Fick, født Kiel 1734, død Tønder 25. marts 1795).
2. *Johann Andreas Kruchenburg*, født Tønder 13. juni 1763, død Tønder 24. juni 1763.
3. *Johann Andreas Kruchenburg*, født Tønder 22. oktober 1764, død Tetensbüll 3. november 1805, stud. Kiel 2. maj 1786, kandidat Gottorp 1793, kantor i Åbenrå 1789–91, kapellan i Løgumkloster 1795–1801, diakon i Tetensbüll 1804. Gift Løgumkloster 3. august 1804 med *Marie Hedewig Outzen*, født 1773, død Løgumkloster 27. maj 1818, datter af kancelliråd Dethlev Outzen og Christiane Johanne Andersen (hun gift 2. gang Løgumkloster 28. november 1812 med politibetjent Peter Lassen Hansen, født Løgumkloster 11. september 1788, død Løgumkloster 10. maj 1833, søn af bolsmand Hans Petersen og Cecilie Catharina Petersen).
En søn: *Johann Andreas Kruchenburg*, født Tetensbüll 1806, død Løgumkloster 12. maj 1823 af svindsot, var i lære som finbager.
4. *Christopher Kruchenburg*, født Tønder 19. april 1767, død Tønder 23. marts 1771.
5. *Cæcilia Louise Kruchenburg*, født Tønder 20. december 1768, død Tønder 20. maj 1769.
6. *Anna Barbara Kruchenburg*, født Tønder 18. juni 1771, død Tønder 6. juni 1836.
7. *Helena Maria Kruchenburg*, født Tønder 11. december 1773.
26. *Johann Bruun*, født Mastrup 1731, døbt Hoptrup 26. marts, død Ribe Skt. Cathrine sogn 10. januar 1812, student Jena 9. maj 1753, København 25. november 1760, var 1777 ansøger til en lærerstilling ved Nordborg latinskole, men skønt herredsprovsten, sognepræsten i Svenstrup Mathias Tostrup, udtalte, at han, da han havde studeret i Jena og derfor havde den rigtige tyske udtale, som den fødte danske sjældent lærte, var i besiddelse af den største forudsætning for at få stillingen, fik en odenseaner, som havde været privat lærer i Nordborg i syv år, embedet [26], blev 17. oktober 1780 efter at have »conditioneret« i Bevtoft præstegård i 16 år kaldet til degn i Spandet og betegnes da som studiosus [27], han var samtidig skoleholder for Spandetgård og Mølbye og blev i marts 1786, kgl. konfirmeret 21. april, klokker i Ribe ved Skt. Cathrine kirke [28].
27. *Anna Sophia Bruun*, født Mastrup 1732, døbt Hoptrup 2. juli, begravet Hoptrup 20. januar 1734.
28. *Daniel Peter Bruun*, født Mastrup 1734, døbt Hoptrup 9. maj, begravet Hoptrup 10. oktober 1734.
29. *Anne Maria Bruun*, født Mastrup 1735, døbt Hoptrup 2. juli, begravet Hoptrup 8. januar 1736.
30. *Peter Christian Bruun*, født Mastrup 1736, døbt Hoptrup 22. september, begravet Hoptrup 13. januar 1737.
31. *Nikolaj Bruun*, født Mastrup 6. september 1737, begravet Hoptrup 31. marts 1743.

32. *Anna Bruun*, født Mastrup 1. september 1738, begravet Hoptrup 23. juli 1739.
33. *Elsabe Christine Bruun*, født Mastrup 1740, døbt Hoptrup 31. januar, død Mastrup 31. oktober 1822 [29]. Gift 1° Hoptrup 9. september 1757 med gårdmand *Jens Jørgensen*, født Vejbold, døbt Vedsted 6. april 1727, død Mastrup 13. august 1774, søn af gårdmand Jørgen Simonsen og Margrethe Jensdatter Mortensen (han gift 1° med Tyer Jørgensdatter, født 1735, død Hoptrup 15. juli 1756, datter af Jørgen Hansen og Ingeborg Jørgensdatter). Gift 2° Hoptrup 15. august 1775 med gårdmand *Jacob Madsen*, født Pamhule, døbt Hoptrup 27. februar 1752, død Mastrup 22. september 1799, søn af gårdmand Mads Jacobsen og Catharine Iversdatter Nissen.
34. *Peter Christian Bruun*, født Mastrup 24. december 1741.
35. *Anna Sophia Bruun*, født Mastrup 1745, døbt Hoptrup 7. april, død Mastrup 7. april 1748.

NIENDE SLÆGTLED

Skipper i Haderslev *Ove Bruuns* børn med *Hedewig Cathrine Rasmusdatter* (se nr. 21).

36. *Sophie Amalie Bruun*
37. *Botilla Christina Bruun*
38. *Rasmus Bruun*
39. *Mathias Bruun*
40. *Lorenz Wilhelm Bruun*
41. *Anna Kirstina Bruun*
42. *Anneken Bruun*, født Hoptrup 3. september 1770, død Hoptrup 5. februar 1771.

NOTER OG HENVISNINGER

1. P. Rhode: Samlinger til Haderslev Amts Beskrivelse. 1775, s. 340.
2. Emilie Andersen: De Hansborgske Registranter II. 1949, s. 331.
3. Schr Sch-H Kirch Gesch 2. rk. VII, s. 506.
4. D Kirk XX, s. 341, jfr. Sjø Arb 1906, s. 131.
5. Se note 1.
6. E. Lautrup: Chronik und Monographie der Stadt Hadersleben. Haderslev 1844, s. 82, jfr. PersHist T 13 V, s. 124.
7. Se note 1 (s. 341), jfr. Da Kirk XX, s. 336, hvor der på grund af en trykfejl står 1661, jfr. registeret.
8. Se note 6.
9. Se note 3.
10. Se note 3.
11. Se note 3.
12. Se note 1 (s. 342).
13. Se note 1 (s. 454).
14. Såfremt Christian Bruun er blevet sognepræst i Skodborg 1616, kan det næppe være ham, der er immatrikuleret i Wittenberg 1618 (savnes forøvrigt i PersHist T 14 III s. 167), men da den eneste oplysning om forgængerens død stammer fra P. Rhode, som i sin i note 1 nævnte bog side 454 skriver, at forgængerens i præsteembedet »skal være død 1616«, er det sandsynligt, at dødsfaldet først er sket nogle år senere, og at Bruun i alt fald ikke har fået embedet før tidligst 1618–19. Der kan dog næppe være tvivl om, at han har været sognepræst i Skodborg, idet Rhode skriver, »at hr. Christen Brun fra Stepping præstegård døde 1654«. T. O. Achelis' oplysninger i Matrikel der Schleswigschen Studenten 1517–1864, nr. 1310, må derfor rettes, jfr. Aage Dahl: Bidrag til den gamle Sønderborg Latinskoles og dens lærerstands historie, 1931, s. 15.
15. H. N. A. Jensen: Versuch einer kirchlichen Statistik des Herzogthums Schleswig. Bd. 1, 1840, s. 161. Savnes i T. O. Achelis' matrikel.
16. Se note 1 (s. 327).
17. Sjø MSkr 1952, s. 120.
18. K. M. Hermansen: Skodborg sogn i Frøs herred. Haderslev 1947, s. 165.
19. Se note 1 (s. 455).
20. J. Smith: Slesvigske Amtsforvaltere. Kbh. 1954, s. 207.
21. Sst.
22. Sjø MSkr 1952, s. 120.
23. Deutscher Volkskalender Nordschleswig 1951., s. 59. (Th. O. Achelis).
24. Rhode (se note 1) oplyser, at »den sidste af slægten døde 1746 som degn på stedet«, jfr. Hauptbuch der Haderslebischen Witwen-Societet 1740, der anfører pågældende om sognefoged og degn (I Haderslev Rådstuearkiv, cod. 242).
25. Angives ved sin død at være 75 år, 5 mdr. og 3 dage gammel, altså født 11. oktober.
26. Thomas Otto Achelis: Aus der Geschichte der Norburger Lateinschule i Z Sch-H Gesch bd. 67, 1939, s. 402.
27. Spandet kirkebog.
28. Sognepræst til Uldum og Langskov Rasmus Ussing, der var født i Ribe i 1778, fortæller i En gammel landsbypræsts ungdomsminder (Memoirer og Breve XLIV, 1925), at han besøgte den skole, som den ene af byens klokkere holdt for ældre børn, og at skolegangen hos denne mand, der var en »studiosus og en schleswiger, som ved universitetet i Kiel havde absolveret sine studier«, var spild af tid, og at han »lærte af latinen intet, og af alt andet såre lidet«. Ussing oplyser, at klokkeherens hustru var »en sønderjyllandsk tjenestepige, ligeså svag på ånds evner som ringe af legems ynder, med hvem han havde misallieret sig.« Det har ikke været mig muligt at finde frem til et ægteskab, det er i alt fald ikke indgået i hverken Ribe eller Spandet, ligesom en hustru ikke er fundet død i Ribe.
29. Har efterladt en betydelig efterslægt, der fører navnet Bruun videre.

Ny udgave af Dansk Biografisk Leksikon

Ca. 25 år efter at sidste bind af Brickas DANSK BIOGRAFISK LEKSIKON var udkommet, gik Povl Engelstoft i gang med at forberede udsendelsen af en ny og revideret udgave. Det blev til 26 bind + et supplementsbind, der fremkom i årene 1933–44.

Der er nu gået godt 30 år siden dette værk afsluttedes, og der er god mening i, at et værk af den karakter fornys en gang for hvert slægtled. Der er nu taget initiativ til en sådan ny revideret og ajourført udgave på Gyldendal, og som tidligere har Carlsbergfondet vist sin interesse ved at støtte udgivelsen økonomisk. Værkets hovedredaktør er historikeren, cand.mag. Sv. Cedergreen Bech.

Med et værk af denne karakter, med dets enorme mængde af eksakte data, er det lige så sikkert som det er beklageligt, at der kan komme fejl, dels forkerte oplysninger fra begyndelsen, dels fejl opstået på grund af indtrufne ændringer. Det er klart at et af redaktionens mål er at nedbringe fejlene til et minimum, og der vil blive sat meget ind på at efterprøve data. Men en del af disse ændringer vil muligvis ikke være registreret, eller registreret på et sted, hvor man ikke uden videre vil søge. En del oplysninger vil muligvis forblive indenfor en familiekreds.

Redaktionen ønsker derfor at appellere til alle brugere af DANSK BIOGRAFISK LEKSIKON, til folk der er interesseret i eller arbejder med personalhistorie, om at være behjælpelig. Dersom De er vidende om fejl/mangler vedrørende en eller flere artikler, bedes De skrive til os på nedenstående adresse. Oplysningen bør være forsynet med kildeangivelse.

Enhver oplysning har interesse, men måske er der særlig grund til at gøre opmærksom på, at det for redaktionen kan være særlig svært at kontrollere, hvad der findes af mindesmærker eller billedlige fremstillinger af personerne – og hvor.

På forhånd tak fra

Redaktionen af
DANSK BIOGRAFISK LEKSIKON

Redaktionens adresse er:
Redaktionen af DANSK BIOGRAFISK LEKSIKON
Gyldendal
Klareboderne 5
1001 København K

Telefon: (01) 11 07 75

Rebsluger i Hamburg Matthias Kolthoff's agnatiske descendens i Danmark

Ved FINN H. BLÆDEL

Matthias Kolthoff's navn træffes første gang 1729 i Hamburg [1], da han vinder borgerskab som rebsluger. Han anføres da »nicht Bürgersohn« [2]. Den 5. januar 1730 bliver han gift i Hamburg, St. Petri sogn med Maria Schulte, datter af afd. rebsluger Hans Schulte og Gertrud. Brylluppet, der fandt sted »am Ecke von Berg«, var ganske enkelt [3], gæsterne bestod af 5 par, hvorfor der kun skulle betales en meget beskedent afgift. Begge ægtefæller døde i foråret 1774 i Hamburg. Han blev begravet 3/5 og hun 8/5 på St Petri kirkegård. Ægteparret fik 4 børn: Matthias døbt 2/12 1730, Gerd-rut Elisabeth døbt 10/4 1732 [4], Johan Berend døbt 21/11 1734 og Hans Jürgen født 17/9 og døbt 13/10 1739, alle i St Petri kirke i Hamburg.

Hans Jürgen blev rebsluger – som faderen – og blev gift 13/6 1770 i St. Michaëlis kirke i Hamburg med Magdalena Laseman, datter af afd. skrive- og regnemester ved St. Michaëlis kirkeskole Johan Berend L. og Maria Ilsa-be Franck [5]. Hun var født 20/10 1744 og døde 9/11 1790, begr. St. Jacobi, overlevet af manden og de 7 børn, hun havde født. Manden, der blev rebslugermester omkr. 1782/83, døde 19/3 1816, begr. St. Jacobi. De 7 børn var: Matthias Anthon født 17/9 1771, Maria Magdalena født 21/3 1773, Christopher Heinrich døbt 21/8 1775, Johann Christopher døbt 10/9 1777, Elisabeth Johanna døbt 27/5 1779, Magdalena Johanna Henriette født 7/3 1781 og Maria Dorothea Wilhelmina født 13/11 1784, alle døbt i St. Petri kirke.

Matthias Anthon etablerede sig før 1808 som cigar- og tobaksfabrikant i Hamburg, men det var vanskelige tider. I slaget ved Jena i 1806 sejrede Napoleon over den preussiske hær, og Hamburg blev besat af franske tropper. 1810 indlemmedes byen i Frankrig, og foruden franske embedsmænd indsattes nogle af byens borgere som told- og politifunktionærer. Disse embeder blev bl.a. søgt af en del forretningsfolk, som kontinentalspærringen havde slået ud. Blandt disse var Kolthoff, der i Hamburgs adressebog for 1813 er anført som politikommissær. Han kom herved som flere andre ligestillede i et modsætningsforhold til sine landsmænd, og efter at Hamburg ved Napoleons fald i 1814 atter blev fri, flyttede familien via Preetz og Kiel til København, hvortil de iflg. sønnens erindringer (se P.H.T. 1970, side 51 flg.) ankom 17. oktober 1815. Faderen søgte forgæves at få næringsbrev

som cigarfabrikant, og for at ernære familien begyndte han uden borger- skab en virksomhed, der imidlertid blev konfiskeret, og først den 6/9 1825 [6] lykkedes det ham at vinde borgerskab. Oprindeligt havde han lært sukkerraffinaderi, og under et ophold i Stockholm gjorde han sukkerhusmester Wahlbergs bekendtskab. Hvor længe Kolthoff opholdt sig i Stockholm vides ikke, men den 6/9 1801 blev han i Maria kirke i Stockholm gift med Sophia Albertine Wahlberg, der var datter af den nævnte sukkerhusmester Gustav Frederik W., som iøvrigt senere blev klædefabrikant, og hans hustru Anna Brita Tafvelin [7]. Sophia var født 17/4 1782 i Stockholm, Maria Magdalena församling, og hun døde 18/4 1827 på Alm. hospital i Køben- havn, medens manden overlevede hende i næsten 20 år og først døde 12/12 1846 i Helliggejst sogn.

Ægteparret fik 3 børn: Sophia født 20/1 1806 i Hamburg og begr. smst. 14/7 1806, Ernst Wilhelm født 20/7 1809 i Hamburg og Louis Antoine født 26/3 1812 i Hamburg, alle 3 døbt i St. Petri kirke.

Ernst Wilhelm blev student 1825 (privat) og bestod 1830 teologisk embeds- examen. Om hans karriere henvises til indledningen til den nævnte artikel i P.H.T. Han blev gift 7/11 1837 i Vor Frue kirke i Kbhvn. med Johan- ne Marie Swane (datter af varemægler Lars S. og Julie Anette Clausen) født 8/9 1816 i Kbhvn., Vor Frue sogn og død 24/2 1885 smst., Vor Frelsers sogn. Sognepræst Kolthoff døde 9/2 1890 på Frederiksberg. Ægteparret havde 6 børn. (1–6).

Louis Antoine Kolthoff blev handelsbogholder, senere grosserer i Kbhvn. og amerikansk konsularagent. Han døde 15/5 1856 i Kbhvn., Vor Frue sogn. Han giftede sig 31/1 1836 i Frederiksberg kirke med Maren Thrine Møller (datter af løber ved Håndværkerstokkens 7. comp. Peter M. og Elsebeth født Møller) født 24/8 1810 i Kbhvn., Holmens sogn død 7/5 1883 i Lyng- by, begr. Søllerød. Ægteparret fik 6 børn. (7–12).

Sognepræst Ernst Wilhelm Kolthoffs 6 børn

1. *Julie Christiane Kolthoff* født 9/9 1843 i Kbhvn., Holmens sogn død 9/9 1924 på Sct. Josefs hosp., begr. fra Andreas kirke på Assistens kgd. Ugift.
2. *Clara Emilie Wilhelmine Kolthoff* født 25/10 1844 i Kbhvn., Holmens sogn død 19/2 1928 i Kbhvn., Andreas sogn. Gift 12/5 1868 i Hellig- åndskirken *Niels Jørgen Jensen Lund* (søn af regimentsmusiker og kgl. kapelmusikus, kantor ved Helligåndskirken, lærer ved Det kgl. Vai- senhus, justitsråd Niels L. og Margrethe Marie Emilie Jensen) født 19/3 1840 i Kbhvn., Helligånds sogn død 26/6 1920 i Kbhvn., Andreas sogn. Student 1858 von Westens institut, virkede fra 1855–63 som organist ved den katolske kirke i Bredgade, cand teol. 1865, lærer ved De for- enede kirkeskoler, kateket ved Trinitatis kirke 1868, sognepræst i Povl-

- sker 1874, i Fruering-Vitved 1885 og i Såby-Kisserup 1900. Afsked 1908. Efter hans død udkom 1923: »Mine minder«. Litteratur: Paul Nedergaard: »Dansk sogne- og præstehistorie« bd. II, side 64. 11 børn.
3. *Marie Magdalene Kolthoff* født 18/12 1847 i Kbhvn., Helligånds sogn død 18/4 1849 smst.
 4. *Sophie Elisabeth Kolthoff* født 26/10 1850 i Kbhvn., Helligånds sogn død 10/9 1921 i Ribe. Gift 28/9 1870 i Helligåndskirken *Hans Nissen Petersen Vilandt (Wielandt)* (søn af møller Jens Frederik Riddermand W. og Helene Marie Petersen) født 12/10 1839 i Gram død 3/1 1917 i Ribe. Student 1859 Haderslev, cand. med. 1866, reservelæge i krigen 1864, læge i Ribe fra 1869, specialist i øjensygdomme. Læge ved amtsygehuset og epidemisygehuset 1890–1904. 9 børn.
 5. *Johannes Kolthoff* født 3/5 1853 i Kbhvn., Helligånds sogn død 26/3 1872. Lærling på fregatten Jylland, styrmandsexamen. På en tur fra Rio de Janeiro med briggen »Maria Augusta« styrkede han ned fra storraen og døde 2 dage efter. Han blev begravet i Falmouth. Hans fader udgav 1872 hans breve og dagbøger. Ugift.
 6. *Henrik Theodor Swane Kolthoff* født 12/5 1856 i Kbhvn., Helligånds sogn død 23/5 1925 i Kbhvn., Holmens sogn. Grosserer i Kbhvn. Børgerkab 1882. Gift 27/3 1897 i Lyngby *Marie Engberg* (datter af overretsprokurator Ludvig Peter Kristian E. og 2. hustru Karen Albertine Hansen) født 11/8 1870 på Frederiksberg død 6/6 1921 i Kbhvn., Holmens sogn. 2 døtre (13–14).

Grosserer Louis Antoine Kolthoffs 6 børn

7. *Ernst Vilhelm Kolthoff* født 12/4 1839 i Kbhvn., Trinitatis sogn død 20/7 1882 i New York. Ugift. Styrmandsexamen, premierløjtnant. I 1866 bor han (iflg. vejviseren) endnu hos moderen i Kbhvn.
8. *Johanne Marie Kolthoff* født 28/7 1840 i Kbhvn., Trinitatis sogn død 8/11 1919 i Glostrup. Gift 18/7 1864 i Skt. Johannes kirke *Rasmus Emil Conradsen Rasmussen* (søn af forpagter af Schæffergården Rasmus Hartvig R. og Henriette Schou) født 3/4 1835 i Esbønderup død 3/5 1913 i Kbhvn., Nazareth sogn. Forpagter på Østerbygård ved Kolding, købmand senere kommissionær i Kolding, fra omkr. 1883 vejassistent i Kbhvn. 8 børn [8].
9. *Louise Antoinette Kolthoff* født 5/2 1844 i Kbhvn., Trinitatis sogn død 8/12 1924 i Rødning. Gift 30/3 1863 i Oxenvad *Jørgen Michaelsen* (søn af gårdejer Bertel M. og Anne Nielsdatter) født 28/1 1830 i Kastvrå, Sommersted sogn død 9/3 1900 i Rødning. Lærerexamen 1852 fra Jelling seminarium, lærer i Gråsten, student Haderslev 1858, cand. teol. 1862, lærer i Flensborg, præst i Uge 1864, i Bjolderup 1866, fra

1880 sognepræst i Rødding og Skrave. Afsked 1895. Var efter sin afsked kst. sognepræst i Mjolden til 1899. 7 børn.

10. *Emma Nicoline Kolthoff* født 28/5 1845 i Kbhvn., Holmens sogn død 23/8 1931 på Frederiksberg. Gift 15/5 1867 i Helligåndskirken *Vilhelm Rudolf Cramer* (søn af sognepræst Carl C. og Mariane Elisabeth Holm) født 10/7 1839 i Vejlbj ved Grenå død 3/11 1918 på Frederiksberg. Dyr lægeexamen 1862, reservedyrlæge, guvernementsdyrlæge på St. Thomas 1867–73, praxis i Lyngby til 1888, derefter driftsbestyrer og dyrlæge ved Sølvgadens Hesteporvejselskab. Direktør for Københavns Sporveje 1898–1905. Se iøvrigt Dansk biografisk Leksikon. 10 børn.
11. *Matthias Anton Kolthoff* født 16/12 1846 i Kbhvn., Trinitatis sogn død 10/5 1847 smst.
12. *Agnes Josephine Kolthoff* født 1/2 1850 i Kbhvn., Trinitatis sogn død 13/7 1942 i Gentofte. Gift 1° 20/5 1869 i Helligåndskirken *Carl Rudolph Bruhn* (søn af toldkontrollør Christian Frederik von B. og Dorteia Emilie Wassmann) født 1/10 1842 i Kbhvn., Vor Frues sogn død 9/5 1920 på Frederiksberg. Løjtnant, kontorist på Københavns toldkammers pakhuskontor, toldassistent i Odense 1869, i Korsør 1870, i København 1875, toldkontrollør i Nakskov 1879, i København 1887. Ægteskabet opløst. Ingen børn. Gift 2° 22/1 1890 [9] i Garnisons kirke *Lauritz Ulrik v. Scharffenberg* (søn af toldkontrollør Carl Ludvig v. S. og Maria Augusta Heldt) født 24/3 1846 i Roskilde, død 4/6 1893 på Frederiksberg. Sekondløjtnant 1867, toldkontorist i Flensborg, toldassistent i Odense 1869, i Fredericia 1870, i København 1873, toldkontrollør i København 1886. 5 børn.

Bruhn gift 2° 5/6 1872 i Korsør *Mary Mc. Fadyen* født 17/4 1845 (oplyst ved vielsen) i Glasgow (iflg. folketællingen) død 8/2 1920 på Frederiksberg.

Grosserer Henrik Theodor Swane Kolthoffs 2 døtre

13. *Karen Marie Kolthoff* født 28/11 1898 på Frederiksberg død 5/1 1964 på Frederiksberg, Skt. Lukas sogn. Gift 16/11 1933 på Frederiksberg rådhus *Niels Erik Esmann* (søn af oberst Sigvard Theodor Theobald E. og Hulda Henriette Lorck) født 28/10 1894 i Næstved, Skt. Peders sogn død 24/11 1970 på Frederiksberg, Markus sogn. Løjtnant af res. af fodfolket 1915. Kunstmaler. Litteratur: Weilbachs Kunstnerleksikon. Ægteskabet opløst 1942. Ingen børn. Esmann gift 1° 26/11 1922 i Kbhvn. *Gudrun Bjørner* (navneforandring fra Rasmussen) (datter af grosserer, konsul Sofus Bernhard R. og Augusta Margrethe Bjørner) født 18/1 1884 i Odense, død 16/5 1962 på Skodsborg sanatorium. Ægteskabet opløst. Gift 3° 11/4 1942 i Kbhvn. (b.v.) *Bente Hamborg* (datter af

regnskabschef Niels H. og Astrid Hansen) født 19/9 1919 i Kbhvn. Gudrun Bjørner gift 1° 12/2 1909 proprietær *Johannes Secher* til Hjortshøj-lund ved Århus (søn af proprietær Johannes Peter Folsach S. og Johanne Dorthea Blichfeldt) født 27/11 1875 Hjortshøj død 3/9 1951 smst. Ægteskabet opløst 1921.

14. *Gerda Kolthoff* født 9/9 1901 på Frederiksberg død 20/6 1934 på Frederiksberg, Solbjerg sogn. Gift 9/9 1932 i Frederiksberg kirke *Ludvig Nikolai Hallager* (søn af overretssagfører Andreas Nicolai H. og Laura Dorthea Kirstine Find Engberg) født 7/9 1886 i Kbhvn., Vor Frue sogn død 19/11 1964 på Frederiksberg, Godthåb sogn. Student Metropolitan-skolen 1904, cand. jur. 1910, overretssagfører 1913, siden 1923 off. og beneficerede sager. 1 søn.

Noter:

1. Bürgerbuch 1715 flg.
2. Hans herkomst kendes ikke, men der fandtes omkr. 1600 et gods Kulthenof i Westphalen, der ejedes af en Herman Kolthoff. Nogle af hans efterkommere slog sig ned i Sverige, bl.a. en søn Henrik, der døde 1661 som borgmester i Karlstad. Om ham og hans slægt har provst Johan Nyrin skrevet en artikel i Karlstad stifts julebok. 1932, og i »Svenska Åttartal«, 1891 findes en stamtafle over slægten.
3. Måske fordi der ikke var gået et år siden svigerfaderens død 16/2 1729.
4. Gift 24/5 1753 i Petri kirke i Hamburg med kirkeskolelærer Christoph Diedrich Westphalen.
5. Dette ægtepar blev gift 19/7 1740 i St. Michaëlis kirke i Hamburg. Hun var datter af lærer ved St. Michaëlis kirkeskole Joachim Franck, der døde 17/7 1751 i Hamburg.
6. Journalsag 2418/1825 med ansøgning og bilag i Stadsarkivet. Heraf fremgår bl.a., at Kolthoff ved reskript af 24/6 1817 erholdt den tilladelse til at bortselge de af ham fabrikerede cigarer, som blev annulleret på laugets foranledning. (Se herom den anførte artikel i P.H.T., 1970).
7. Dette ægtepar døde i armod i Stockholm hhv. 1800 og 1826.
8. En datte:søn af dette ægtepar: forstander og førstepræst ved kolonien Filadelfia, Dianalund Vilhelm Markus Kolthoff Nielsen (søn af sognepræst Vilhelm Marcus Philip Jørgen N. og Johanne Marie Rasmussen) født 16/7 1906 i Nykøbing Mors, tog 1/5 1964 for sig, sin hustru og sine børn navneforandring til Kolthoff. Navnet føres altså videre, men den agnatiske descendens i Danmark er uddød.
9. Når parret først blev gift 1890 – efter at have fået 5 børn i årene 1878–89 – skyldtes det, at han var fritænker og først efter mange års stærkt pres fra familien indvilgede i ægteskab. De 5 børn blev også først døbt i 1890 i Garnisons kirke. Oplysningen skyldes datteren, frøken Julie Laura von Scharffenberg, der lever i Gentofte næsten 94 år gl., og som iøvrigt er den sidstlevende af slægtens agnatiske descendens i Danmark, hvorimod der er efterkommere i Norge, jfr. P.H.T. 1914, side 179 flg. Dog føres navnet videre i Danmark, idet en søn af en anden af ægteparrets døtre: Josefine Agnete von Scharffenberg gift med domorganist i Århus Jørgen Nielsen, har taget navneforandring til von S.

Regnskab for Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie 1974

Indtægter:

Saldo overført fra 1973	5.321,94
Kontingenter	40.625,00
Salg af gl. hæfter m.m..	6.857,98
Tilskud	10.850,00
Renter	855,71

64.510,63

Udgifter:

Trykning af hæfter ..	38.622,75
Honorarer	4.913,00
Papir og tryksager	1.800,87
Porto	3.971,50
Mødevirksomhed og medhjælp	1.091,90
Adressografplader, tele- fon og kontingenter..	564,91
Saldo overført til 1975	13.545,70

64.510,63

Samfundet ejer obligationer til pålydende 8.000,00 kr.

Frederiksberg, den 20. januar 1975

Finn H. Blædel (sign.)

Foranstående regnskab er revideret og fundet i overensstemmelse med de foreliggende bilag. Den angivne formue fandtes i behold.

Frederiksberg, den 29. januar 1975

Chr. Bjørn-Jensen (sign.)
Karen Buchwald (sign.)

En slekt Voigt fra Holsten I

Ved PER v. HIRSCH

Blandt de mange slekter Voigt som på 1700-tallet var representert i Danmark var det flere som for ett eller flere slektledd fikk avgreninger til Norge. Blandt disse var en embedsmannsslekt som stammer fra den kaptein *Johan Voigt* (f. ca. 1640, † antagelig ca. 1710) som i 1681 blev ansatt som løytnant ved frikompaniet i Rendsborg og som 5/1 1686 blev kaptein og kommandant på Hitler-skanse i Holsten og sjef for det frikompani som lå i garnison der.

I det følgende skal jeg gi noen opplysninger om de første generasjoner av denne slekt Voigt. Etter mit kjennskap til den er det grunn til å anta at medlemmer av denne slekt lever idag både i Danmark og i Norge.

Slektsnavnet er utvilsomt »Voigt«, tiltrods for at enkelte medlemmer av slekten av andre er kalt Vogt, Voogt, Fogt o.l. i enkelte tilfelle. Jeg har ikke funnet noget eksempel på at et medlem av denne slekt *selv* har skrevet navnet på annen måte enn »Voigt.«

I. SLEKTLEDD

1. *Johan Voigt*, født ca. 1640? antagelig i den kongelige del av hertugdømmet Holsten, † ca. 1700/1710?

I en relasjon til kongen fra årsskiftet 1708/09 angående sønnen Johan Nicolai Voigt (nr. 2 a) er det blandt annet uttalt »at hans Fader Johan Voigt har i 26 Aar baade udj den skaanske Krig som siden efter trolig tient for Capitain« [1]. Da faren i denne uttalelse ikke er omtalt som »hans sal. Fader«, kan dette tyde på at han fremdeles levet i desember 1708.

Da hans 5 eldste barn efter de foreliggende opplysninger må være født i Holsten, er det overveiende sansynlig at de er født i den kongelige del av hertugdømmet Holsten. To av disse søkte i 1708 proviantforvalterstillingen »auf der Hitlerschantze« i Holsten. Det er da sansynlig, at faren i nogen tid har vært knyttet til en militæravdeling som har hatt garnison i Holsten på eller i nærheten av denne skanse. Den blev anlagt av Christian V som en »stjerneskanse« på østsiden av en liten holstensk ø som ofte er kalt Heteln. Den ligger i Elbens munning omtrent midtveis mellem Glückstadt og Hamburg, og nærmest den holstenske kyst [2].

Blandt de mange officerer »Johan Voigt (Vogt, Voogt« m.v.) som er omtalt av Hirsch [3] er det derfor overveiende sansynlig, at han er identisk

med den Johan Voigt som ifølge Hirsch, bind XII, s. 306, hadde følgende stillinger i den danske hær: Nevnes i november 1677 som kapteinløytnant i oberst Hartvig Otto v. Dedens gevorbne infanteriregiment. Var 21. juni 1678 kaptein og kompanisjef i samme regiment. I forbindelse med avslutningen av den skånske krig høsten 1679 blev han først satt tilbake i sin tidligere stilling som kapteinløytnant og derefter »reduisert« (d.v.s. avskjediget) i november 1679. Han føres allikevel 18. december s. å. som løytnant ved livkompaniet av samme regiment, som da var overtatt av oberst Jobst v. Scholten. Videre er han identisk med den Johan Voigt som i 1681 blev ansatt som løytnant ved frikompaniet i Rendsborg og som stod i denne stilling iallfall ut 1684. Hans to yngste barn sees døpt der henholdsvis 5/12 1680 og 8/5 1683 (se nr. 8 g og 9 h). Han blev 5. januar 1686 kaptein og kommandant på Hitlerskanse og sjef for det frikompani som lå i garnison der.

Hirsch opplyser, at hans navn skrives »Vogt« [3]. Det gjør det også, da hans 2 yngste barn blev døpt i Rendsborg i 1680 og 1683. Man kjenner imidlertid intet dokument, hvor han *selv* har skrevet sit navn. Da hans etterkommere i alle tilfeller hvor deres underskrift er kjent konsekvent har undertegnet sig »Voigt«, må det være denne skrivemåte som er den riktige.

Kaptein Johan Voigt fikk avskjed 12. januar 1697. Hans etterfølger som kommandant på Hitlerskanse og sjef for frikompaniet der blev utnevnt samme dag. Han het Detlev Nicolai, og Hirsch sier uttrykkelig om ham, at han var gift med en datter av den kaptein Johan Voigt som var hans forgjenger som kommandant, men nevner ikke hendes navn [3]. Opplysningen er imidlertid riktig og er det avgjørende bevis for at kaptein Johan Voigt på Hitlerskanse er far til commerceråd Johan Nicolai Voigt og hans søsken, se nedenfor nr. 4 c.

I den samling av borgerlige segl som finnes i Rigsarkivet i København er det et segl Voigt fra 1676 som ikke umiddelbart kan settes i forbindelse med noen bestemt person Voigt eller Vogt, eller med noget geografisk område [4]. Det viser i skjoldet en skråbjelke belagt med 3 seksoddete stjerner. Over og under skråbjelken en gående løve. På hjelmen to vesselhorn. På yttersiden av hvert av vesselhornene 3 horisontalt stillede påfuglfjær og en stående påfuglfjær midt imellem vesselhornene.

Dette våben er praktisk talt det samme som findes i sønnesønnen kaptein Ulrich Christian Voigts segl fra 1752 (se nr. 11 b) og i sønnesønnen dav. feltbokholder Johan Henrich Voigts segl fra 1748 (se nr. 13 d). Forskjellen er bare at på de to sistnevnte våben er de 3 påfuglfjær på yttersiden av hvert av vesselhornene blitt borte. Det synes da å være overveiende sannsynlig, at Voigt-seglet fra 1676 kan tilskrives kaptein Johan Voigt.

Han blev antagelig gift ca. 1662/63 (eldste kjente barn blev født 3. februar 1664). Hustruens navn kjennes ikke. Av deres barn kjennes for tiden 4 sønner og 4 døtre, se II. slektledd nr. 2 a – 9 h.

II. SLEKTLEDD

Kaptein Johan Voigts barn (nr. 2 a – 9 h):

2 a. *Johan Nicolai Voigt* født 3. februar 1664 antagelig i den kongelige del av Holsten, † 12. juli 1743, 79 år og 5 måneder gammel, i sit hus i Præstø på Sjælland, begr. 19. juli s. å. i svigerfarens, Jens Lauritsens, gravkjeller i Præstø kirke.

Kisten stod der fremdeles i 1881 og hadde følgende innskrift: »Johan Nicolaus Voigt Königl: Majist: Commercen Rath, Gebohren Anno 1664 d: 3ten Febr., Gestorben Anno 1743, d. 12ten Juli« [5].

Som ung kom han i tjeneste hos general-admiral-lieutenant og general-postmester for Norge Ulrich Christian Gyldenløve og var i dennes tjeneste til han giftet sig i 1709.

I anledning sit giftermål søkte han i slutten av 1708 kongen om å bli titulær kammerråd. Ansøkingen eksisterer ikke lenger, men i referatet for kongen er det opplyst at den er begrunnet på følgende måte: »... i aller-naadigst Henseende, at hans Fader Johan Voigt har i 26 Aar baade udj den skaanske Krig som siden efter trolig tient for Capitain, hand og selv har hid-indtil tient Gen: Admiral Lieutenant Gùldenlew for Hofmester, og forrettet alle uden landske Reiser og Siø-tog med hannem, samt i nogle Aar bleven brugt som Post-Directeur over det Norske Postvæsen, Særdelis at saadan højkongelig Naade kand befordre hans timelig Velfærd ved det forrehavevende anseelig Giftermaal som herved kand fuldbyrdis« [1].

I innstillingen blev det anbefalet at kongen allernådigst måtte »forunde Suplicanten Character af Cammer- eller Commerceraad.«

Frederik IV var på den tid på reise i Italien og bestallingen som com-merceråd er datert Venedig 17. januar 1709 [6].

Ved sit giftermål ca. 14 dager senere fikk han hovedgården Nysø (379 tdr. land) i Præstø landdistrikt i Præstø amt på Sjællands sydøstkyst, fra 1809 hovedgård i baroniet Stampenborg. Da han i 1742 var over 78 år, en-kemann og barnløs solgte han Nysø gods til fru Catharina Christina von Holstein, enkegrevinde av Danneskiold-Samsøe for 16.000 rdl. Skjøtet er datert Nysøe 29. august 1742 og tinglyst i Ringsted 19. september s. å. Kjøperen var enke efter Ulrich Christian Gyldenløves eldre bror Christian Gyldenløve, lensgreve Danneskiold-Samsøe.

Efter salget flyttet commerceråden til et hus han hadde bygget sig i Præstø by.

Gift 3. februar 1709 (på sin 45 års dag) på Nysø hovedgård, uten tro-lovelse og lysning med jomfru *Anna Margaretha Jensdt. Lauritsen*, født 25. mai 1667, † på Nysø 25. januar 1729 [5], begr. 15. februar s. å. i farens gravkjeller i Præstø kirke, datter av *Jens Lauritsen* († 1689) til Nysø og Spar-resholm (hovedgård i Toksværd sogn, Hammer herred, Præstø amt) og hu-stru *Barbara Walders* [7].

Fru Voigt var 41 år og 8 måneder gammel, da hun giftet seg, og døde barnløs. Den 18. januar 1713 opprettet de gjensidig testamente, som blev confirmert 25. november s. å. [8]. Lengstlevende skulle overta fellesboet til full eiendom, med adgang til å opprette nytt testamente. På sit dødsleie opprettet commerceråden et slikt nytt testament, som han underskrev 12. juli 1743, samme dag som han døde. Testamentet blev confirmert post mortem 22. november s. å. [9].

Ifølge dette testamente blev bl.a. enkelte av hans nevøer og nieser gitt spesielle eiendeler, mens boets nettoformue forøvrig stort sett skulle deles efter loven i bror- og søsterparter mellem commercerådens søsken eller nærmere bestemte livsarvinger efter disse. Den eldste bevarte skifteprotokol for Præstø begynner først i 1746, men en ekstrakt av skiftet dat. Præstøe 25/10 1747 ligger som bilag til »Præstøe Byefogeds Regnskab for Aaret 1746« [10]. Den viser bl.a. at boet blev sluttet 1. juni 1745 og hvad hver enkelt av slektsarvingene fikk utbetalt efter at de testamentariske disposisjoner var kommet til fradrag. Utlodningen til slektsarvingene beløp sig ialt til ca. 4.250 rdl. i »visse penge« + ca. 300 rdl. i »uvisse Penge«.

3 b. *Sophia Agneta Voigt* født ca. 1665/67? antagelig i den kongelige del av Holsten, † før 12. juli 1743, muligens i Nyborg på Fyn.

I skiftet efter commerceråden nevnes hun som eldste søster.

Gift med *Schneidewindt*.

Ifølge den foran nevnte skifteekstrakt [10] var det i dette ekteskap i 1743 bare et barn, nemlig en søn »Nafnlig Monsr Ditlef Heinrich Schneidewindt i Nyeborg i Fühn.« Ved skiftet efter hans morbror, regimentskvartermester Voigt (se nr. 8 g), siges D.H. Schneidewindt å være kjøpmann i Nyborg.

4 c. *Anna Dorothea Voigt* født ca. 1668/69?, antagelig i den kongelige del av Holsten, † før 12. juli 1743 [10].

I skiftet efter commerceråden er hun opført som søster nr. 2.

Gift ca. 1683/84? med *Detlev Nicolai* født ca. 1650/60?, † før 22. august 1721 [11] på Hitlerskanse i Holsten, søn av major *Claus Nicolai* (f. ca. 1630/35, faldt ved stormen på Malmø 25–26. juni 1677) og hustru *Elisabeth*, som 12/7 1678 fikk tilladelse til å ekte major Joachim Schiøtz [3].

Detlev Nicolai blev i 1682 fenrik ved frikompaniet i Rendsborg i Holsten, hvor hans tilkommende svigerfar da stod som løytnant. I 1690 blev han premierløytnant i Jydske Nasjonale Inf. Regiment, og i 1695 blev han løytnant ved frikompaniet på Hitlerskanse, hvor svigerfaren da var sjef for frikompaniet og kommandant. Da svigerfaren i januar 1697 tok avskjed, efterfulgte han denne 12. januar 1697 som kaptein og kommandant på Hitlerskanse og sjef for frikompaniet der.

Som kommandant tiltok han sig leveransen av senger og brød til garnisonen der, en forretning som tidligere var blitt drevet av proviantforvalte-

ren på skansen. Proviantforvalter Poul Høhling (utnevnt 16/4 1708) klaget i 1713 til kongen over kaptein Nicolai's overgrep. Kongen resolverte, at proviantforvalteren skulle ha disse leveranser, »da det ikke passer sig for en Capitaine at have med slige Sager at bestille« [12].

Detlev Nicolai innehadde kommandantstillingen fra 12/1 1697 til sin død 6/8 1721.

Hans segl findes i Rigsarkivets seglsamling i København. I skjoldet en springende hjort. På hjelmen en venstrevendt voksende hjort.

Hirsch nevner uttrykkelig, at Detlev Nicolai var gift med en datter av den Johan Voigt, som var hans forgjenger som kommandant på Hitlerskanse [3]. I commerceråd Voigts testamente av 12. juli 1743 sies det bl.a.: »Meiner seeligen Schwester Tochter Hetevig Nicolai, an Kriegs Rath Høling verheiratet, behält allein ihre Mutters Theil, und erbet keiner mit ihr oder ihren Kindern« [9].

I skiftet efter commerceråden står det følgende: »Endnu een Søster til den Sal: Hr Commerce Raad Voigt, Sal: Anna Dorothe Voigt har efterladt sig een Daatter Hedevig Nicolai i ægteskab med Welædle og Welbyrdige Hr. Krigs Raad og Provians-Forvalter *Samuel Christopher Høling* paa Hitler Skantz i Holstein« [10]. Navnet, skrives ellers vanligvis »Höhling« [13]. Han døde i embedet i 1758. Han var søn af den *Poul Høhling* som fra 16/4 1708 til sin død 8/12 1716 var proviantforvalter på Hitlerskanse, og efterfulgte faren i dette embede [3].

5 d. *Caspar Hinrich Voigt*, født ca. 1670/71?, antagelig i den kongelige del av Holsten, † 15. december 1715 i Christiania, begr. der 18. desember på Domkirkegården (alder ikke angitt).

I likhet med sine brødre er han sansynligvis som ganske ung kommet i tjeneste hos foran nevnte Ulrich Christian Gyldenløve. Som dennes kammer-tjener deltok C.H. Voigt i Frederik IV's kroningsreise i Norge i tidsrummet 14. mai – 4. september 1704. Under besøket på Kongsberg i juni s. å. bodde kongen og Gyldenløve hos *Jens Olsen Bruun* (f. ca. 1653?, † 1707 på Kongsberg). Han var kgl. privilegert leverandør til Kongsberg Sølvverk, »Participant udj det Hasselsche Jærnværk (i Øvre Eiker) samt Forpagter over det Sembsche Gods« (også i Øvre Eiker). Han var tydeligvis en velstående mann med et standsmessig hus og et efter forholdene komfortabelt hjem. Under dette oppholdet blev C.H. Voigt forlovet med Jens Olsen Bruuns datter Catharina (»Cathrine«). Generalpostmesteren i Norge U. C. Gyldenløve lovet ved denne anledning, at C.H. Voigt skulle få den ledige stilling som postmester i Christiania, når han giftet sig med Cathrine Bruun, og kongen lovet å ha Jens Olsen Bruun og hans familie i velvillig erindring [14]. 18 år senere påberopte Cathrine Bruun sig »hans May^{ts} allernaadigste Forsikring at have Consideration for min Sal: Faders Huus som Deres May^t reciderit udj in Anno 1704 paa Kongsberg da Hans May^t første Gang var her i Norge tillige-

med mange af hans May^{ts} høye Menistre« [15].

C.H. Voigt fikk i slutten av 1704 eller begynnelsen av 1705 bestalling av Gyldenløve som postmester i Christiania. Han kalles postmester da første barn blev døpt i Christiania 8/10 1705. Lønningen var 300 rdl. + 24 rdl. til skrivematerialer + inntektene av den såkalte »underveispост« [16]. I 1706 kjøpte han på auksjon den »postgaard« som hans avdøde forgjenger Hans Petersen Gude hadde eiet i Kongens gt. 15 (7 ovnsværelser) for 1810 rdl. [17].

Voigt må ha vært en vel ansett mann, for ved barnas dåp hadde han i de følgende år som faddere både høye embedsmenn og velstående borgere i Christiania. I en »selvangivelse« i anledning ekstraskatten på parykker m.v. opplyser han 31. mars 1711 at han »Bær Peruqver«, at hans hustru bærer »Sætter«, at de har »2de smaa Drengbørn, bærer ingen Peruqver, 2de smaa Pigebørn, bærer ingen Sætter«, at hans tjenestefolk ikke bærer parykker, og at han har kariol med en hest [18].

Under Carl XII's felttog i Norge i 1712 sees han å ha fungert som postdirektør i Norge [19]. Postmester Voigts død må være kommet helt overraskende. Bare ca. 14 dager i forveien var hans kone reist ned til København. Årsaken til reisen var antagelig at postmesteren for en annen offentlig kassebetjent hadde pådratt sig et så stort kausjonsansvar at det var fare for at det kunne ruinere ham. Cathrine skulle derfor forsøke å utvirke at kausjonsansvaret blev frafaldt.

Registreringsforretning i hans bo blev avholdt 16. december 1715, samme dag som han døde. Foruten »postgården« Kongens gt. 15 viser registreringen bare et meget spartansk innbo [18]. Enken synes å ha overtatt arv og gjeld. Imidlertid blev hun ca. 10 år senere saksøkt for et kausjonsansvar som postmester Voigt hadde pådratt sig, men 18. mars 1726 blev det utfærdiget kgl. bevilling for »Catharine Raabech, afgangne postmester Voigtes Efterleverske, nu postmester Lars Raabechs Hustrue, at fragaa Arv og Gjæld« i postmester Voigts dødsbo [18].

Bare to dager efter postmester Voigts død sendte vicestatholderen i Norge, baron Frederik Krag, et brev dat. 17. desember 1715 til Cathrine Bruuns bror *Jacob Jensen Bruun*, om at han »udi hans Søsters fraværelse og formedelst hans Svogers dødelige Frafald« måtte overta bestyrelsen av postmesteriet i Christiania [20]. På grund av kong Carl XII's innrykning i Norge 2. mars 1716 og den påfølgende beleiring av Akershus fra 21. mars til 29. april s. å. flyttet vicestatholderen og slottsloven i mars først til Bragernes og kort tid senere videre vestover. Den konstituerte postmester Jacob Bruun blev beordret å flytte postkontoret til Bragernes. Allerede 27. mars 1716 blev han av vicestatholderen beordret videre til Larvik, antagelig fordi postforbindelsen mellem Danmark og Norge da var etablert mellem Larvik og Fladstrand (nu Frederikshavn). I Bruuns fravær forrettet fullmektigen Borge

Bennichman som postmester i Christiania. Jacob Bruuns konstitusjon som postmester i Christiania var tydeligvis godtatt av Gyldenløves daværende daglige leder i København av postvesenet i Norge, postdirektør Arnoldus de Fine, som tillike var sjef for det norske postvesens kontor i København, for i brever av 28. mars og 11. og 18. april 1716 fra Arnoldus de Fine blev Bruun bl.a. pålagt å etterleve vicestatholderens ordre med hensyn til postvesenet [21].

29. april 1716 hevet Carl XII beleiringen av Akershus og trakk sig med sine tropper ut av Christiania. I midten av mai s. å. var vicestatholderen og slotsloven tilbake i Christiania og omtrent på samme tid sansynligvis også den konstituerte postmester Bruun.

Til trods for at Cathrine Voigt i september 1716 hadde fått bestilling som »Postmesterske« i Christiania fortsatte hun å bo i København og kom først i 1717 tilbake til Norge. Da hun da »kom i Landet og fornam Fienden i Stiftet at husere«, drog hun videre til Kongsberg og gav sig her god tid [22].

I 1718 kom Cathrine Voigt omsider tilbake til Christiania. Familiens gård i Kongens gate var da solgt på tvangsauksjon sammen med innbo og løsøre etter krav fra gårdens panthavere [23]. Hun måtte derfor starte igjen på bar bakke.

Som alle offentlige kassebetjenter på den tid hadde hun kausjonister for eventuelt økonomisk ansvar i forbindelse med postmesteriet. Disse var assessor Jens Grønbech ved Overhofretten på Akershus og apoteker Johan Jacobsen Wilster på Elefantapoteket i Christiania. Begge synes tidligere å ha vært kausjonister for postmester Voigt. Høsten 1718 sa de imidlertid opp sine kausjoner med virkning fra 1. januar 1719, »formedelst dend da befrøgtende fiendtlig Indfald i Norge« [15].

Da det ikke lykkedes for hende å stable andre kausjonister på benene måtte Gyldenløve ta standpunkt til om hun allikevel skulle få beholde postmesteriet. Han gikk med på dette. I en »Extract Forklaring Angaaende Postmestersken udj Christiania og dend hende anbetroede Tieniste,« datert København 24. jan. 1722 og forfattet av postinspektør Borthus, er det bl.a. uttalt at den da avdøde U. C. Gyldenløve ved denne avgjørelse »drog udi Consideration:

1. De troublerede Tiider, og dend Vanskelighed det fører med sig at skaffe Caution, helst for en Enke.
2. Hendes Tilstand med 6 smaa u-opfødde faderløse Børn.
3. At hendes Sal: mand og 3de af hans Brødre, neml. Commerceraad Voigt på Nysøe, Stiftsskriver og Postmester Voigt i Stavanger, og Regiments Quartermester Voigt hafde tienet dend Sal: Herre Deres Høye Excell:, som alle udi Naade var blefne befordret fra ham, og derfor icke vilde forstøde hende fra Brødet, hvorfor dend Sal: Herre tillod, at hun uden nye Caution forblev ved Tienisten, paa dend Maade at Fuldmegtigen under In-

spection af Sal: Justiz Raad Giord Andersøn skulle oppeberge de indkommende Post Penger, og siden maanedlig at lefvere, paa hvilken Foed det saaledes stoed til Aarets Udgang 1719, da Postvæsenet formedelst dend Sal: Herres dødelige Afgang, hiemfalt til Hans Kongel: May^t.« [15]

Ulrich Christian Gyldenløve døde nemlig 8. desember 1719 uten å efterlate sig ekte livsarvinger og dermed gikk forleningen av monopolbedriften Det norske postvesen tilbake til kronen.

Ved kgl. resolusjon av 30. desember 1719 blev det bestemt at direksjonen over det norske postvesen skulle overtas av geheimeråd Wilhelm v. Münnich, som fra før på kronens vegne var generalpostdirektør for det danske postvesen og sjef for Generalpostamtet. Dermed blev også det norske postvesen et statlig organ.

De nærmeste år blev vanskelige for postmestersken i Christiania. Efter mange viderværdigheter som er nærmere beskrevet i Berrums Norges Posthistorie [24], blev resultatet at hun i mars 1721 underrettet Generalpostamtet om at hun hadde »vundet for sig« en ny pålidelig fullmektig, *Lars Raabech*, som i en fart hadde prestert en kausjon som den daværende tilsynshavende for postmesteriet i Christiania, krigsråd Cornelius Griflow, hadde godtatt. Derefter hadde Raabech avlagt den påbudte troskapsed og overtatt postkontorets protokoller m.m. Hun bad videre om at Raabech som hendes tilkommende ektemann måtte få overta postmesterstillingen [15].

Raabech selv følte sig kanskje ikke så sikker på at dette ville gå i orden, for underfogden i Christiania, Oluf Alfsøn, uttok 14. juli 1721 stevning mot Raabech »Da Mad. Catharina Sal: Postmester Voigts skal være falden i Barselseng og aufled Barn uden Ægteskab, hvorudover hendes Barn er bleven døbt som u-ægte Barn, hun og angiver som Barnefader Een Person ved Nafn Mr Lars Raabech, som negter at betale Leiermaalspenge.« Stevningen blev forkyndt for Raabech 16. juli s. å. [25].

I Berrum: Norges Posthistorie heter det herom: »Enken beholdt Postmesteriet og skaffet dette efter et temmelig eventyrlig Liv gjennem Ægteskab en ny Postmester. Ogsaa ved denne Anledning kom den kongelige Gunst Kathrine Bruun tilhjælp« [26].

Catharina Voigt blev gift 2. gang 17. september 1721 i Christiania (Domkirken med kongebrev) med *Lauritz (Lars) Jørgensen Raabech*, født ca. 1693, muligens i Danmark, † i januar 1774 i Christiania, 81 år gl., begr. der 21/1 s. å.

Den 20. mars 1722 blev han utnevnt til postmester i Christiania. Berrum gir ham følgende attest: »Kristiania fik i ham for en Tid af 40 Aar en dygtig Postembedsmand, Kathrine paany en bra Ægtefælle og Børnene en udmærket Fader« [27].

Catharina Bruun hadde i sitt først ekteskap med postmester Voigt 3 sønner og 4 døtre, se nedenfor III. slektledd, nr. 10 a – 16 g.

I 2. ekteskap med postmester Raabech hadde hun 2 sønner og 2 døtre [28].

Skifte etter Catharina Raabech blev foretatt i Christiania 1758–59 [29].

6 e. *David Voigt*, født ca. 1673 [30] i den kongelige del av hertugdømmet Holsten, † 1751 i Moss, begr. der 5. mars s. å. [31] (alder ikke angitt).

I en søknad på tysk til kongen, dat. Kopenhagen 5. mai 1709 kaller han sig »der allergeringste von Eur: Königl: May^{ts} holsteinischen Unthertanen«, og opplyser videre at han har studert jus »auff Schulen und Universitäten«, hvilket han har gjort nærmere rede for i tidligere ansøkninger [32].

Etter studiene kom han i tjeneste hos foran nevnte Ulrich Christian Gyldenløve, og var i mai 1709 kammertjener hos denne og den som førte Gyldenløves tyske korrespondanse. Antagelig har han etterfulgt sin bror Caspar Hinrich i denne stilling da sistnevnte i 1704/05 sluttet som kammer-tjener hos Gyldenløve for å bli postmester i Christiania.

David Voigt begynte ganske snart å melde sig som ansøker til forskjellige offentlige stillinger. I 1708 søkte han bl.a. proviantforvalterstillingen »auf der Hitlerschantze« i Holsten etter den nylig avdøde Titus Thomsen. I Rentekammerets fortegnelse over ansøkerne er han ført opp som nr. 1 på følgende måte: »1. David Voigt, ein landeseingebohrner, welcher seine meiste Jahre auf Schulen undt teutsche Universitäten zugebracht, undt nunmehr einige Jahre her dem H. General Admirallieutenant Guldenlow in undt ausserhalb landes als Cammerdiener aufgewartet« [33]. Han fikk imidlertid ikke stillingen.

I 1709 nevnes han som ansøker nr. 17 til embedet som Hausvogt i Delmenhorst. Han er da fremdeles kammertjener hos Gyldenløve [34].

5. mai 1709 søkte han »den Proviant-Verwalter-Dienst auf Kongsberg,« så vidt skjønnes ved Kongsberg Sølvverk, fordi han hadde bragt i erfaring at Rentekammeret nylig skulle ha utstedt arrestordre mot den tidligere proviantforvalter Jacob Jessen, »dessen schlechten Verhaltens halber« [34].

I 1710 søkte han stillingen som stiftsskriver i Stavanger amt etter den avdøde stiftsskriver Lauritz Lauritzen Friis (begr. 13/12 1709 i Stavanger), og fikk 4. mars 1710 bestalling på dette embede [35]. Han må ha overtatt embedet bare kort tid senere, for allerede 14. mai 1710 opptrer han som fadder i Stavanger.

Voigt blev også postmester i Stavanger. Sansynligvis har han utvirket at han fikk bestallingen på dette embede som en »avskjedsgave« fra sin tidligere arbeidsgiver Ulrich Christian Gyldenløve, for første gang han sees nevnt i Stavanger, nemlig som fadder 14. mai 1710, omtales han som »Stictschrifer oc Postmester Foughth« [36]. Det er således ikke helt riktig når det i Olaf Jæger: Norges Postmestre (1950) s. 99 er opplyst at Voigt var postmester i Stavanger fra 1711.

I en »selvangivelse« fra David Voigt i anledning ekstraskatten på parykker m.v. dat. Stavanger 7. august 1711 opplyser han, at han selv bærer parykk, at hans hustru bærer »Sætter«, og at de ikke har barn [18].

I 1714 kausjonerte Rolf Erichsen og skipper Truels Jensen for stiftsskriver David Voigts oppebørsler. Kausjonserklæringen var datert 7. desember 1714 og ble tinglyst på Stavanger byting 21. februar 1715 [37].

I april 1717 døde den konstituerte foged i Jederen og Dalene fogderi *Ole Johansen Bruun* og ble begravet 16/4 s. å. i Stavanger (»Fogden Bruun«), alder ikke angitt. I auksjonakten vedrørende hans bo, dat. 11. mai 1719, er det opplyst at auksjon over Ole Johansens Bruuns eiendeler blev avholdt 29/7 og 3/8 1717 »udj dennes Logemente heri Byen, hvor hans Svoger Edle Hr Stiftsskriver og Postmester Sr David Voigt havde sit Tilhold og Bosted« [38].

Ole J. Bruun blev 24/6 1712 konstituert i embedet av Slotsloven [39]. Han efterlot embedet i største forvirring, og David Voigt blev curator i boet med bl.a. det oppdrag å avlegge fogedregnskapene for tidsrummet 1/1 1712 –31/12 1716. Hans avsluttende regnskap blev levert til Rentekammeret i 1725 [39].

I 1717 kjøpte han av kjøpmann og stadscapitaine Lauritz Andersen Smith (født 12/3 1688, † 22/11 1758) dennes »iboende Huser og hosliggende Grund« i Stavanger. Skjøtet er datert 8. juni 1717 og ble tinglyst på Stavanger byting 14. juni s. å. [40].

5. februar 1720 blev tinglyst på Stavanger byting kausjonsbrev fra kirurgus Albert Schreiber for David Voigts oppebørsler [41].

På Stavanger byting 9. november 1722 blev opplest Generalpostamtets skrivelse dat. København 10. oktober 1722 til byfogden i Stavanger med sistnevntes aksept av 9. november s. å. Brevet var sålydende:

»Postmester edle hr. Stiftsskriver David Voigt eier et med de beste og anseligste Huser i Stavanger, og er ellers en vederheftig Mand og i en god Stand, og at bemelte Hus og Gaard frem for andre blir Postamtet for hans Postmester-Betiening prioritert« [42].

I 1724 frasa David Voigt seg postmesterstillingen. Den blev overtatt av den nye byfoged Søren Ringholm, som 24. november s. å. blev utnevnt til byfoged og postmester.

Da salget av kirker og kirkegods som var statseiendom begynte i 1723 forestod Voigt salget av alle de kirker og det kirkegods i det daværende Stavanger amt som han tidligere hadde hatt under forvaltning som stiftsskriver. Etterhvert som salget fandt sted gikk inntektene av denne forvaltning ned, og Voigt måtte se seg om efter en annen stilling.

Høsten 1726 søkte han stillingen som tolder i Moss, Son og Kråkstad efter den da avdøde tolder Johan Høyer (begr. i Moss 22/7 1726). Det var 12 ansøkere til stillingen, og i Rentekammerets fortegnelse over ansøkerne av 29.

juli 1726 er det gitt følgende uttalelse om Voigt: »9. David Voigt, forrige Stiftsskriver i Stavanger, andrager at han siden 1723, da Kirkerne bleve bortsolte, har med Hustru og Børn levet i een slet og miserable Tilstand, beraabende sig derhos på Eders May^{ts} allernaadigste skriftlige Løfte at skulle, naar Kirkerne vare bortsolte, til et andet Brød blive befordret, og beviiser med de ved Suppliquen hosføjede Attester at hand icke alleene ved Kirke Auctionerne har efterkommet sin Pligt, men endog aflagt Rigtighed for hvad hannem har været anfortroet« [43]. Og det var nok ikke almindelig dengang!

På Fredensborg Slot ga kongen 6. august 1726 følgende påtegning: »Vi Bevilliger Allernaadigst at David Voigt denne Toldertieneste maa confereeres, naar han har stillet fornøvelig Caution.«

Bestallingen er datert 27. august s. å. [44] og i november s. å. tiltrådte han sit nye embede.

Ved skjøte av 11. mars 1728 kjøpte han en bygård i Moss »med Bygninger og Boelværker til vandet« [45]. Der bodde han til sin død i 1751.

Efter tronskiftene i 1730 og 1747 fikk David Voigt »Confirmations Bestalling« i sit embede, henholdsvis 16. mars 1731 og 28. februar 1747 [46].

I brev dat. »Moss Told-Kammer 20. Augustj 1746« til Rentekammeret søkte han om at sønnen David Gottlieb måtte bli ham »adjungeret« på grund av »den af mig opnaaede Alder af 73 til 74 Aar.« Han opplyser videre at sønnen »udj nogle Aar mig haver gaaet til Haande med mit allerunderdanigst Tolder-Embedets Opvartning, og altsaa temlig bevandt med slige Toldboedsforretninger« [47].

I Rentekammerets brev av 12. november 1746 blev ansøkningsen besvart derhen at »bliver det i Henseende til Deres alderdom herved tilladt, at Eders Søn David Gotlieb Voigt udi det Eder Allernaadigst anfortroede Tolder Embede, til Hans Mai^{ts} Tieniste og Interesses des nøjere iagttages, maa være Eder adjungeret« o.s.v. [48].

I brev av 16. august 1749 til Rentekammeret søker David Voigt om å få tilladelse til å avstå embedet til sin søn. I denne forbindelse opplyser han bl.a. at han er 76 år gammel. Ansøkningsen blev innvilget 25. august s. å. [49].

David Voigts segl findes på et brev fra ham dat. Moss 30. september 1732 til Monsr Laur. Smith, Marchand à Stavanger« [18]. Seglet viser følgende våben: I sølv en skråbjelke med 3 6-oddede stjerner. På hjelmen hode og hals av en fugl med et stort nebb (stork?). Initialene D og V på hver side av hjelmtegnet (se illustrasjon) [50].

David Voigt blev gift ca. 1710 [51] med (*Malene?*) *Jensdatter Bruun* [52] født ca. 1691/92 på Kongsberg [53], † 1748 i Moss, begr. der 28. mai s. å. (»Hr Tolder Voigts Kiæreste«). Alder er ikke angitt. Hun var datter av privilegert leverandør til Kongsberg Sølvverk, jerverkseier m.v. *Jens Olsen Bruun*

(ca. 1653–1707) og hustru *Dorothea Povelstdatter* (ca. 1657/60 – 1709). Hun var således en søster av postmester Voigts hustru Catharina Bruun, og sannsynligvis identisk med den Malene Brun som 7. mai 1707 var pikefadder for søsteren Catharinas eldste søn Ulrich Christian. Hun er nevnt flere ganger som fadder i Stavanger, men aldrig med fornavn. I Moss er hun fundet som fadder 30/7 og 26/8 1727, 24/3 1728 og 22/4 1740, men kalles her enten »Mme Tolder Fogtes« eller »Tolder Voigts Kiærste.«

At hun faktisk var søster av Catharina Jensd. Bruun fremgår imidlertid av følgende forhold: For det første opplyser daværende stiftsskriver David Voigt i et brev dat. 13/5 1719 til Rentekammeret, at han er gift med en datter av Jens Olsen Bruun på Kongsberg [38]. For det annet er Catharina Bruuns bevislige bror Jacob Jensen Bruun utvilsomt identisk med den »Jacob Jensen Brun, Søn af Jens Olsen Brun« som i Stavanger byting 27. mars 1713 på egne og medarvingers vegne blev tildømt 10 rdl. efter gjeldsbrev udstedt av res. kap. til Stavanger Domkirke, hr. Henrich Rosenvinge [54]. Videre blev »Jacob Brun studiosus« i Stavanger byting 3. juli 1717 uttrykkelig omtalt som »Broder til Stiftsskriver Voigts Kiæreste« [55].

For det tredje omtaler David Voigt i sit foran nevnte brev av 30. september 1732 postmester Raabech i Christiania som »min svoger« [18].

For det fjerde omtaler David Voigt i dette brev også sin »Svoger Meyer«, d.v.s. den da avdøde fhv. myntmester på Kongsberg Henrich Christoph Meyer, som 2. mai 1719 blev gift på Kongsberg med Christine Marie Bruun, datter av Jens Olsen Bruun.

I denne forbindelse kan også nevnes at da tolder David Voigts sønnesøn Johan David Voigt 25. juli 1775 lot døpe sin eldste datter, fikk hun navnet Malene Sophie. Dette navn har hun ikke fra morssiden, så det er mulig at Johan David Voigt har kalt opp sin farmor.

Når David Voigt som foran nevnt blev omtalt som svoger til den avdøde foged Ole Johansen Bruun, antas slektskapsforholdet å være at Ole Johansen Bruun var brorsøn eller søn av en fetter til Jens Olsen Bruun, og at han døde i 1717 efter et kortvarig og barnløst ekteskap med en datter av Jens Olsen Bruun.

Tolder David Voigt og hustru hadde antagelig bare et barn, den foran nevnte søn David Gottieb Voigt, se III. slektledd, nr. 17.

7 f. *Agneta Elisabeth Voigt*, født ca. 1675/77? antagelig i den kongelige del av Slesvig Holsten, død før 12. juli 1743.

Gift med *Stoltenberg*.

I skiftet efter commerceråden er hun nevnt som søster nr. 3 på følgende måte: »Nok Een Heel Søster Afgangne Agneta Elisabeth Voigt, som ved Døden er afgangen, hendes efterladte børn arvede i Deris Sal: Moders Stæd« [10].

Hendes 4 barn er derefter nevnt i følgende rekkefølge: 1. Doctor Juris

David Voigts segl. Seglet vites anvendt i perioden 1725 til 1732. Foto: Rigsarkivet, Kbhvn.

Christian Ulrich Stoltenberg i Lübeck, 2. Doctor Juris Johan Friderich Stoltenberg i Lübeck, 3. Sophia Amalia Stoltenberg gift med »Hoff-Raad og Doctor« Johan Georg Herman i Pløn og 4. Else Margaretha Stoltenberg gift med Confessionarius Johan Joachim Smit i Pløn.

Disse 4 arvinger »blev aftrukken 6te og 10de Penge fra Arveparten, som tilkom Den Sal: Herres Søster-Børn hiemmehørende Deels i Lübeck og Deels udj Det Førstelig Holstein, begge Stæder uden Riiget; Hvilke 6te og 10de Penge beløber Den Summa = 118 Rd^r, 10 1/7 Sk« [56].

8 g. Jobst (Just) Christoph(er) Voigt, født 1680 i Rendsborg mens faren var sjef for frikompaniet der, døpt 5. december i Rendsborg (Mariakirken), død 27. august 1750 i København, angivelig 76 år gl., begr. der 31/8 s. å. i Garnisonskirken (Zebaoth kirke). Han nevnes i skiftet efter commercedåden som den yngste i søskenflokken.

I likhet med sine brødre var han som ung angivelig i tjeneste hos Ulrich Christian Gyldenløve, men allerede ca. 1698 kom han i tjeneste hos geheimeråd og oversekretær Christian Sehested til Ravnholt m.m.

I 1708 søkte han proviantforvalterstillingen på Hitlerskanse i Holsten, hvor svogeren kaptein Detlev Nicolai (se nr. 4 c) da var kommandant. I fortegnelsen over ansøkerne omtales han slik:

»Just Christoph Voigt, welcher bey dem Hrn Obersechretaire Sehestedt als Handschreiber undt Cammerdiener gestanden« [33].

I 1717 var han en av 14 ansøkere til stillingen som hospitalsforstander for Vartov hospital i København. I fortegnelsen over ansøkere omtales han slik:

»Just Christoffer Voigt, har i 19 Aar (d.v.s. fra ca. 1698) tient Hr. Geheimeraad Sehested og i de 9 sidste Aar været Fuldmægtig ved Hans Ekscellences Gods i Fyn Raunholt, er af bemeldte Hans Excellence rekommanderet« [57].

Han fikk ikke denne stilling, men blev 7. januar 1718 regimentskvartermester i Øst-Sjællandske nationale Dragonregiment og flyttet da til København. Denne stilling innehadde han til han i 1732, ca. 58 år gl. blev »reduseret« [3].

Han bodde fremdeles i København da skiftet efter commerceråden blev sluttet 1/6 1745, og synes å ha bodd der til han døde i 1750.

Han blev gift 26. februar 1722 i Garnisonskirken i København (Fride- richs tyske menighet) med *Margrethe Sophie Weber* født ca. 1690/1700?, antagelig den »mad. Fogt« som blev begravet i Garnisonskirken i København i september 1736. Hun var iallfall død før mannen.

Skifte efter regimentskvartermester Voigt blev foretatt av Hofretten i København. Det blev åpnet 27/8 1750 og sluttet 2/6 1752 [58]. Oppgjøret viste formue 2807 rdl. og gjeld 4900 rdl.

I dette ekteskap var det 3 sønner, se III. slektledd nr. 18 a – 20 c.

9 h. *Agnes Elisabeth Voigt* født 1683 i Rendsburg, hvor faren da var sjef for frikompaniet, døpt der 8. mai i Mariakirken. Faren kalles »Johan Voigt«.

Da hun ikke er nevnt i skiftet efter commerceråden må hun være død uten livsarvinger før 12. juli 1743.

Noter og henvisninger

1. Danske Kancelli, D. 4, Protokol dels fra Conseillet, refererede justitssager som gratialia, beg. 17. nov. 1708 og endt 20. juli 1709, fol. 39, Rigsarkivet, Kbhvn.
2. H. O. Scheel: Krigens Skueplads (Kbhvn. 1785), s. 438, og et kobberstykke kart bak i boken der skansen er kalt »Hittler-Sk.« Velvillig opplysning fra Tøjhusmuseet, Kbhvn.
3. J. C. W. og Kay Hirsch: Officerer i den dansk-norske hær 1648–1814). Manuskript på Det kgl. Bibliotek, Kbhvn.
4. Velvillig opplysning fra Rigsarkivet, Kbhvn.
5. P. H. T. 1. række, bd. II (1881) s. 2–4.
6. Danske Kancelli. Konsept og indl. Sager til Sjællandske registre 1709, Rigsarkivet, Kbhvn.
7. Jens Lauritsen til Nysø m.m. fikk i 1673 overlatt av kronen de dengang øde strekninger ved Nysø. Han dyrket opp gården og bygget den nuværende slottslignende hovedbygning. I 1679 arvet han Sparresholm efter en bror. Da Jens Lauritsen døde i 1689, arvet sønnen Laurits Jensen både Nysø og Sparresholm. Da han døde i 1707 arvet søsteren, Anna Margaretha, Nysø. Da hun først 3/2 1709 blev gift med J. N. Voigt er det en feil, når det i Danske Herregaarde ved 1920, bd. 1 Sjælland (1922) s. 125 står, at Laurits Jensens svoger J. N. Voigt arvet Nysø i 1707.
8. Danske Kancelli, Sjællandske registre 1713, fol. 244 b–247, Rigsarkivet, Kbh.
9. Danske Kancelli, Sjællandske registre 1743, fol. 1007 b–1011 b, Rigsarkivet, Kbhvn.
10. »Extract af Præstøe Kiøbstats Skifte Protocoll, paa hvor mange arvinger efter forrige Commerceraad Sal: Johan Nicolai Voigt i Præstøe ved Døden afgangen, og hvad enhver i Arv ved Skiftet A^o 1745 Den 1ste Juni er tildeelt. – Obenmelte Protocoll paa Pag. 1082. 83.84. og 85.« 3 sider. Bilag 2 til »Præstø Byfogeds Regnskab for Aaret 1746«, Rigsarkivet, Kbhvn.

11. Krigskancelliets ref. sager 22/8 1721, § 9, Rigsarkivet, Kbhvn.
12. Krigskancelliets ref. sager 18/9 1713, § 18, Rigsarkivet, Kbhvn.
13. Se bl. a. V. Richter: Dødsfald i Danmark 1760–90 (1907), s. 538.
14. Se bl.a. Sverre Steen: Kristiania Postvesen 1647–1721 (Kristiania 1923), s. 14.
15. Norske kancelli-innlegg jan.–juni 1722, dokumenter ad Rentekammerets kgl. res. 20/3 1722.
16. Hans Berrum: Norges Posthistorie, bd. I 1647–1719 (Kristiania 1902), s. 193 og s. 196, note 4.
17. Se det i note 14 nevnte verk, s. 299.
18. Personalialia, pakke nr. 148 a, Riksarkivet, Oslo.
19. I Statholderarkivet C. IV. 8 ligger Slotslovens ordre protokoll for tidsrummet 11/5 1711–15/6 1714, Riksarkivet, Oslo. På fol. 129 b – 130 er inntatt kopi av brev av 22/8 1712 til »Postdirecteur Caspar Hendrich Voigt«, ang. sen postgang fra Østerrisør (hvor posten fra Danmark under de da rådende krigsforhold kom iland) til Christiania.
20. Bytingsprotokoll nr. 38 for Christiania, s. 78, Statsarkivet, Oslo.
21. Samme protokoll som nevnt i note 20, s. 77. – Jacob Jensen Bruun synes a ha fungert som konstituert postmester i Christiania til 1. april 1717.
22. Samme verk som nevnt i note 16, s. 188.
23. Samme verk som nevnt i note 16, s. 189.
24. Hans Berrum: Norges Posthistorie, bd. II 1720–1814 (Kristiania 1906) s. 25–31.
25. Personalialia, pakke nr. 148 b, Riksarkivet, Oslo.
26. Samme verk som nevnt i note 16, s. 174.
27. Samme verk som nevnt i note 24, s. 31.
28. Følgende barn med postmester Raabech er funnet døpt i Domkirken i Christiania: 1. Anne Christine Raabech døpt 11/11 1722, død uten livsarvinger før moren (31/7 1758). 2. Henriche Maria Raabech døpt 25/7 1724 også død uten livsarvinger før moren. 3. Henrich Christopher Raabech døpt 22/10 1725. Ved skiftet etter moren kaldes han »Studiosus, nærværende Tiid opholdende sig i København«. Han blev begravet 15/1 1774 i Christiania.
I skiftet efter Catharina Bruun nevnes som eldste søn »Jacob Larsen Raabech 37 Aar, i hollandsk Tieneste.« Han er utvilsomt identisk med det barn som blev døpt i 1721 forut for ekteskapet. Han er ikke funnet døpt i Christiania.
29. Christiania skifteprotokoll nr. 11 a (1757–1760), fol. 118. Skiftet blev påbegyndt 31/7 1758 og sluttet 26/11 1759.
30. I august 1746 oppgir han selv, at han er i en alder av 73 til 74 år, og i august 1749 oppgir han at han er 76 år gammel, se notene 47 og 49.
31. I riksarkivar Langes håndskrevne embedskalender i Riksarkivet, Oslo, er det feilaktig opplyst at han blev begravet 2. november 1757. Det var hans søn og efterfølger i tolderembedet, David Gottlieb Voigt, som blev begravet 2/11 1757.
32. Ansøkninger til Rentekammeret, Rigsarkivet, Kbhvn.
33. Rt. B. (t Sekr.) 1, Resolutionsprotokol 1708, Litra E nr. XXXIV, Rigsarkivet, Kbhvn.
34. Rt. (t Sekr.) 1, Resolutionsprotokol 18/1 1709–31/12 1719, Litra F nr. XXXIV, Rigsarkivet, Kbhvn.
35. Norske registre for 1708–1711, fol. 354 a – 355 b, Rigsarkivet, Kbhvn.
36. Velvillig opplysning fra Svein E. Larsen, Stavanger.
37. Samlinger til Stavangers historie, bd. III (Stavanger 1953) s. 330.
38. Regnskapene for Jderen og Dalene fogderi 1712–1716, Riksarkivet, Oslo.
39. Riksarkivar Langes embedskalender, Riksarkivet, Oslo.
40. Samme verk som i note 37, s. 361.
41. Samme verk som i note 37, s. 403.
42. Samme verk som i note 37, s. 445–446.
43. Rentek. No. 52.9, Rentekammerets Relations- og resolutionsprotokol 1726, Rigsarkivet, Kbhvn.

44. Rentek. No. 53.25, s. 310–312, Rigsarkivet, Kbhvn.
45. Rentek. No. 53.42, s. 275, Rigsarkivet, Kbhvn.
46. Rentek. No. 53.32, s. 17, Rigsarkivet, Kbhvn.
47. Litra A. Jnr. 6292 i Rentekammerets Søndenfjeldske Toldkontors Journal over indkomne Breve, Jnr. Litra A og B No. 6074–6434 for 1746/47, Riksarkivet, Oslo.
48. Rentekammerets Søndenfjeldske Toldkontor, Kopibok 31, Litra CC 7/8 1745–6/5 1747, fol. 242 b, Riksarkivet, Oslo.
49. Rentekammerets Søndenfjeldske Toldkontor, kgl. res. nr. 20/1749, dat. 25/8 1749 (jnr. 2730) Riksarkivet, Oslo.
50. Samme segl står på et bilag til de i note 38 nevnte regnskaper. Bilaget er datert København 23/3 1725.
51. Vielsen er ikke fundet, hverken i Christiania, Kongsberg eller Stavanger.
52. I Olaf Jæger: Norges Postmestere (Bergen 1950) er det på side 99 opplyst, at David Voigt var gift med Lene Tønnesdatter, som er nevnt som introdusert (efter barsel) i Stavanger Domkirke i 1725. Dette er som foran nevnt ikke riktig. Hun var forøvrig gift med stadskirurg i Stavanger Friederich Voigt, se note 36.
53. Kongsbergs eldste bevarede kirkebok begynner 15/7 1696. Jens Olsen Bruuns 2 yngste barn er funnet døpt der i 1696 og 1697.
54. Samme verk som i note 37, s. 307.
55. Samme verk som i note 37, s. 309.
56. Bilag 2 til Præstøe Byfogeds Regnskab for Aaret 1745, Rigsarkivet, Kbhvn.
57. Historiske Meddelelser om København, bd. I–VIII (1919–20), s. 125–26.
58. Kartotekregisteret over Københavnske skifter i Københavns Stadsarkiv på Rådhuset.

Anm.: En fortsættelse af artiklen er stillet Persh. T. i udsigt af forfatteren:
 Adv. Per v. Hirsch, Sandstuveien 50 B, Oslo, Norge.

Slægtsregisteret

Af J. P. JACOBSEN

Arbejdet med slægtsforskning omfatter i første række indsamling af historiske efterretninger om slægten, dernæst – og ikke mindst – ordning og registrering af det indsamlede materiale til en overskuelig helhed.

Denne forskning vil nok for de fleste slægtsforskere vedkommende være at opfatte som fritidsarbejde, der dyrkes, når tid og lejlighed gives, og det er derfor af største betydning, at arbejdet dermed fra begyndelsen tilrettelægges så orden og systematik tilgodeses, og dermed, at forskeren bekvemt og ubesværet kan gå til og fra arbejdet. Det er sikkert ikke få, for hvem det her har svigtet, som har mistet lysten til at fortsætte og uddybe dette i sig selv interessante arbejde. At det ikke er så ligetil på rette vis at ordne og registrere det indsamlede materiale, får man en tydelig opfattelse af ved læsning af slægtsbøger og andre personalhistoriske arbejder med de mange forskellige forsøg, der der er gjort på at skabe overskuelighed og forståelighed i fremstillingen.

— — —

En levende slægt skifter stadigt billede gennem nye giftermål, tilvækst ved fødsler og afgang ved dødsfald. Der kan komme nye enkeltheder frem om ældre slægtled efterhånden som arbejdet med slægtens historie skrider frem, nye slægter, hvorfra ægtefæller hentes til den bestående slægt kommer ind i billedet, og disse har for efterkommerne samme interesse som foregående og kræver deres plads i slægtens historie.

Dette forudsætter en betydelig fleksibilitet ved registreringen.

Fantasien inden for slægterne, når børn skulle navngives var i ældre tid ikke stor, ligesom opkaldeskikke der gav enslydende navne skulle tilgodeses, hvilket medførte, at samme navn ofte kunne forekomme gentagne gange inden for samme slægt – som f.eks. når navnet Peder Pedersen blev brugt i fire på hinanden følgende generationer.

For tydeligt at identificere en person er navnet alene derfor ikke nok.

Det er i virkelighed betydelige fordringer, der stilles til registrering og ordning af det indsamlede materiale, hvis det skal tilgodeses de krav, der kan opstå under arbejdet efterhånden som det skrider frem, krav som de gængse anviste rammer: ane-, efterslægts- og konsangvinitetstavlen ofte har vanskelighed ved at honorere.

Tages derimod moderne hjælpemidler i anvendelse – personnummerering (svarende til CPR numrene) og løbblade udformet som skemaer, og samles disse til et SLÆGTSREGISTER, kan de krav, som slægtsforskeren m. h. t. registrering og ordning stilles over for blive tilgodeset.

— — —

I slægtsregisteret har hvert ægtepar med deres børn et kartoteksløblad, i A5 formatet, der indstreges som vist her med den imaginære Niels Pedersen med hustru og børn:

49: Jens Pedersen	f	k	v	d	A Nørgaard	a
Gmd. Nørgaard	25/10 1897	1/10 1911	16/9 1926		Niels Pedersen	50 JP4
ex Søndergaard Slægten	18/4 1900		-		Anna Nielsen	b50 SC2
	25/11 1927	16/4 1942	10/3 1962		Jens Pedersen	51 NP1
	3/5 1930	16/4 1944	22/10 1955		Christen Pedersen	2
	25/4 1934	3/10 1948	18/6 1958		Niels Pedersen	3
	25/4 1937	7/10 1951	25/10 1964		Anna Pedersen	4

Det indstregede blad udfyldes således:

- 1: Den direkte slægtslinjes person skrives på linie 2.
- 2: Ægtefællen (fra en anden slægt) skrives på linie 3.
- 3: Børnenes navne skrives på linie 4 og følgende.
- 4: På linie 1 skrives fra venstre linie 2s foregående direkte ane + slægtsnummer + personnummerets lille bogstav.
- 5: De 4 rubrikker ved hver person er for år og dato for henholdsvis fødsel, konfirmation, vielse og død.
- 6: Rubrikken til højre er for personnummeret.
- 7: Rubrikken til venstre er for oplysende notater.

Når slægtsforskeren har udfyldt dette første blad med sig selv og hustru og børn, er første sten lagt til slægtsregisteret, hvorfra den direkte slægtslinje kan videreføres fremover og tilbage ved at børnene linie 4 og følgende overføres til hvert sit nye løsblads linie 2 som ægtefælle der medens personen linie 2 overføres til et foregående blad som barn, hvorefter disse nye blade udfyldes videre som anvist på skemaet. Videre kan efterhånden nye løsblade tilføjes og udfyldes så langt tilbage som oplysningerne rækker.

Denne overførselsform er gældende hvor slægtsskabet regnes efter såvel mand som kvinde (kognatisk). Regnes den efter mænd alene (agnatisk), hvorved slægtsnavnet føres videre inden for sin egen slægt, overføres børn af kvindækøn, der bliver gift, til linie 3 på ægtefællens løsblad i dennes slægt (se senere).

Personnummeret, der tildeles hver person bidrager til identificationen og er nødvendig for den systematiske ordning af registeret, er afledt af følgende elementer:

1: Et lille bogstav begyndende med a for den slægt ud fra hvilken slægtsregisteret anlægges.

2: Et tal, der angiver generationsnummeret. Da dette jo er ukendt kan man for den generation, der er født omkring 1900 vælge det runde tal 50.

3: Faderens/moderens navns forbogstaver.

4: Børnenes numre i søskenderækken.

Et eksempel på personnummer kan ses på skemaet, hvor Anna Pedersen har personnummer a51NP4, hvorfra umiddelbart ses, at hun er 4. barn af NP i A-slægtens 51. generation. Desuden, at hun er af 1. generation efter den, der er født omkring 1900. Med dette sit personnummer vil hun aldrig kunne forveksles med personer med ligelydende navne, og det vil falde let at finde hendes plads i det kronologisk-alfabetisk ordnede register.

Når således denne direkte slægtslinje – A slægten – er afsluttet, kan vi vende os til denne slægtslinjes sidelinjer, dvs. de slægter, hvorfra A-slægten har hentet sine ægtefæller.

Ses tilbage til skemaet og her til Niels Pedersens ægtefælle Anna Nielsen, da overføres hun til et nyt løsblad som barn der med sit generationsnummer, hvorefter dette blad og de andre blade vedrørende denne slægt føres videre som angivet under A-slægten. For hver i en slægt indgift person oprettes derfor for denne persons slægt en ny sideløbende løsbladrække tilsvarende foregående og med sit slægtsnummer.

Slægtsnummeret, der kendetegner hver ny slægtslinje, er afledt af ægtefællens personnummer, hvis lille personbogstav er ombyttet med det efterfølgende store bogstav.

Ser man atter på skemaet får således Anna Nielsens slægt slægtsnummer

B50JP4 eftersom hun er gift med personen, der har personnummer a50JP4.

Bemærk her, at i personnummeret indgår det lille bogstav, i slægtsnummeret det store bogstav.

Det første blad i denne ny slægtslinje indledes med, at ægtefællen (her Anna Nielsen) skrives som barn på linje 4 eller følgende, hvorefter bladet og andre blade i denne slægtslinje føres videre som foran angivet.

Som de slægter, der er gift ind i A-slægten får B i sit slægtsnummer, får på samme måde slægter, der er gift ind i B-slægten i sit slægtsnummer C osv.

Man vil bemærke, at ved disse bogholderimæssige overførseler af personer og slægtslinjer med deres numre fra blad til blad vil hver person være at finde to gange, nemlig først som barn, dernæst som ægtefælle. Derigennem udelukkes fejltagelser, og kontinuiteten sikres – som det ene tandhjul griber ind i det andet.

— — —

Efterhånden som løsbladene udfyldes indsættes de i et A5 løsbladsbind generationsvis samlet i kronologisk-alfabetisk orden. Hver slægtslinje adskilles med kartontykkede blade, 3 cm længere end A5 og forsynet med aftrappede faner med nummer. Inden for slægterne kan generationerne adskilles på samme måde med blade, der er 1½ cm længere end A5 og med faner med generationsnummer.

Et slægtsregister som her skitseret fungerer erfaringsmæssigt – når det er indlært og dets enkle regler følges – ligeså problemfrit som et bogholderi, hvor bogholderen nøje ved, hvor hver post skal konteres og søges.

Det kræver ingen omredigering, når nye generationer slægtsforskere træder til, men kan videreføres i sin form såvel fremad som tilbage, ligesom nye slægtshistoriske fakta ubesværet kan tilføjes til det bestående. Registeret er lige egnet for den, der uden at være forsker dog ønsker lidt nedskrevet om sin nærmeste slægt som den, der udstrækker sit arbejdsfelt til at omfatte slægter med tusind medlemmer.

Det erstatter altså ikke ane- eller efterslægtstavlen, men med slægtsregisteret i hånden, vil det være rutinearbejde at stille disse op.

— — —

Hidtil er kun omtalt registreringen. Der skal også siges lidt om ordningen af det efterhånden indsamlede historiske materiale om slægten. Det simpleste og bedste er at samle dette for hver person i mapper eller indsætte det i løsbladsbind i A4 formatet med indskudte kartontykkede blade, og hver mappe eller blad forsynet med nummer og derefter ordnet kronologisk-alfabetisk – altså efter samme princip som angivet ved slægtsregisteret, som derved samtidigt bliver register for disse materialer.

— — —

Sluttelig skal tilføjes nogle supplerende bemærkninger:

F føjet til navnet på løsbladene angiver, at navnet vil være at finde længere fremme i registeret.

Børn af 1., 2. eller 3. ægteskab får til deres personnummer tilføjet henholdsvis a, b eller c. Således vil et barn, der er nummer 2 i en persons 2. ægteskab få personnummer, der ender på 2b.

Adoptivbørn får til deres personnummer tilføjet x.

Indgår en person i nyt ægteskab, oprettes for hvert sådant et nyt blad, hvilket også gælder ved uægteskabelige forbindelser.

En mand, der gennem ægteskab er optaget i en foregaaende slægt forbliver i denne slægt uanset navnet.

Tilsvarende vil en indgift person (linje 3), og vedkommendes efterslægt ved et nyt ægteskab gå tilbage til den slægt hvorfra vedkommende er kommen. Altså: Den direkte slægtslinje føres overalt igennem.

Brugen af person- og slægtsnumre vil betyde en lettelse under udveksling af oplysninger, hvor flere arbejder med samme slægt, idet man da vil kunne nøjes med at henvise til nummeret alene.

Aneforhold er oftest angivet med et eller flere »Tip'er«. Dette kan simplificeres til en brøk: tipoldefaderen til en person i 51. generation således til brøken 47/51.

Slægtsregisteret vil også kunne finde anvendelse ved undersøgelser af biologiske og sociologiske forhold inden for slægter og lokale samfund.

Samlinger af dokumenter, gamle breve, billeder og fotografier vedrørende slægten kan samles efter samme princip, som angivet ved slægtsregisteret i mapper hver forsynet med sit nummer og kronologisk-alfabetisk ordnet.

I tilfælde, hvor slægthistorien skal trykkes, kan person- og slægtsnummerne med fordel bibeholdes.

Har man indrettet sig med slægtsregisteret og løsblade, vil det falde naturligt, at hvert notat til slægthistorien skrives på hvert sit blad forsynet med kildeangivelse og nummer.

Forfatteren af nærværende artikel, *ingeniør J. P. Jacobsen*, der er et meget aktivt medlem af Slægthistorisk forening i Århus, har i mange år benyttet ovenstående system og vil gerne stå til disposition med yderligere oplysninger. Adresse: Højmarkvej 6, 8270 Højbjerg.

Danmarks pædagogiske Bibliotek

Geografiundervisning i skolestuen i Arløse 1916. Lærer Kristian Kæstel, f. 1872, fra 1895 førstelærer i Arløse, Førslev sogn (nuv. Fuglebjerg komm.), sendte dette billede som julekort 1916 til sin kollega, lærer Jensen, i Stigsnæs pr. Skelskør. (Danm. Pæd. Bibl., reg. nr. 3675).

Danmarks pædagogiske Bibliotek, Lersøparkallé 101, 2100 Kbh. Ø. (01) 29 82 11, har siden sin start, som »Dansk Skolemuseum«, indsamlet *skolehistoriske* billeder.

Heriblandt er grundstammen billeder af skolens folk: *lærere, rektorer, præster* og andre med tilknytning til skole og undervisning.

Der er udarbejdet et *navneregister* på ca. 10.000 kort, således at det er nemt at gå til.

Alle billederne er reproduceret og fremstillet som microfiche, således at man selv kan sidde og arbejde med billederne i læseapparat på læsesalen, ligesom der kan bestilles *kopier af billederne* for en rimelig penge.

I den nye del af samlingen (dvs. den nyregistrerede del) er der i mange tilfælde småoplysninger og/eller henvisninger til litteratur eller biografi på de resp. kartotekskort.

Endvidere er der udarbejdet en *topografisk katalog*, hvori billederne er fordelt efter sogne; f.eks. kan man undersøge hvilke billeder, der findes fra Nørre-Dalby sogn i Ramsø Herred, Københavns Amt etc., etc.

Specielt skal fremhæves samlingen af de såkaldte »*sognekort*«, dvs. sammenkopierede billeder med præster og lærere fra det pågældende sogn, de forskellige skoler samt kirken udefra og/eller indefra.

Denne samling: »*Danmarks Kirker og Skoler*«, udgivet af Trøst Hansens Forlag i mellemkrigstiden, er dog desværre ikke komplet. Specielt er der meget få fra Københavns Amt, så hvis nogen skulle være i besiddelse af nogle af disse »*sognekort*«, vil biblioteket være meget taknemmelig for en henvendelse.

Biblioteket har også et *skolehistorisk arkiv*, hvor der blandt meget andet findes *skoleprogrammer* fra private og offentlige skoler. Heri findes oplysninger om lærerpersonalet og for flere af katedralskolernes vedkommende også om eleverne: hvilken klasse de gik i det pågældende år, deres placering i klassen, hvilke legater de modtog etc.

Dette lille udpluk af mulighederne ved Danmarks Pædagogiske Bibliotek håber jeg kan inspirere til en mere flittig brug af dets samlinger, som kan være mange til nytte.

Danmarks pædagogiske Biblioteks adresse er:

Lersøparkallé 101,
2100 Kbh.Ø.

Telefon: (01) 29 82 11

Poul Steen, stud. mag.

DEBATOPLÆG:

Navnelovgivning og slægtsforskerne

Undertegnede Lars Ammitzbøll vil gerne henlede opmærksomheden på nogle punkter indenfor slægtsforskning som om nogle generationer kan volde mange kvaler for kommende slægtsforskere!

I Berlingske Tidende søndag 22-12-1974 så jeg et lille notat hvor der stod, at man i Tyskland ved en ny lov kan give ægtemanden lov til at navngive sig med hustruens fødenavn!

Nu er der her for Danmark evt. mulighed for at bremse denne lov ved at foreningen her kommer med et indlæg som evt. kan komme som indføjelse i navneloven så at vi ikke risikerer sådan en lov i Danmark!

Det er jo desværre ved lov i Danmark tilladt i dag at tage moderen eller bedstemoderens fødenavn. Denne lov kan vel ikke omstødes? Hvis en person er født med et almindeligt sen-navn synes jeg udmærket godt, at man evt. kan tage bedstemoderens navn når der er bindestreg mellem det særprægede navn og sen-navnet, og at vedkommende på tro og love bliver ved at holde på de 2 navne!

Man kunne måske også bestemme, at når de tog bedstemoderens navn skulle de stave navnet på en lidt anden måde end descendenterne i moderen eller bedstemoderens slægt!

Adelsårbogen tager ikke personer med som evt. tager navnet MOLTKE fordi bedstemoderen er født MOLTKE!

Hvordan skal man i en almindelig borgerlig familie stille sig når nogen tager et særpræget familienavn? Skal man indføre disse i stamtavlen? Jeg stiller mig negativt til denne tanke; men da jeg indtil nu kun kender et eksempel indenfor min familie har jeg tænkt mig i et tillæg at indføre den nye gren af slægten! Dette går jo ikke, hvis det bliver til mange nye grene af slægten!

Adoptivbørn skal de opføres i stamtavlen? Det er der vel rimelighed for ved at skrive adopt. bag ved efternavnet?

Nu håber jeg, at der vil fremkomme nogle indlæg som kan komme os alle til gode, og at foreningen rører ved sagen over for de pågældende myndigheder!

I ønsket om at det ikke nogensinde bliver tilladt, at mændene i Danmark kan få konernes fødenavn og, at man forsøger at ændre navnelovgivningen med moderen og bedstemoderens fødenavn i en noget mere smidig retning!

Lars Ammitzbøll, Elmehusene 3, 2600 Glostrup

Små meddelelser

På Samfundets generalforsamling tirsdag den 22. april 1975 udtrådte grosserer *Hans Kownow* efter eget ønske efter 9 år af bestyrelsen. I hans sted nyvalgtes kontorchef, cand. jur. *Ida Dybdahl*.

Ny slægtshistorisk forening dannet. Slægtshistorisk interesserede nordenfjords kan glæde sig over, at der nu også er dannet en slægtshistorisk forening i deres område. Foreningen har hjemsted i Sæby og har fået følgende bestyrelse, hvortil interesserede kan henvende sig: Anton Sørensen, Syvsten (formand), redaktør E. Jakobsen, Sæby (sekretær), prlt. Martin J. Nørgaard, Karup gl. skole (kasserer). I januar 1975 var medlemstallet 35.

Andet hæfte af *Meddelelser fra slægtshistorisk forening* i Århus er udkommet og indeholder bl.a. en oversigt over skiftevesenets udvikling. Hæftet kan rekvireres mod indsendelse af kr. 2,50 til foreningens formand, P. Porse, Anker Jensensvej 18, 8230 Abyhøj.

Slægtsforskernes eget personkartotek

Som følge af et initiativ på et af arkivar J. Nybo Rasmussens slægtsforskerhold under Aftenhøjskolen i Rigsarkivet og inspireret af arkivar S. Nygårds kendte Samlinger til Jysk Personalthistorie er der på Rigsarkivet oprettet et nyt kartotek kaldet »Slægtsforskernes eget personkartotek«.

Det består af kort i A-6 format, et kort for hver person, der anbringes i alfabetisk orden efter personernes efternavn(e) og fornavn. Bidragyderne er slægtsforskerne selv, der på denne måde har lejlighed til at videregive resultater af deres arbejde til eftertiden. Kartoteket er frit tilgængeligt for publikum på læsesalen, der ønsker at søge personalthistoriske oplysninger.

Hvorledes bidragene foregår, fremgår af nedenstående aftryk af vejledningen, der er anbragt forrest i kartoteket.

Rigsarkivet yder hverken økonomisk eller arbejdsmæssigt bidrag til kartoteket udover at stille kartotekskasser til rådighed og påtage sig deres ekspedition til bidragydere og benyttere på læsesalen. Arkivar J. Nybo Rasmussen har indtil videre opsynet med kartoteket, hvis værdi i øvrigt helt afhænger af, at der findes slægtsforskere, der vil yde bidrag dertil og holde den rette orden deri, således som det er beskrevet i vejledningen.

Vejledning

1. Kartotekskortene skal være i standardformatet A 6.
2. For hver person skrives *et kort*. Øverst til venstre skrives *efternavn(e)* og *fornavn(e)*. Hvis en person har både et slægtsnavn (tilnavn) og et sen-navn (patronymikon), anføres først *slægtsnavnet*, dernæst *sen-navnet* og til sidst *fornavnet* (Eks. Bugge, Nielsdatter, Anne). Hvis et af navnene er *usikkert*, sættes det i parentes og forsynes med et spørgsmålstegn. – Det anbefales, at personer med hyppigt forekommende efternavne

personkort

Efternavn, fornavn(e)

født:

død:

oplysninger:

kilder:

noteret af:

dato:

bidragyderkort

Initial = efternavn, fornavn(e)

stilling

adresse

telefonnummer

- yderligere identificeres ved tilføjelse af navnet på deres hjemsted i voksen alder (Eks. Jensen, Peter . . i Gelsted).
3. Umiddelbart under navnet anføres *fødsels-* og *dødsdato*, er den ukendt, afsættes plads hertil.
 4. Nedenfor anføres til venstre på sedlen de *oplysninger* om personen, bidragyderen kan og vil give. *Slægtsskabsforhold* til en anden person anføres, idet der *henvises* til dennes kort med ordene »se denne«.
 5. Til højre på sedlen angives *kilderne* til de givne oplysninger, gerne med let forståelige forkortelser.
 6. Nederst på kortet skriver bidragyderen sit *navn*, eventuelt blot det på *bidragyderkortet* forklarede *initial*. Desuden *datoen* og *året* for kortets affattelse.
 7. De færdige kort anbringes af *bidragyderen* selv i kartoteket i *alfabetisk* orden efter personnavnet. Svarende til de anførte regler alfabetiseres først efter *slægtsnavnet*, derefter under *sen-navnet* (hvis begge dele findes) og til sidst efter *fornavnet*, eventuelt til sidst efter *hjemstedets* navn. Usikre dele af et navn (i parentes) udelukkes ved alfabetiseringen. Hvis en person har *skiftet navn*, f.eks. en kvinde ved ægteskab, skrives sedler på begge navnene, hvoraf den ene blot har en *henvielse* til den anden, hvor oplysningerne samles (Eks. Kirsten Nielsen født Berg, se Kirsten Berg).
 8. Hver bidragyder skal først udfylde et særligt *bidragyderkort* med oplysning om navn, adresse, stilling, evt. telefonnr. samt, hvilket *initial*, den pågældende anvender på sine kort.

J. Nybo Rasmussen

Familien Brochmann

I Personallhistorisk Tidsskrift 3. række IV bind og i forfatteren H. J. Huitfeldt-Kaas særtryk om familien Brochmann nævnes den Christiania bosatte linie.

Her er den først nævnte mand *Samuel Brochmann*, købmand, (høker) og senere fattigforstander. Hans forældre angives ikke.

Det kan nu med nogenlunde sikkerhed oplyses, at han var søn af møller og skifteforvalter *Peder Jacobsen Brochmann* (1705–1789) og *Maria Cathrina Hansdatter*, (død 1764) Davinde sogn på Fyn, Danmark.

I skifteoptegnelser nævnes nemlig Samuel Pedersen Brochmann, som købmand og bosiddende udi Christiania i Norge. Som et yderligere indicium for Samuels danske afstamning skal der peges på, at hans ene datter blev navngivet Maria Cathrina og en søn blev navngivet Peder, hvilket hentyder til hans far og mor, og endelig blev en datter døbt Susanne. Sådan hed hans fynske halvsøster.

Samuels halvsøster og hans helbroder har videreført slægten på Fyn.

KAREN METTE OG EDVARD ANDERSEN, FÅBORG

Slægten Rosted

Jeg er blevet opmærksom på en meningsødelæggende ombrydningsfejl i den stamtavle over slægten Rosted, som jeg offentliggjorde i tidsskriftet 1973, side 43 flg.

På side 63 skal linie 7 fra neden stryges og linien skal i stedet lyde: »132. Anna Henriette Justine Rosted *28.8.1854 i Smørum † 11.6.1925« og i sidste linie på siden skal 132 rettes til 133.

Derudover kan meddeles flg. supplerende oplysninger: nr. 2. Niels Jacobsen Rosted opholdt sig ved skattemandtallet 1743 i Gyrstinge, Kirstine Mågensdatter (side 56) hed Haagensdatter, hun var datter af brændevinsbrænder i København Haagen Larsen og nr. 124 døde iflg. et notat i afd. minister Starckes optegnelser 28.1.1856.

FINN H. BLÆDEL

Anmeldelser

Danske Opslagsværker. Red. Axel Andersen. G. E. C. Gad, Kbh. 1970-74.

Håndbøger og opslagsbøger er fremme i tiden. Der er næppe det fag eller den hobby, der ikke har sin håndbog eller sine håndbøger. Inden for det historiske felt behøver man blot at tænke på Dansk historisk Fællesforenings nyttige serie af publikationer.

Men over vrimlen af mindre håndbøger har vi en række opslagsværker af mere monumental karakter. Der er her i egentligste forstand tale om *værker*, om bedrifter, om præstationer. Her er frugten af forskeres og fagfolks erfaringer kombineret med kompilatorers flittige livs- eller i hvert fald årelange virksomhed, og ofte er arbejdet først kommet i stand efter langstrakte forberedelser og på grund af nogle idealisters stædige vilje og tro på sagen.

Om arbejdet med disse værker har man på Danmarks Biblioteksskole ladet en række folk fortælle, folk, som på den ene eller anden måde har været med i arbejdet, og som således kender værkerne indefra, fra værkstedssiden. Har man ikke kunnet få fat på grundlæggerne – i de fleste tilfælde er de døde forlængst – så er det stort set lykkedes at finde tidlige eller senere medarbejdere ved værkerne.

Disse forelæsninger er nu udgivet i bogform, i smuk typografisk layout og redigeret af Axel Andersen. Atten bidrag er det blevet til, naturligt nok oftest velkendte værker. Fra en ende af Den Store Salmonsens, Kraks Vejviser, Avisårbogen, Ordbog over det danske Sprog, Kulturhistorisk Leksikon, Bibliotheca Danica, Danmarks Kirker, Statshåndbogen, Trap Danmark, Dansk skønlitterært Forfatterleksikon, Danmarks Runeindskrifter, Dansk Bogfortegnelse, Dansk Historisk Bibliografi, Karnovs Lovsamling og Statistisk Årbog. Desuden som eksempler på vigtige håndbogstyper en lokalbibliografi (Litteratur om Søllerød kommune) og en oversættelsesordbog (Dansk-fransk ordbog). Det er vel meget tæt på, at disse bøger »repræsenterer kernen af danske håndbøger og bibliografier«, som det hedder i forordet. Savne kunne man måske Dansk biografisk Leksikon og Folketingstidende og lidt længere ude Kraks blå Bog og Danmarks Adels Årbog.

Løst og fast berettes der om arbejdet med værkerne, om målene, om sliddet, om problemerne og deres løsning. Kun i ét tilfælde kiksede det helt, og det var efter artiklen var skrevet. Udgivelsen af den nye Salmonsens blev beklageligvis opgivet og resultatet af anstrengelserne har måttet sive ud til publikum gennem andre og mindre prætensiose kanaler.

Homogene er bidragene forståeligt nok ikke, nogle er korte, nogle er lange, nogle er små litterære perler (som f.eks. Aage Hansens om ODS), andre er sagligt omstændelige. Men for den, der kender lidt til disse bøger – og det er nok en forudsætning – er der megen både underholdende og nyttig læsning. Til det underholdende hører personlige erindringer og morsomme anekdoter om værkernes sælsomme fædre, kuriøse historier som den om den sagesløse boghandler Salmonsens, der måtte lægge navn til leksikonnet. Selv gys undgår man ikke, eller hvad man ellers vil føle ved oplysningen om, at man undervejs,

da salget ikke gik for godt (til 12 kr. bindet), makulerede 20.000 bind af Ordbog over det danske Sprog! Nu står den i 3–4.000 kr.

Til de nyttige sider hører de oftest detaljerede beskrivelser af fremstillingsprocessen. Her bliver det klart, hvorfor værkerne er blevet, som de er. Her fortælles om forbedringer og fremskridt, og her lægges svagheder blot. Det er blevet til en række kyndige vejledninger i værkerne brug, for et par af de særligt komplicerede (Bibliotheca Danica og Dansk Historisk Bibliografi) er der tale om formelige analyser.

Personalhistorikeren kender og bruger vel de fleste af værkerne, såvel hvor personstoffet er det primære som i telefonbogen, Statshåndbogen, forfatterleksikonnet og Kraks Vejviser, som hvor registre leder frem til personer i sekundære relationer (Trap, Danmarks Kirker, Avisårbogen og til en vis grad bibliografierne), men alligevel må man være mere end almindeligt helbefaren for ikke at få positivt udbytte af denne læsning. Tænker alle på de årlige lister over døde i Avisårbogen, hvem husker, at afdøde embedsmænd opregnedes i Statshåndbogen 1863–1962, hvem kender Bibliotheca Danicas regler for medtagelse af personalhistorisk stof, f.eks. at personelle lejlighedssange og småtryk fortegnedes indtil 1800 og derefter må søges i Det kongelige Bibliotek efter nærmere angivne anvisninger, og hvem har den sindrige fordeling af personlitteraturen mellem de faglige grupper og det personalhistoriske afsnit i Dansk Historisk Bibliografi på rede hånd?

Her er chancen for at blive dus med værker, man hidtil kun har været De's med.

HARRY CHRISTENSEN

Gunnar Sandfeld: Erindring og udforskning: Bidrag til en metodisk vejledning for lokalhistorikere. Udg. af Historisk-topografisk selskab for Søllerød kommune 1974 (Særtryk af Søllerødbogen 1973), 72 s. kr. 24,50.

Der findes ikke mange vejledninger for lokalhistorikere, og det alene er grund nok til, at lektor Sandfelds foredrag i udvidet og omarbejdet skikkelse er blevet trykt, men dets tankevækkende indhold og fornøjelige form gør det også fuldt fortjent til, at der nu er åbnet mulighed for at erhverve det som særtryk. To af de hovedproblemer, lektor Sandfeld behandler: erindringsstoffets pålidelighed og identification og datering af billedstof, er i høj grad også relevante for slægts- og personalhistorikerne, og da samtidig fremgangsmåden ved indsamling af stoffet er fælles for lokal- og personalhistorien, kan store dele af bogen næsten lige så godt læses som en metodisk vejledning for personalhistorikere, ja også afsnittet om det topografiske billedstof kan det mange gange være nyttigt for en slægtshistoriker at have i erindring.

Skal man skrive en lokalitets historie, gør man ifølge Sandfeld klogt i at gå i lag med stoffet i følgende rækkefølge: 1. *Kritisk* gennemgang af den foreliggende litteratur. 2. Opsporing af primære kilder. 3. Arbejde med billedstoffet og 4. endelig sammenstilling og nedskreven af resultaterne – altså samme rækkefølge som med fordel vil kunne anvendes af slægtshistorikeren. Overalt undervejs gives gode råd, slående eksempler og af og til små stik til dårlige vaner, som f.eks.: Man behøver ikke straks at fordreje stemmen og anlægge en opstyltet stemmeføring, bare fordi man skal oplæse en eller anden ældre tekst fra før anden verdenskrig. Nej vel – men man kommer nu nemt til det, hvis man ikke lige tænker over det. Og sådan er der mange små og store ting, som man bare skal gøres opmærksom på – og det gør Sandfeld.

Skulle man rejse en kritik, kommer den til at gå på, at Sandfeld til dels synes at glem-

me arkivstoffet, f.eks. ved bestemmelsen af tidspunktet for ejerskifte ved en ejendom, hvor han gør sig mange unødige problemer, når et enkelt opslag i et realregister på dommerkontoret eller Landsarkivet kunne have klaret alle problemerne – men ellers kan den lille bog anbefales på det bedste.

HANS H. WORSØE

Lokalhistorisk Vejviser. Udgivet af Faxe lokalhistoriske arkiv i samarbejde med Sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver og Sammenslutningen af lokalhistoriske foreninger, 1973, 134 s., kr. 25,00.

De lokalhistoriske arkiver er inde i en vældig udvikling, som snart har stået på i mange år, og som tilsyneladende heller ikke er aftagende endnu. Den standser sikkert ikke før hver storkommune har sit eget lokalhistoriske arkiv, hvis det endda kan gøre det, for i mange af de gamle, nu indlemmede omegnskommuner til købstæderne oprettes der også nye arkiver. Det ideelle må dog være, at der for sådanne satellit-arkiver må være i det mindste en fælles organisation for hele storkommunen. Grundtanken er, at de gamle papirer, billeder osv. skal forblive på hjemstedet, hvilket set fra et forskningssynspunkt kræver, at der udarbejdes gode registraturer, og at disse gøres let tilgængelige f.eks. på Landsarkiverne. Så langt er man de færreste steder kommet, og den foreliggende bog er da også kun et hjælpemiddel til at finde frem til, hvor der i 1973 var lokalhistoriske arkiver, og hvilke områder disse dækkede. Bogen er let at håndtere og let at benytte, idet man i et alfabetisk sogneregister kan få henvisning til gl. amt, primærkommune, amtskommune og arkiv. Nærmere kan det vist ikke gøres. Bogen bør stå i alle velassorterede håndbiblioteker, men man bør ved brugen huske på, at der er kommet mange nye arkiver siden. Lister over nye arkiver bringes løbende i de to foreningers – SLA og SLF kaldet – kvartalsblad »*Lokalhistorisk Journal*«, som også på andre punkter giver god og aktuel oplysning om, hvad der for øjeblikket sker inden for lokalhistorien i Danmark.

HANS H. WORSØE

Sven Tito Achen: Danske adelsvåbener. En heraldisk nøgle. Politikens forlag 1973, 624 s., kr. 59,00.

Bogen, som er udsendt i Politikens forlags serie af sribede håndbøger, er bevidst lagt sådan an, at den kan bruges af ikke specielt heraldisk skolede interesserede, og det må derfor være naturligt, at den her bliver anmeldt af en sådan bruger og ikke af en heraldiker. Da bogens brugbarhed derfor bliver det grundlæggende synspunkt, må det også være naturligt, at den sammenlignes med, hvad der måtte være af andre hjælpemidler i samme genre. Nærmest i tid er samme forfatters »Identifikation af anonyme våbenskjolde«, som i 1972 blev udsendt af DHF, og som er anmeldt her i tidsskriftet i 1973. Som det fremgår af anmeldelsen, må den nærmest karakteriseres som en vejledning i håndbøgenes brug, og den kan derfor ikke direkte sammenlignes med den foreliggende.

Det kan derimod Knud Pranges »Heraldisk nøgle til Nyt dansk Adelsleksikon«, som Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie i 1959 udgav i samarbejde med DHF,

men som desværre i de sidste år har været udsolgt. En sammenligning af de to forfatters indledende bemærkninger viser hurtigt, at deres sigte er det samme, og også emnet er helt identisk, nemlig identifikation af våbener benyttet af adelslægter optaget i Thiset og Wittrups »Nyt dansk Adelsleksikon« fra 1904, dvs. den danske adel med undtagelse af rangadelen. Da Knud Pranges banebrydende bog udkom skrev dr. phil. Albert Fabritius i sin anmeldelse her i tidsskriftet (1959 s. 186–87) bl.a. »Med denne nøgle er de vigtigste hjælpemidler til udforskningen af de danske adelige våbener nu komplette . . . tilbage står opgaverne med den borgerlige heraldik, som man tør håbe, at den nye heraldiske sammenslutning med kraft vil tage op«. Disse forhåbninger, som desværre endnu ikke kan siges at være opfyldt, kan anmelderen fuldt ud tilslutte sig, men skulle han give dr. Fabritius ret i den første udtalelse, ville det indebære, at den nye heraldiske nøgle var overflødig. Som det vil fremgå af nedenstående er dette ikke tilfældet.

Den væsentligste årsag hertil er, at Sven Tito Achen har haft råd til at illustrere sin bog med samtlige Storcks originale våbentegninger, hvad Prange ikke havde. Har man identificeret et våben hos Prange, må man hen på biblioteket og se efter i Storcks våbenbog (hvis biblioteket da har den!), om man har ret – hos Achen kan man straks se det. Den anden væsentlige fordel ved Achen er, forekommer det anmelderen, at den valgte identificationssystem er simplere end Pranges. Pranges bog har en i sig selv meget værdifuld orientering om heraldik med alfabetisk liste over anvendte fagudtryk som indledning og forudsætning for benyttelsen af nøglerne, hvis første skelnen går mellem heraldiske og almindelige figurer. Pranges bog går ud fra skjoldets opdeling og synes derfor hurtigere at benytte for den helt forudsætningsløse – og i vor tid, hvor alting skal gå så stærkt, må det vel være en fordel. Når man først har sat sig ind i Pranges system, synes dette dog sikrere at lede frem til et entydigt resultat end Achens, hvilket dog igen opvejes af illustrationsmaterialet. En oplagt mangel derimod har Achen over for Prange, idet han ikke, som denne gør i et tillæg, giver mulighed for identifikation ved hjælp af hjelmtegn alene.

De to bøger kan således siges at supplere hinanden. Dette gælder også henvisningerne til litteratur om de behandlede slægter, hvor Achen ikke blot henviser til Nyt dansk Adelsleksikon men også til stamtavlerne i Dansk Adelsårbog samt nævner slægtens første og, hvis slægten er uddød, sidste mand, hvilket for en slægtshistoriker er ganske væsentligt. Endelig er Achens bog forsynet med register, således at man også kan gå den anden vej og ved hjælp af bogen finde en given slægts våben. Rent bogteknisk forekommer det derimod uforståeligt, at bogens hovednøgle er anbragt på det mest udsatte sted: omslagets inderside! Hvad gør man, hvis bindet bliver slidt i stykker og bogen skal indbindes? Der er Pranges nøgle anbragt mere motiveret.

Det er som sagt ikke en overflødig bog, men en særdeles nyttig håndbog der her er fremlagt til glæde for museumsfolk, personalhistorikere, kunsthistorikere og heraldikere, men alligevel tør man vel stadig ikke sige, at man ikke har mere tilbage at ønske inden for den danske adelige heraldik. Øverst på ønskelisten må vel stå et leksikon over rangadelen og dens formentlig særdeles brogede heraldik, men skal man holde sig til den traditionelle kreds, kunne man måske drømme om, at den næste heraldiske nøgle blev til ved et samarbejde mellem de to udmærkede forfattere og medtog Pranges indledning om fagudtryk – uden at udelade Achens indledning om, hvad adel i Danmark egentlig er, anvendte Achens simplere identificationssystem og alle hans litteraturhenvisninger, bragte Pranges afsnit om hjelmtegn, Achens registre og sidst, men ikke mindst: bragte alle de dejlige våbener i farver. Vil det blive uoverkommelig dyrt? – det sagde man også i 1959 om at bringe Storcks tegninger i sort-hvid gengivelse. Der sker meget inden for de grafiske fag!

Kraks Blå Bog 1974, 65. årgang. Udgivet af Kraks Legat. 1156 sider.

Det er ikke meningen, at *Den blå Bog* fremtidig skal anmeldes hvert år, men engang imellem kan det være praktisk at standse op og se hvorledes udviklingen former sig. Og da *Kraks Blå Bog* med årgang 1974 har skiftet format og i det hele taget fået en ansigtsløftning, er der her et naturligt holdepunkt.

Principielt er det ikke rart, når tidsskrifter og andre periodica skifter format, og der bør meget tungtvejende grunde til, før en redaktion beslutter et sådant skridt. Redaktionen af *Den blå Bog* giver ingen begrundelse, men fordelene er oplagte, hvis man sammenligner 1973 og 1974. Samtidig med, at siderne er blevet større: 20,7 gange 14,3 cm sats mod 17,4 gange 11 cm i 1973, har man sat skriftgraden op og valgt en anden og mere hvid papirkvalitet. Læseligheden, som ikke var alt for god, er derved sat adskillige grader op, og samtidig er antallet af typer pr. side blevet udvidet med omkring 20 pct. At dette har været nødvendigt for at undgå, at bogens tykkelse skulle blive et problem, viser det voksende antal biografier, som det nu hedder i stedet for levnedsløb, gennem de sidste år. I 1962 passeredes de 7000 og i 1974 er vi oppe på 7545. Man kunne måske nok benytte lejligheden til at spørge, om der virkelig hvert år bliver ca. 50 flere danskere, hvis indsats gør dem fortjent til at komme med, eller om redaktionen ikke er for skån- som over for dem, som viste sig at være døgnfluer?

Selve bogens indhold turde iøvrigt være alment bekendt, selv om der måske ikke er mange, der husker på, at bogen også indeholder dødsfaldslistes, ikke blot fra det sidst forløbne år, men også en samlet liste over biograferede døde, som sidst var med 1969-72. Når 1969 danner udgangspunkt for opsummeringen, skyldes det, at 1968 indeholdt et fælles register til alle tidligere udkomne årgange, dvs. 1910-68 med angivelse af fødsels- og dødsår for samtlige afdøde personer.

Kraks Blå Bog er stadig et uundværligt hjælpemiddel for den, der vil arbejde med moderne dansk personalhistorie, og med det nye format er den blevet langt behageligere at arbejde med.

HANS H. WORSØE

Morten Kamphövener: Borgerskaber i Åbenrå 1686-1867 I-II, 235 + 92 s., dupl. Åbenrå 1974. Kr. 50,00 (for medlemmer).

En af de vigtigste kilder til købstædernes personalhistorie er borgerskabsprotokollerne, hvis betydning imidlertid ikke standser hermed, idet de også i vid udstrækning kan udnyttes til befolknings-, social- og erhvervshistorie, og for Sønderjyllands vedkommende også indgår i det nationalhistoriske aspekt. For Åbenrås vedkommende er dette netop vist af tidligere landsarkivar Frode Gribsvad i en artikel i *Festskrift til H. P. Hanssen fra 1932*, som med hensyn til borgerskaber giver langt videre perspektiver end titlen »Åbenrå 1864-1871« lader ane.

De fleste købstæders borgerskabsprotokoller er ikke mere omfattende, end at det økonomisk vil være overkommeligt at få dem udgivet, men når dette ikke hidtil er sket i større omfang, skyldes det sikkert, at man ikke har villet nøjes med blot at udgive protokollernes indhold, men samtidig har villet supplere dette med omfattende personalhistoriske kommentarer, hvorved deres værdi naturligvis bliver stærkt forøget. Som i så mange andre tilfælde står man her stillet over for valget mellem det fuldenkte eller intet, hvor det ofte er meget vanskeligt at finde balancepunktet. Af borgerskabsprotokoller er hidtil

kun udgivet Tønders, Haderslevs, Vejles og Viborgs, hvoraf den sidste har dannet forbillede for redaktør Kamphöveners arbejde.

Det er et imponerende stykke arbejde, der her er udført, og ikke mindre imponerende bliver det af, at udarbejderen først begyndte på det, da han var et godt stykke oppe i 70'erne. Undertegnede, der gennem flere år daglig havde lejlighed til at følge redaktør Kamphöveners flid på læsesalen på Landsarkivet i Åbenrå, tør ikke anslå, hvor mange arbejdstimer, der er medgået, men at det må være adskillige tusinde, står helt klart. Resultatet er blevet et hjælpemiddel af stor værdi for alle de ovennævnte grupper af historikere, og altså ikke mindst slægts- og personalhistorikere. For samtlige borgere bringes dato for borgerskab samt alle oplysninger, det har været muligt at finde, om fødsel, vielse, død og ægtefælles fødsel, død og forældres navne. Da arbejdet er udført i Åbenrå, er dette eftersøgningsarbejde som hovedregel indskrænket til oplysninger, som kan findes i nord-slesvigske kirkebøger, men da disse jo fra 1763 er særdeles fyldige, er dette ganske meget. Man skal altså blot være klar over, at disse oplysninger, hvoraf en væsentlig del stammer fra dødsindførslerne ikke er efterkontrolleret, når det drejer sig om folk, der er tilvandrede landsdelen, hvorved i denne forbindelse forstås den nuværende danske del af Sønderjylland. Da forbindelsen med borgerkredse i Flensborg var meget levende, kunne man måske nok have ønsket sig, at udgiverne – Åbenrå byhistoriske forening, Historisk Samfund for Sønderjylland og Landsarkivet med støtte af den grevelig hielmstjerne-rosencroneske stiftelse – havde spenderet et f.eks. 14-dages ophold for redaktør Kamphöveners i Flensborg, hvorved en del huller vistnok kunne have været udfyldt. Men som sagt ovenfor: et sted må balancepunktet findes, og da arbejdet i forvejen har været mindst 10 år undervejs, er der ikke noget at sige til, at alle de implicerede parter nu gerne så, at det skulle udkomme. Fuldkomment og fejlfrit kan et arbejde af denne karakter aldrig blive.

I et særligt registerbind er samtlige borgere opstillet alfabetisk med angivelse af erhverv, borgerskabsdag og sidehenvisning, men i modsætning til det viborgensiske forbillede er hustruer og svigerforældre desværre ikke medtaget i registeret. Bindet afsluttes med en erhvervsoversigt, som nok vil blive flittigt benyttet af erhvervshistorikerne.

Borgerskabsprotokollerne omfatter perioden 1686–1867, desværre med et hul for årene 1778–90. Fra denne periode er det dog lykkedes at finde 10 borgere ved hjælp af andre kilder, men der har utvivlsomt været flere. For denne periode kan man altså komme til at gå forgæves til bogen, men ellers er man altid sikker på hjælp. Da bogen kun er fremstillet i 300 eksemplarer, hvoraf en stor del sikkert allerede er afsat lokalt, skal man nok ikke betænke sig for længe, hvis man vil have værket indlemmet i biblioteket. I de større offentlige biblioteker bør det anstændigvis ikke savnes, for der kan ikke være tvivl om, at det flittigt vil blive rådspurgt i årene fremover.

For Åbenrås bys historisk interesserede almenhed har 1974 været et godt år: man fik udgivet sin borgerbog og samtidig afsluttedes et andet 10-års projekt: Åbenrå bys historie i 3 bind rækkende frem til 1945. Da også den er forsynet med navneregister, vil den personalhistorisk interesserede nemt kunne finde mere stof om de fremtrædende personer fra borgerskabsprotokollerne, men om den brede hovedmasse af borgere er og bliver Kamphöveners bog hovedopslagsværket.

HANS H. WORSØE

Dansk Slægtsforskning, Fredericia 1948–1973, 54 s. Fortegnelse over slægtsbøger udgivet af Dansk Slægtsforskning i Fredericia i årene 1950–1972, 36 s.

Slægtsforskning og forretning – den sammensætning lyder i de fleste slægtsforskeres øren

ikke godt. Det er rigtigt, at der især i 1930'erne og 40'erne – men dog også senere – her hjemme har været visse uheldige kombinationer af de to ting, men det berettiger ingenlunde til at generalisere. Inden for de genealogiske firmaer er der, ligesom inden for alle andre brancher, store forskelligheder. Der er firmaer, der kun eksisterer i kort tid og så måske dukker op et nyt sted under andet navn, hvilket jo kan give anledning til at spekulere over årsagen hertil, og der er firmaer som støt og roligt arbejder sig op og eksisterer gennem mange år. Dette gælder således et af de ældste og mest velrenommerede firmaer »Dansk Slægtsforskning« i Fredericia, som i 1973 fejrede sit 25-års jubilæum. Firmaet blev startet af den nuværende leder, E. Vejle, og fra den spæde start som et enmandsforetagende, der annoncerede i dagbladene efter kunder, har det udviklet sig til et firma med omkring 30 heltidsansatte, herunder 6 rejsesekretærer, der opsøger kunderne rundt om i landet.

Firmaets jubilæumsskrift indeholder foruden de rent faktiske oplysninger om firmaets udvikling og organisation et afsnit om slægtsbøgernes opbygning, der er ganske fast. En slægtsbog indeholder således forfædre til og efterkommere af et ægtepar, som regel født først i 1800-tallet + et antal individuelle sider vedr. de enkelte købere og deres nærmeste familie. Det indsamlede materiale udskrives på kartotekskort, der opbevares i Fredericia, og som rigtigt udnyttet giver mulighed for rationalisering ved udarbejdelsen af fremtidige slægtsbøger.

Forretning er forretning, og firmaets hidtidige politik har været, at bøgerne ikke hørte hjemme på de offentlige biblioteker og samlinger. Det er derfor meget begrænset, hvad der af disse bøger er kommet med i den fortegnelse over slægtslitteratur 1948–72, som stod i tidsskriftet i 1974, idet et af kriterierne for optagelse skulle være, at værket fandtes offentligt tilgængeligt. Af »firma-bøgerne« kom derfor kun de med, som af forskellige grunde og mest ved tilfældigheder var havnet i en offentlig samling samt de af »Nordisk Slægtsforskning i Skals«s bøger, som var optaget i Dansk Bogfortegnelse og som derfor må formodes at være afleveret til det kongelige bibliotek. En del af de nyere bøger herfra findes også på Landsarkivet i Viborg. I parentes bemærket er bøgerne normalt ikke afleveringspligtige, da de ikke er »trykt« i traditionel forstand men »offset-printed«.

Når denne omtale fremkommer, skyldes det, at firmaet nu principielt har brudt med den hidtidige linie og har udsendt et katalog til samtlige større biblioteker med tilbud om, at disse kan erhverve firmaets publikationer til speciel pris. Da de fleste af slægtsbøgerne har udpræget lokal tilknytning, hvilket fremgår af titler som f.eks. »Slægtsbog for Laurs Jensen f. 1814, gårdmand i Hasselholt, Sahl sogn, og hustru Johanne Margrethe Madsdatter, deres forfædre og efterkommere«, må man forudse, at der fremover på bibliotekerne, og vel ikke mindst på de lokalhistoriske arkiver, vil blive opbygget samlinger af lokale slægtsbøger, hvilket må hilses med glæde. Kataloget omfatter omkring 500 titler, hvis opstillingssystem det ikke er lykkedes undertegnede at gennemskue – det havde dog været en god idé med et topografisk register! Langt den overvejende del af »stamfædrene« har været bosat i Jylland, men efterkommerne vil naturligvis være spredt over hele landet. Man må håbe, at den nye politik bliver fulgt af andre firmaer, og at priserne for bibliotekerne sættes sådan, at der virkelig bliver mulighed for disse for at anskaffe dem. At bøgerne kommer offentligt frem har yderligere den fordel, at der vil blive lejlighed til at sammenligne, og forhåbentlig vil en kyndig fagmand så på et eller andet tidspunkt få lejlighed til at give en samlet og tilbundsående analyse og kritik af et større antal slægtsbøger fra de genealogiske firmaer, så fornemmelser og formodninger kan blive afløst af sikker viden om kvalitet og mangler. Det må alle parter være interesseret i.

Sven Houmøller: Kjæden laa i Mulm begravet . . . Træk af Kjæde-Ordenens Historie 1774 – 27. November – 1974. Udgivet af Kjæde-Ordenen De tre Vise af Østerland. København. Frederiksberg Bogtrykkeri 1974.

I dansk filantropi og særforsoargs historie vil man ofte møde Selskabet Kjæden.

Sven Poulsen skrev i 1911 om »Kjædeordenen og Blindesagen i Hundrede Aar«. O. H. Clementsen gjorde i 1956 rede for »Kjædeordenens sociale Virksomhed«, herunder Københavns Bospisningsanstalt af 1829. I festskriftet »Statens Institut for Blinde og Svagsynede i København 1858 – 5. November – 1958« omtales forgængeren, Det Kongelige Institut for Blinde, stiftet 1811. Og i »Kjæde-Ordenen og Blindeforsorgen 1811 – 10. Juni – 1961« kunne Sven Houmøller og Albert Fabritius opsummere 150 års institutionsarbejde, som sluttede året efter ved overdragelsen til staten af Selskabets blindehjem af 1825 i Klerkegade.

Men Selskabet virker fortsat for de blindes sag ved at give bidrag til specialopgaver, som Socialstyrelsen ikke magter. Og Selskabet og dets medlemmer understøtter bl.a. gennem en filantropisk fond af 1973 trængende, for hvem gangen til forsoargskontorerne kan være vanskelig.

I Kraks Vejvisers realregister vil man kunne slå op på Selskabet og på Bospisningsanstalten. Hof- og Statskalenderen har derimod nu ikke mere noget afsnit om Kjæden, men gennem mange år kunne man her finde Selskabets eventuelle præsident, direktionens formand og, med skiftende fuldstændighed, formanden for den økonomiske kommission og de øvrige bestyrelsesmedlemmer.

Selskabet Kjæden og dets udadvendte virksomhed har altså ingen sinde ligget »i Mulm begravet«. Men i Kjædens indre liv bliver der først nu med Sven Houmøllers bog givet et indblik. En præsident, f.eks. Kong Frederik den Ottende, fremstår her som ordensherre i Hoved-Kjæden De Tre Vise af Østerland. En direktionsformand, f.eks. kgl. ordenshistoriograf, dr. phil. Albert Fabritius, bliver stormester og præses i Gouvernementet, som består af de øvrige regerende ordensriddere, i Selskabet udadtil bestyrelsesmedlemmerne.

Kjæde-Ordenene er et typisk barn af det på een gang rationelle og romantiske 18. århundrede med dets selskaber, som forenede idealer med praktiske gøremål. Foreninger blev stiftet, alle med det fælles bedste for øje, og ingen med et statsfjendtligt, højest et kritisk formål. Dette gjaldt også frimurerbevægelsen, som voksede frem i Danmark fra 1743. Her som andet steds var Borgerdyden det forenende. Men, og det er typisk, samtidigt med, at deismen inden for den etablerede kirke ville neddæmpe de gamle ritualer og dogmer, skabte man i det frie, borgerlige klub- og foreningsliv et nyt ceremoniel og bl.a. en række sange, som kunne forbinde hjerterne. N. T. Bruuns strofer i »Kjæden laa i Mulm begravet« giver hele den sene Enevælde: »Hver som virker, hvad han kan, værdig Borgers Kald opfylder; hver, som trofast Dyden hylder, elskes af sit Fædreland. Borgertrøe, Velgørenhed Kjædens Led tæt sammendrage«.

Kjæden af 27. november 1774 blev efter traditionen en fornyelse af en ældgammel, dansk orden, De Rejsendes. Men genopretterne har næppe haft middelalderens gilder eller de senere kongelige ordenssamfund i tankerne. Det var helt i tidens stil at oprette en orden med frimurerisk symbolik og gode samfundsforbedrende formål, alt til indre selskabelig opbyggelse og ydre filantropisk nytte. Restitutorerne kom fra logen Zorobabel og afbrød ikke deres frimureriske arbejde, men ønskede at lade deres samfund omfatte ikke blot brødre, men også søstre. Dvs., at de ville have deres koner, søstre og døtre med. Derved blev Kjæden en af de første forsamlinger i Danmark, hvor kvinder blev ligeberettigede. De første søster-optagelser fandt sted den 15. februar 1775, altså 200 år før det nuværende »kvindeår«. Fra 1778 er bevaret en tale, som Charlotte Dorothea Biehl holdt til sine

brødre og søstre i Kjæden, og hvori hun udviklede sine tanker om kvindesagen, alt under ordenens dyrebare devise »Harmonia«.

Kjæden har haft over 900 søstre og op mod 1100 brødre indtil i dag. Brødrene er overvejende kommet fra embedsstanden og de liberale erhverv. Af søstrene har over halvdelen været deres hustruer, for tiden 70 af knapt 120. Af nutidens lidt over 80 brødre er op mod 40 pct. frimurere. Medlemsprotokollerne 1774–1874, udgivet 1949 ved Albert Fabritius, må regnes blandt de vigtigste kilde-bidrag til det 19. århundredes personal- og socialhistorie.

Nu har Sven Houmøller altså fortsat og uddybet dette arbejde. Han gennemgår bl.a. ordenens oprindelse og fornyelse, organisation og formål, dens lokaler og inventarium i København, datter-kæderne i Vestindien, Ostindien og Christiania samt, og heraf bogens titel, dens sange. Beskrivelsen hviler på en gennemgang af det velbevarede arkiv.

I 1812 udstedte kong Frederik den Sjette gennem Danske Kancelli et beskyttelsesbrev for Kjæde-Ordenen, som herved opnåede en af staten anerkendt stilling, ganske som frimurer-ordenen havde opnået det i 1792. Kongen lod sig vel aldrig formelt optage i Kjæde-ordenen så lidt som i frimurer-ordenen. Men ganske som Napoleon lod sin broder Joseph forstå de franske frimurere, anerkendte allerede kronprinsregenten sin svigerfader, prins Carl af Hessen, som frimurernes general-stormester, og efter dennes død bekræftedes tronfølgeren, prins Christian Frederik, tidligere Norges konge, som øverste styrer for frimurerne og som ordensherre for Kjæden. Som kongelig ordensherre blev Christian den Ottende først i 1891 efterfulgt af den senere Frederik den Ottende. Frederik den Syvende var en særdeles virksom frimurer, men deltog ikke i Kjædens arbejde. Christian den Niende havde hverken sin gang i den ene eller den anden af de to officløse ordener, måske som en reaktion mod forgængeren, men tillod, at kronprinsen blev optaget som frimurer af sin svigerfader, Carl den Femtende, og at kongens broder, ordenskansleren, prins Hans indtog en ledende stilling i logearbejdet. Næste generation indtrådte også i ordnerne, således at Christian den Tiende senere blev Frimurerordenens leder, prins Carl forblev Kjæde-broder også som Norges konge, og prins Harald blev ordensherre i Kjæden og senere tillige frimurernes øverste. Den nuværende ordensherre er Hans Højhed prins Gorm.

Om de kongelige præsidenter meddeler bogen ordenshistoriske fakta og nogle personlige træk. Lige så er der til omtalen i teksten og til levnedsbeskrivelserne af de 20 stormestre hentet nyt fra arkivet. For de fleste kan der henvises til DBL og Krak, for enkelte af de ældre dog kun til Topsøe-Jensen, Carøe eller Falk-Jensen. For den første stormester, A. F. Restorff, kunne have været henvist til Kay Larsen og for to af de senere, C. S. Nerenst og F. Dræbye, til Erslew.

Bogens vigtigste personal- og socialhistoriske afsnit er fortegnelsen over de 117 regerende ordensriddere gennem 200 år. Af disse kom næsten en tiendedel fra hofetaten og en fjerdedel fra den civile embedsstand, især centraladministrationen. 17 var officerer, 11 præster, 7 advokater, 6 læger og 9 fra de »bøglige« erhverv, deriblandt Søren Gyldendal og en redaktør af Berlingske Tidende. Af bankfolk var der 5, af ingeniører 5, og 16 repræsenterede handel og andre bynæringer. Kun 1 landbruger, en hofjægermester, fandtes blandt denne flok af Københavnerne. Inden for de sidste 25 år er der blevet udnævnt ialt 15 regerende ordensriddere. Heraf var og er: 1 afdelingsbibliotekar, 1 antikvarboghandler, 1 arkitekt, 3 fra bankverdenen, 2 departementschefer, 1 afdelingschef og 1 ekspeditionssekretær fra centraladministrationen, 1 civilingeniør, 1 kreditforeningsdirektør, 1 skibsreder og 2 sognepræster. Erhvervs- og standsfordelingen har været bemærkelsesværdigt uændret gennem årene, blot at officersstanden med tiden har udskilt civilingeniørerne. Historikerne har altid indtaget en smuk plads i ordenen, blandt stormestrene således Ove Malling, Christopher Zytphen-Adeler, Albert Fabritius og Sven Houmøller.

Kjæde-ordenen har altid været et lille samfund og har ingen sinde ønsket at skulle tæl-

les blandt de store organisationer. Dens historie vidner ikke om politisk eller økonomisk indflydelse, men derimod om en etisk og caritativ indsats. Til yderligere belysning af denne må det håbes, at der må blive givet Sven Houmøller mulighed for at videreføre eller lade fortsætte sine og Albert Fabritius' arbejder, først og fremmest med en matrikel over brødrene og søstrene i ordenens andet århundrede.

De »hemmelige« selskaber har et billigt krav på at kunne udfolde deres indre virksomhed uden offentlighedens søgelys. Det 18. århundredes statsledelser frygtede, og især i det katolske Sydeuropa nok med en vis ret, den liberalistiske opposition, som trivedes i frimurerlogerne. Christian den Sjette blev protektor for et i 1741 stiftet »Antimasonianische Societät«. Men i den Guldbergske periode bragtes forholdene til det politiske liv i bedste orden. Enkedronning Juliane Marie, hvis broder, hertug Ferdinand af Braunschweig, og hvis svoger, Frederik den Anden af Preussen, var ledende frimurere, omfattede Kjædens filantropiske arbejde med megen interesse. I 1780 fastsattes, foranlediget ved svenske forsøg på at give en dominerende stilling til Gustaf den Tredies broder, den senere Carl den Trettende, at de danske loger skulle forblive uafhængige af udenlandske interesser. Endnu i 1849 bestemte Frederik den Syvende dog, da han – i øvrigt i Kjædeordenens ordenshus – overtog værdigheden som frimurernes general-stormester, at Københavns politidirektør, den senere overpræsident og minister Cosmus Bræstrup, »som første Politie-Embedsmand bør være indviet i alle Grader«. Om indgreb over for eller kontrol med Kjædeordenen meldes intet steds.

Forskningen bør anerkende de fortsat virkende »hemmelige« selskabers ret til en lukket tilværelse, når blot landets love overholdes, og må være taknemlig, når et tæppe løftes, som det sker i »Kjæden laa i Mulm begravet«. Men historikerne og sociologerne, for hvem »elite«-undersøgelserne spiller en stadigt større rolle, må håbe på, at der på linie med de mange prosopografier over embedsmænd samt uddannelses- og erhvervsklasser må blive udgivet nogle flere ordens-matrikler. N. P. Jensen: »Medlemmerne i Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab 1447-1901«, 1904, K. L. Bugge: »Det Danske Frimureries Historie indtil Aar 1765«, 1910, E. N. Ritzau: »St. Joh. Logen Zorobabel og Frederik til det kronede Haab. Dens Historie og Medlemsfortegnelse fra de ældste Tider indtil 31. Decbr. 1881«, 1882 og Albert Fabritius: »Kjæde-Ordenen. Medlemsprotokoller 1774-1874«, 1949 rækker blot så langt som årstallene viser. Derefter er mulighederne kun få for at erkende, hvilke personer der gennem f.eks. det filantropiske Selskab Kjæden kan have øvet indflydelse på den nyere udvikling i Danmark. Samfundet ledes ikke blot af interesseorganisationer, men også af idealistiske sammenslutninger. Sven Houmøller har rejst en smuk mindesøjle ved den stadigt blomstrende Kjædeordens 200 års dag.

JØRGEN TVEVAD

Victor Brockdorff: Lidt om riddere, væbnere og advokater omkring Østersøen. Med indledning af fil. dr. Sven Tägil. Kbhv. 1974, 198 s., kr. 120,00.

Bag den for en slægtsbog usædvanlige titel skjuler sig en ikke mindre usædvanlig bog, idet vi med forfatteren som en åndrig guide følger Danmarks og Holstens historie fra begyndelsen af 1200-tallet frem til slaget ved Helsingborg i 1710, hvor generalmajor Ditleff Brockdorff spillede en væsentlig rolle. Nogen almindelig vandring gennem historien er det imidlertid ikke, idet holdepunkterne er alle de tilfælde hvor medlemmer af familien, eller bærere af navnet Brockdorff i alle dets forskellige afskygninger – træder frem i historiens lys. Hvis man har forfædre, der som Brockdorfferne ofte var med i afgørende si-

tuationer, er det en fascinerende måde at se landets historie på, og for ikke-medlemmer af familien er det spændende at se de velkendte begivenheder fra nye synsvinkler. Det er naturligt, at forfatterens sympati ligger hos hans egne slægtninge, som, da det så mørkest ud for Danmark, hørte til de holstenske grevers håndgangne mænd, men man mærker overalt viljen til at være retfærdig og en stærk fædrelandskærlighed, der gør, at sol og vind fordeles efter fortjeneste.

Bogen er forsynet med register, men da der mangler oversigtstavler, er det svært for den uindviede at følge slægtslinierne, men det er sikkert bevidst, at forfatteren ikke har villet gøre bogen til en slægtsbog i traditionel forstand, og det er også lykkedes.

Alle bogelskere vil kunne glæde sig over værket, der er forsynet med 38 raderinger gengivet efter originale raderinger af bogens forfatter, maleren Victor Brockdorff, som er repræsenteret med malerier på flere museer og med tegninger i Kobberstiksamlingen.

HANS H. WORSØE

Mette Fastrup: En trillebør på fattigdommens alter. Erling Kristensen og hans far – to vendsysselske personligheder. Særtryk af Vendsyssel årbog 1973, 56 s. I kommission: Vendsyssel historiske Museum, Hjørring.

Det er vel ikke kotyme at omtale tidsskriftartikler, men når de udsendes som særtryk og har et så markant slægts- og personalhistorisk indhold som den foreliggende, må det vel være tilladt at gøre en undtagelse.

Et sted i det lille hæfte bruger forfatteren, journalisten Mette Fastrup det billede, at gamle breve er som trefløjede spejle. I det ene ser man brevskriveren, i det andet modtageren og midtfor tiden dengang som baggrund for et emne. På samme måde kan den foreliggende bog siges at vise spejlbilleder af tre generationer af samme slægt: i det ene spejl ser vi landarbejderen Chr. P. Christensen (1860–1939), socialist Christen kaldet, i det andet hans søn forfatteren Erling Kristensen (1893–1961) og midtfor dennes datter Mette Fastrup, gennem hvis gemyt de to andre opfattes og formidles til læserne. Portrætter af farfaderen er lykkedes bedst, og ud fra dennes få og simple efterladenskaber, faderens beretninger om barndommen og ikke mindst farfaderens egne lakoniske dagbogsoptegnelser får vi et billede af landarbejdernes kår i Vendsyssel og af en af dem, der ikke lod sig kue, et billede der på sine steder i prægnans ikke giver Peter Riismøllers »Sulte-grænsen« noget efter. Hæftets titel henviser til en af de episoder, som ikke så let glemmes igen: den fattige familie, som på den sidste juleaften i forrige århundrede må ofre en nylavet og uundværlig trillebør for at kunne sætte varm mad på bordet juleaften for deres to børn. Trillebøren ender som pindebrænde på komfuret.

Bogen bør læses alene på grund af den gribende skildring af farfaderen, men yndere af Erling Kristensens forfatterskab vil også have stor glæde af at læse den brevmosaik fra årene 1932–1946, som Mette Fastrup ud fra et rigt kildestof, der nu er afleveret til Lokalthistorisk Arkiv for Viborg kommune, sammenstiller til belysning af faderens karakter og vennekreds.

Der er mange måder at skrive om sin slægt på, og som Mette Fastrup et sted bemærker: det er ikke nødvendigt at søge mange århundreder tilbage for at finde stof, der kan give anledning til forbavselse og eftertanke. »Det er slet ikke så længe siden, fattigdommen tvang farfar til at save sin nye trillebør til pindebrænde. Det er ikke længe siden. Og dog« – og heri har hun så inderligt ret.

HANS H. WORSØE

Slægten Le Sage de Fontenay i Danmark. Ved Madeleine de Fontenay i samarbejde med Rudolph Bertouch. Trykt som manuskript i 100 ekspl. København 1974, 314 s. + slægts-tavle.

Der er bøger, som straks man får dem i hånden giver indtryk af kvalitet og fornemhed, og når dette indtryk yderligere forstærkes gennem læsning i dem og betragtning af illustrationerne, står man overfor et af de sjældne tilfælde, hvor emne, tekst og ydre udstyr går op i en højere enhed. Desværre har forfatterne til bogen »Slægten Le Sage de Fontenay« frabedt sig en egentlig anmeldelse, da værket er trykt som manuskript og kun udsendt i et meget begrænset oplag, så det er ikke muligt her at gå i detaljer, men det er tidsskriftets redaktion en kær pligt at henlede læsernes opmærksomhed på denne sjældent helstøbte publikation.

Den fanske slægt Le Sage blev for snart 300 år siden repræsenteret i Danmark med Antoine le Sage, der i 1680'erne kom hertil i følge med andre hugenotter. Han blev stamfader til den danske gren af slægten, som under navnet Le Sage de Fontenay fandt sit blivende sted her, og som – skønt det aldrig blev nogen talrig slægt – har fostret mange udmærkede mænd og kvinder, af hvilke man blot behøver at nævne de fire i Dansk Biografisk Leksikon biograferede personer: søofficererne Anton le S.d.F. (1725–87) og Carl le S.d.F. (1723–99), der begge i 1778 blev naturaliseret som dansk adel, admiral Gaspard le S.d.F. (1693–1769) samt filologen og diplomaten Frank le S.d.F. (1880–1959), hvem et særligt afsnit i bogen er viet, og hvis arkiv netop er afleveret til Rigsarkivet.

Slægtsbogen medtager kun descendenter gennem mandsled og kommer således til at omfatte alle bærere af navnet Le Sage de Fontenay i Danmark til og med syvende slægtled, som omfattede 11 personer født mellem 1859 og 1888, hvoraf kun den yngste levede ved bogens trykning. Om 8. slægtleds 12 medlemmer, som er født mellem 1909 og 1941 får man kun summarisk besked i slægtstavlen. En beskrivelse af deres – og også af 7. slægtleds medlemmers skæbne i enkeltheder – er overladt en kommende generation. Forhåbentlig vil den kunne leve op til forbilledet.

HANS H. WORSØE

Marie Oldenburg: Slægterne bag Christian, Merete og Claus Oldenburg. Første del: Oldenburg. Klampenborg 1973. 350 sider. Fol.

Det er et digert værk, fru Marie Oldenburg, gift med den danske ambassadør i Bonn Troels Oldenburg har skrevet om de oldenburg'ske aner til ægteparrets tre børn.

Bogen spænder over 15 generationer af slægten. Den begynder som lidt af en detektivopgave, idet fru Oldenburg satte sig for at få berigtiget en slægtsoverlevering, der vil vide, at familien stammer fra de uradelige mecklenburgske Oldenburg'ere. Og det er virkelig lykkedes hende for en stor del at bringe rede i den ældre genealogis spegede tråde og dermed overbevise dr. Albert Fabritius om, at der er tale om en direkte forbindelse mellem den Adam Christoff Oldenburg (c. 1658–1722), som han i Adelsårbogens stam-tavle (1946) opstiller som slægtens ældst påviselige stamfader, og så den gamle mecklenburgske slægt, der kan føres tilbage til før år 1500. Forfatterens grundige og systematiske undersøgelser videnom førte hende i Tyskland dels på sporet af nogle genealogiske samlinger fra 1700-tallet, dels til fundet af en ligprædiken fra 1708, der tilsammen bekræftede den i Adelsårbogen opstillede stamfaders direkte tilhørsforhold til den mecklenburgske slægt. Beviset er så vel underbygget, at dr. Fabritius er gået fuldt ind for dets gyldighed og har bragt et tillæg til Adelsårbogens stamtavle i årgang 1972–73.

Resultatet af denne undersøgelse samt udredningen af den gamle mecklenburgske slægts ældste generationer optager bogens første 50 sider. Den øvrige del er helliget biografier af anetavlens Oldenburg'ere fra ca. 1500 til i dag.

Fru Oldenburg bringer her udførlige og velskrevne biografier af de enkelte oldenburgske aner, og hun levendegør skildringen ved hele tiden at give læseren den historiske baggrund. Hun har opsøgt de gamle generationers skiftende tilhørssteder gennem tiderne, både i Tyskland og senere fra (1700-tallet) i Norge, og kan derfor berette både om stederne, hvor de har levet, og i mange tilfælde tillige om den dagligdag, der var deres, og de begivenheder, de har taget del i.

Af bogens 10 sider store litteraturliste samt af de talrige og udførlige noter, ser man, at Marie Oldenburg overalt er gået grundigt til værks og ingen anstrengelse har skyet for at finde frem til kilder, der har kunnet bidrage til at give et redeligt portræt af de enkelte mennesker. Jo højere vi kommer op i tiden, des mere bygger skildringen på breve og papirer ikke blot fra slægtens egne gemmer, men også fra manuskripter, der har hjemme på Rigsarkivet, Det kgl. Bibliotek og Sorø Akademis Bibliotek. Det er blevet til en lang række bredt anlagte biografier af mennesker, hvis skæbne man rent uvilkårligt fængsles af, også selv om man ikke tilhører slægtens snævrere kreds.

TORBEN GLAIN

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

Medlemsbidraget er 45 kr.

Samfundet har siden dets stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. række, bind 1-3 (1880-82) ved *F. Krarup*.
1. række, bind 4-6 (1883-85) ved *G. L. Wad*.
2. række, bind 1-4 (1886-89) ved *G. L. Wad*.
2. række, bind 5-6 (1890-91) ved *H. W. Harbou*.
3. række, bind 1-3 (1892-94) ved *H. W. Harbou*.
3. række, bind 4-6 (1895-97) ved *G. L. Grove*.
4. række, bind 1-2 (1898-99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. række, bind 3-6 (1900-03) ved *G. L. Grove*.
5. række, bind 1-6 (1904-09) ved *G. L. Grove*.
6. række, bind 1 (1910) ved *G. L. Grove* og *Paul Hennings*.
6. række, bind 2-6 (1911-15) ved *Paul Hennings*.
7. række, bind 1-6 (1916-21) ved *Paul Hennings*.
8. række, bind 1-6 (1922-27) ved *Paul Hennings*.
9. række, bind 1-6 (1928-33) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
10. række, bind 1-6 (1934-39) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
11. række, bind 1-6 (1940-45) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
12. række, bind 1-3 (1946-48) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
12. række, bind 4-6 (1949-51) ved *Albert Fabritius*.
13. række, bind 1-2 (1952-53) ved *Albert Fabritius*.
13. række, bind 3-6 (1955-58) ved *Sven Houmøller*.
14. række, bind 1-6 (1959-65) ved *Sven Houmøller*.
15. række, bind 1-6 (1966-72) ved *Hans H. Worsøe*.
16. række, bind 1- (1973-) ved *Hans H. Worsøe*.

Indholdsfortegnelse til tidsskriftets første 50 årgange findes i årgang 1930,
til årgangene 51-66 i 1946 og til 67-85 i 1966.

Indholdsfortegnelse til 15. række (årg. 86-92) er udgivet separat 1973.

Samtlige indholdsfortegnelser kan købes i særtryk.

Enkelte hæfter af årgangene 1967-72 (15. række) sælges for 15 kr., 1973 ff (16. række) for 25 kr. stykket. - Ved køb af et sæt af de på lager værende årgange leveres disse til medlemmer for 100 kr., til ikke-medlemmer for 300 kr. Bortset fra jubilæumshæftet 1904 (10 kr.) er alle hæfter ældre end 1967 udsolgt. Indholdsfortegnelserne til de første 50 årgange koster 10 kr., ligeledes indholdsfortegnelserne for 1930-45 og 1946-65, medens indholdsfortegnelsen 1966-72 koster 5 kr. - Bestillinger sendes til sekretæren, arkivar cand. mag. Hans H. Worsøe, Stenshøj 12, Brunshåb, 8800 Viborg.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

- Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596-1660.* 1885 ... Udsolgt
Henry Bruun: Danmarks Amtsforaltere 1660-1848. 1919..... Kr. 7,50
Fritz Jürgensen West: De kongelige Amtmænd i Hertugdømmet Slesvig 1660-1864. 1921 Udsolgt
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrifts første 50 Bind.
Ved H. Hjorth-Nielsen. 1930. Fototeknisk optryk Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1930-45. Ved
Albert Fabritius. 1946. Fototeknisk optryk..... Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1946-1965,
12.-14. række. Ved Hans H. Worsøe. 1967 Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift, 15. række,
1966-1972. Ved Hans H. Worsøe. 1973 Kr. 5,00
Perlestikkerbogen. Ved Hans Knudsen og Albert Fabritius. 1954 ... Kr. 37,50
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 28,00.
Albert Fabritius: Giertrud Birgitte Bodenhoffs mysterium og grav-
røveierne på Assistens kirkegård. 1955 Udsolgt
Alfred Larsen: Lolland-Falsters degne og skoleholdere. 1960., indb. Kr. 75,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 50,00.
Borgmester Niels Jacobsens stambog, ved Albert Fabritius..... Udsolgt
Allan Tønnesen: Helsingørs Bomærker. 1968 Kr. 32,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 22,00.
Hvem forsker Hvad 1969-71 Udsolgt
Hvem forsker Hvad 1972 Kr. 6,00
Hvem forsker Hvad 1973 og følgende årgange à Kr. 10,00
Dødsfald i Danmark 1968, 1969, 1970, 1971. Ved Niels Friis ... à Kr. 10,00
Dødsfald i Danmark 1972. Ved Benedikte Friis Kr. 10,00

Samfundet ejer oplaget af

Kristian Carøe: Den danske Lægestand:

III. Den danske Lægestand 1786-1838. 1905..... Kr. 2,00

V. Supplementbind. 1922 Kr. 2,00

De øvrige bind er udsolgt.

*Henvendelse til sekretæren, arkivar cand. mag. Hans H. Worsøe,
Stenshøj 12, Bruunshåb, 8800 Viborg,
eller formanden, afdelingsbibliotekar Søren Houmøller,
Sdr. Fasanvej 46, 2500 København Valby.*